

Νικήτας Χιωτίνης

ΑΠΟΨΕΙΣ + ΘΕΣΕΙΣ

Σε θέματα Παιδείας

ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

Στο παρόν συμπεριλαμβάνονται κείμενα σε θέματα Παιδείας, με έμφαση στα ΤΕΙ, που κατά καιρούς είτε στάλθηκαν ως προτάσεις προς τις αρμόδιες Αρχές είτε/και δημοσιεύθηκαν στα ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ του ΤΕΙ-Α και στον Ημερήσιο Τύπο. Μερικά εξ' αυτών ίσως και να διαβάστηκαν από τις αρμόδιες πολιτικές αρχές, ίσως και να ελήφθησαν υπόψη. Τουλάχιστον ο υπογράφων θεώρησε – δικαίως ή αδικώς- πως έπραξε το καθήκον του, τουλάχιστον ως προς τη διαφάνεια της δραστηριότητάς του και των απόψεών του.

Η συλλογή των κειμένων αυτών αποτελεί και λογοδοσία του υπογράφοντος, που από το 2003 έως το 2010 έτυχε της άκρως τιμητικής γι' αυτόν ανάθεσης της Διεύθυνσης της Σχολής Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του ΤΕΙ-Αθήνας, από τους συναδέλφους του και τους φοιτητές του.

Ιούνιος 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ Ή ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗΣ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	1
2. ΠΑΙΔΕΙΑ, ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ	4
3. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ. ΑΝΑΓΚΗ ΜΙΑΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	6
4. ΔΙΑΚΥΒΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΤΕΙ.....	9
5. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΕΙ ΣΕ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	10
6. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ «ΕΠΑΝΙΔΡΥΣΗΣ» ΤΟΥ Τ.Ε.Ι.-Α.....	11
7. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΕΠΘ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΤΕΙ	14
8. ΠΕΡΙ ΤΗΣ «ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ» ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	16
9. «ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» : ΜΥΘΟΙ, ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	19
10. ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – 1	24
11. ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – 2.....	26
12. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΙ.....	28
13. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ «ΚΟΛΛΕΓΙΩΝ».....	30
14. ΤΑ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	33
15. HOMESCHOOLING ΚΑΙ ΥΜΕΙΣ ΑΔΕΤΕ.....	36
16. 1η+2η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΟΑΤΑΠ.....	38
17. 3η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΟΑΤΑΠ.....	41
18. 4η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΟΑΤΑΠ.....	43
19. ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΑΣΥΛΟ.....	45
20. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ	47
21. «ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	52

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ, Ή ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗΣ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ¹

Αθήνα 2005

Είναι φανερό πως βρισκόμαστε στα τέλη μιας διαδικασίας που άρχισε με τη σταδιακή οπισθοχώρηση των παλαιότερων οντολογιών-πεδίων αναφοράς της ανθρωπότητας και έχει ως τελικό αποτέλεσμα την αποϊεροποίηση της ζωής και τελικώς της ίδιας της ύπαρξης του Ανθρώπου. Η σταδιακή εγκατάλειψη των παλαιότερων φιλοσοφικών θεμελιώσεων των κοινωνιών – ή φιλοσοφικών θεσμίσεων των κοινωνιών – δεν προήγαγε μία νέα φιλοσοφική θεμελίωση, αλλά αντιθέτως έδωσε τη θέση της σε μία ανθρωπότητα που φαινομενικώς τουλάχιστον δεν στηρίζεται σε κανενός είδους νοηματοδότηση της ζωής, σε καμμία μάλλα λόγια νέα πολιτισμική πρόταση, πέραν της νέας αντίληψης περί ευτυχίας και ανάπτυξης ή προόδου, προερχόμενης από την αναγωγή της κατανάλωσης σε σχεδόν οντολογικό επίπεδο, που ταυτίζουμε σήμερα με τον Πολιτισμό.

Ο Πολιτισμός όμως είναι πρώτ' απ' όλα νοηματοδότηση της Ζωής και θέσπιση προτεραιοτήτων, που προκύπτουν από τον Τρόπο θεώρησης της ανθρώπινης Ύπαρξης, του Κόσμου και της Ιστορίας. Η σταδιακή οπισθοχώρηση των θρησκειών – όπως αδόκιμα ονομάζουμε σήμερα τις παλαιότερες οντολογίες, που ήταν στήριγμα και πεδία αναφοράς των λαών – ήδη από την αρχή της νεωτερικής περιόδου, δηλ. από τον 15^ο αιώνα, είχε ως συνέπεια την «πρώτη απογοήτευση του κόσμου», όπως έλεγε ο Καστοριάδης². Τα διάφορα «πολιτικά» ιδεολογήματα του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνας προσπάθησαν να καλύψουν το κενό, δηλ. το από την οπισθοχώρηση των παλαιότερων οντολογιών δημιουργημένο οντολογικό κενό, γρήγορα όμως έδειξαν τα όριά τους, πολλές φορές με τρόπο τραγικό, με αποκορύφωμα τη διάλυση της δήθεν σοσιαλιστικής Σοβιετικής Ένωσης και την προδοσία του λαού της. Οδηγηθήκαμε έτσι στη «δεύτερη απογοήτευση του κόσμου», που δείχνει να είναι και η τελική: η οικονομία της «αγοράς» - τι προδομένη αλήθεια λέξη, αν αναλογιστούμε την αρχαία ελληνική αγορά - και ο οικονομικός φιλελευθερισμός, δείχνουν να είναι κάτι σαν αυτονόητη και τελική κατάληξη της Πολιτικής – αυτής που κάποτε εξέφραζε και προωθούσε μεγάλους συλλογικούς στόχους των κοινωνιών, που στόχευαν στην χωρική και χρονική επέκταση της εμβέλειάς τους και στην πρόσδοση στον Άνθρωπο ανώτερων υπαρξιακών στόχων. Παραγωγή και κατανάλωση, «εδώ και τώρα», γιατί δεν υπάρχει το «ύστερα» στη σημερινή αποστέρηση από τον Άνθρωπο μεγαλύτερης εμβέλειας της ζωής του. Η Ανθρωπότητα φαίνεται να έχει έτσι φτάσει στον τελικό προορισμό της : το τέλος της Σκέψης, το τέλος της Πολιτικής³ : η εποχή της Μελαγχολίας.

Αυτή η νέα θεμελίωση των κοινωνιών έχει καταδήλως οδηγήσει τη σημερινή ανθρωπότητα σε δραματικά κοινωνικά και οικολογικά αδιέξοδα, που απειλούν την ίδια την ύπαρξη του Ανθρώπου πάνω στον πλανήτη : η «πάση θυσία» ανάπτυξη, με στόχο την

¹ Περιοδικό ANTI, No 839, Μάρτιος 2005

² Καστοριάδης Κορνήλιος : «Θρυμματισμένος Κόσμος» εκδ. Ύψιλον 1992, «Η φαντασιακή θέσμιση των κοινωνιών», Εκδόσεις ΡΕΠΠΑ, Αθήνα 1981 και άρθρο «Κοινωνία χωρίς μνήμη», εφ. ΤΑ ΝΕΑ, 10/8/1993.

³ 1. Χιωτίνης Νικήτας : «La fin de l'histoire ou/et le commencement de la nouvelle ?» Proceedings of the VIIth International Congress "Cosmos and Philosophy", Varna 1997, Bulgaria και το κεφάλαιο με θέμα : «Το ερώτημα του Τέλους της Ιστορίας», στον συλλογικό τόμο «Τέχνη, Πολιτισμός και Παγκοσμιοποίηση», επιμ. Β. Φιοραβάντε, εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2005

2. Fukuyama Francis, «Το τέλος της Ιστορίας και ο τελευταίος Άνθρωπος», εκδ. Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα 1993

ευτυχία του Ανθρώπου – με την «ευτυχία» υπό μία έννοια που κανένα πολιτικό ιδεολόγημα δεν διαφωνεί - αδιαφορεί για τα θύματα που θα δημιουργήσει στην πορεία της προς αυτή τη νέου τύπου «πρόοδο», δηλ. στο ιδανικό της όσο το δυνατόν μεγαλύτερης παραγωγής για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κατανάλωση. Αδιαφορεί για τους ανθρώπους που δεν μπορούν να την παρακολουθήσουν ή να την αποδεχτούν στην ξέφρενη αυτή πορεία της, που ουσιαστικώς είναι απάνθρωπη και αντικοινωνική, αδιαφορεί και για το ίδιο το περιβάλλον που εγγυάται την ύπαρξη των επομένων γενεών, που καθίσταται και αυτό καταναλωτικό και αναλώσιμο αγαθό. Μιλάμε για ένα νέο «δυτικού τύπου» φονταμενταλισμό, που ολοένα και περισσότερο δείχνει αδιάστακτος για την εξυπηρέτηση της νέας οντολογίας – γι' αυτό άλλωστε μιλάμε και για «φονταμενταλισμό».

Παρά όμως του ότι η σημερινή διανόηση, δηλ. ολοένα και μεγαλύτερο μέρος της, επικαλείται την ανάγκη μιας νέας πολιτισμικής πρότασης, η σημερινή Παιδεία, από τη βασική ως την ανώτατη, φαίνεται, παγκοσμίως, απολύτως υποταγμένη στις επικρατούσες αντιλήψεις περί ανάπτυξης και προόδου. Ιδιαίτερα στις ανώτερες βαθμίδες τους, στόχος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι η εξυπηρέτηση της οικονομίας της αγοράς, στην εξυπηρέτηση της «παραγωγής». Ολοένα και περισσότερο τα Πανεπιστήμια κρίνονται – από τα κράτη αλλά και από τις κοινωνίες- από το βαθμό απορρόφησης των αποφοίτων τους από την επικρατούσα - επικρατούσα ως πρακτική και ως νέα σχεδόν οντολογία – «αγορά» και της συνακόλουθης «αγοράς» εργασίας. Τα τελευταία μάλιστα χρόνια τα Πανεπιστήμια, ως εκπαιδευτικά αλλά και ως ερευνητικά κέντρα, κρίνονται κυρίως με τέτοια – τα λεγόμενα «ιδιωτικοοικονομικά» – κριτήρια : οσονούπω μάλιστα θα χρηματοδοτούνται από την Πολιτεία – δηλ. αυτό σχεδιάζεται- στο βαθμό που θα είναι ανταποδοτικά, στο βαθμό δηλ. που οι απόφοιτοί τους θα συνεισφέρουν στην «οικονομία» του κράτους τους περισσότερο απ' όσο κοστίζουν σε αυτό για να σπουδάσουν.

Ο ρόλος όμως της Παιδείας στην παγκόσμια ανάγκη μιας νέας πολιτισμικής πρότασης, που θα ξαναβάλει τον Άνθρωπο στην Ιστορία, πρέπει να είναι καθοριστικός. Τα κράτη όμως, δηλ. η πολιτική τους όπως αυτή μορφοποιείται από τις κυβερνήσεις τους, που ασθμαίνοντας προσπαθούν να ενταχθούν στην «παγκοσμιοποιημένη» οικονομία και με τους όρους που αυτή σήμερα συντελείται – θεωρώντας εσφαλμένα πως εκεί βρίσκεται το παγκόσμιο αλλά και το δικό τους πρόβλημα - προσπαθούν να επιβάλλουν το ανάλογο με τη νέα αυτή νοο-τροπία μοντέλο «Παιδείας» που πρωτοεγκαθιδρύθηκε στις ΗΠΑ. Οι τελευταίες κανονιστικές μεταρρυθμίσεις που εμφανίστηκαν π.χ. στην Ευρώπη, με πυξίδα τη περίφημη συνθήκη της Μπολόνια, καταδήλως επιδιώκουν να την ενισχύσουν στον ανταγωνισμό της με το αμερικανικό μοντέλο ανάπτυξης, οικονομίας και ζωής. Επί πλέον θεωρούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σαν να ήταν επιχειρήσεις που θα πρέπει να λειτουργούν «οικονομικώς» ανταποδοτικά. Καμία προσπάθεια οι σπουδαστές να αποκτήσουν κρίση και σφαιρικότητα στην αντιμετώπιση του όποιου επαγγέλματος : αυτό δεν θα είναι μόνο ακριβό σε καθηγητές και χρόνια σπουδών, θα ήταν και επιζήμιο στον επικρατούντα τρόπο ύπαρξης των κοινωνιών. Μοναδικός στόχος ο οικονομικά ανταποδοτικός τρόπος παραγωγής καλών και πιστών «χειριστών των επιστημών», που δεν σκέφτονται τίποτε παραπάνω από αυτό, κάτι ανάλογο με τους χειριστές των μηχανών στην εποχή της βιομηχανικής επανάστασης. Μοιραία κατάληξη βέβαια το πέρασμά της «Παιδείας», από την ευθύνη του επίσημου κράτους, που εκφράζεται από τις κυβερνήσεις και τους πολιτικούς και που υποτίθεται ότι μεριμνά για την ικανοποίηση συλλογικών στόχων και στην προώθηση της υπόθεσης του Ανθρώπου, στην ευθύνη των φορέων της παραγωγής – επιχειρήσεις, εργοστάσια, εταιρίες, κατ' αρχήν «ιδιωτικών» αλλά που ίσως τις δούμε με τον μανδύα του «κοινωνικοποιημένου» φορέα ή του «δημοσίου συμφέροντος». Αυτό μάλιστα ίσως έλθει σχεδόν «αυτονόητα», καθώςον ξέρουν να κάνουν καλλίτερα τη δουλειά αυτή και δεν έχουν άλλους στόχους. Όπως άλλωστε «αυτονόητα» θα επικρατήσει, όπου δεν έχει ήδη επικρατήσει, η «ιδιωτική»

ασφάλιση, που και αυτή ίσως περιβληθεί τον μανδύα του κοινωνικοποιημένου φορέως, αλλά θα έχει ακριβώς τον ίδιο «ιδιωτικοοικονομικό» τρόπο λειτουργίας. Μάλιστα ήδη τα περισσότερα «αριστερά» κόμματα στην Ευρώπη αποδέχονται ευχαρίστως την ιδιωτική ασφάλιση σαν «συμπληρωματική» ασφάλιση των εργαζομένων, οσονούπω θα την αποδεχθούν σαν την μοναδική. Ακριβώς το ίδιο κινδυνεύει να γίνει και με τη «Παιδεία».

Το νέο Κόσμο που τώρα οικοδομείται, οφείλουμε να τον θεμελιώσουμε, σε ένα νέο Πολιτισμό, αν θέλουμε να τον καταστήσουμε βιώσιμο. Βεβαίως αναγνωρίζουμε την ιστορική συνεισφορά των μέχρι τώρα κατακτήσεων, της μέχρι τώρα πορείας της Δύσεως. Αυτή όμως τείνει να αυτοακυρωθεί και να αντιστραφεί από τα αδιέξοδα που η ίδια δημιούργησε. Δεν επιθυμούμε μήτε την αμαύρωσή της μήτε την ανακοπή της. Επιθυμούμε απλώς την συμπλήρωση ή ολοκλήρωσή της, με μοχλό την αναγέννηση του Πολιτισμού μέσω μια νέας αντίληψης περί Παιδείας: η Παιδεία πρέπει να ξαναθέσει τους μεγάλους στόχους που παραδοσιακά την κατέτασσαν στην πρωτοπορία του παγκόσμιου πολιτιστικού γίγνεσθαι.

Σε ένα σημαντικό διεθνές Συνέδριο για την Ανώτατη Εκπαίδευση, που διοργανώθηκε στη Βαρκελώνη το 2003 από την Unesco, παρουσία σημαντικών προσωπικοτήτων από τα Πανεπιστήμια όλου του κόσμου και πολλών κατόχων βραβείων Νόμπελ, ανακοινώθηκαν συμπεράσματα μια μεγάλης έρευνας περί των στόχων και των αναγκών της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε παγκόσμια κλίμακα: Είναι χαρακτηριστικό, ότι ενώ οι αμερικανοί επικέντρωναν το ενδιαφέρον τους μόνο στην πρόοδο των επιστημών ως τέτοιων – ειδίκευση στο αντικείμενο, διεπιστημονική αρμοδιότητα και διεπιστημονική εμπειρία, disciplinary excellence, transdisciplinary competence, interdisciplinary experience - ακολουθούμενοι από τους ασθμαίνοντες Ευρωπαίους (που αυτοί όμως αναφερόντουσαν - κάπως θολά είναι η αλήθεια - και σε έννοιες «καλλιέργειας» και «Πολιτισμού»), από τις άλλες ηπείρους επισημαίνετο κατ' αρχήν η ανάγκη καλλιέργειας αξιών – δηλ. Πολιτισμού, κριτικής σκέψης και παγκόσμιας συλλογικότητας. Αυτό μάλιστα ιδιαίτερα από του Ιάπωνες, που προτείνουν έτσι για τους εαυτούς τους – και εφαρμόζουν – έναν άλλο τρόπο ανάπτυξης, μια ανάπτυξη δηλ. βασισμένη στην Παράδοσή τους και στην ανάπτυξη και προώθηση της πολιτισμικής τους ταυτότητας.

Το θέμα της Παιδείας είναι Πολιτικό, με την Πολιτική όχι βεβαίως με τη σημερινή εκπεσούσα σε απλή διαχειριστική πρακτική μορφή της, αλλά με αυτήν που έχει τον Πολιτισμό ως το κεντρικό ζητούμενό της⁴. Πολλές είναι οι εκκλήσεις για επιστροφή αυτής της Πολιτικής, το θέμα όμως καταδήλως προσκρούει στην σημερινή φιλοσοφική θεμελίωση των κοινωνιών⁵. Παρόλα αυτά όμως είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη να παρακάμψουμε τις όποιες δυσκολίες πείθοντας και ζητώντας από την Πολιτεία την προώθηση μιας Παιδείας με κύριο ζητούμενο τον Πολιτισμό, χωρίς ταυτόχρονα να περιθωριοποιηθεί αποκοπτόμενη από την ούτως ή άλλως επικρατούσα συγκυριακή «ζήτηση»: τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά κέντρα, θα πρέπει να είναι σε θέση όχι μόνο να καλύπτουν κατά τον καλλίτερο τρόπο και προνομιακά την «τρέχουσα» πραγματικότητα, αλλά επί πλέον να την προσανατολίζουν - όχι δηλ. το αντίθετο, όπως τώρα συμβαίνει.

⁴ Γιανναράς Χρίστος, «Πολιτισμός, το κεντρικό πρόβλημα της Πολιτικής», εκδ. ΚΑΚΤΟΣ, Αθήνα 2005

⁵ Χιωτήνης Νικήτας, «On the purpose of the XXIst century architecture or on the philosophic institution of societies in the XXIst century», Πρακτικά από το XXο Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Αρχιτεκτόνων (UIA) Πεκίνο, Ιούνιος 1999 και «Le sens du Cosmos dans la vie quotidienne», 9th Congress της «International Association Cosmos and Philosophy», Σπάρτη, Σεπτέμβριος 1997

ΠΑΙΔΕΙΑ, ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ¹

Αθήνα 2006

Τα συμβαίνοντα στο χώρο της Παιδείας τον τελευταίο καιρό, πιστεύουμε πως δείχνουν πλέον καθαρά το πραγματικό πρόβλημα. Είναι σαφές πως η «Επιτροπή των Σοφών» όχι μόνο λαθεμένα αλλά και με εν πολλοίς παραπλανητικώς λειτουργούσες προτάσεις, εστίασαν το ζήτημα της Παιδείας σε επουσιώδη ή τουλάχιστον στα μη θεμελιώδη ζητήματα : το σημερινό πρόβλημα της Παιδείας δεν βρίσκεται – κατ' αρχήν , γιατί βεβαίως είναι και αυτά προς εξέταση ζητήματα που απαιτούν ρύθμιση- μήτε στους «αιώνιους» φοιτητές, μήτε στις ρυθμίσεις του ασύλου, μήτε στα άλλα ακόμα επουσιωδέστερα που «διορθώνονται». Βρίσκεται στο συνολικό προγραμματισμό και καταμερισμό ρόλων, κυρίως στο ρόλο που θα πρέπει να αποκτήσει η Μέση Εκπαίδευση – καλλίτερα να ξαναποκτήσει η Μέση Εκπαίδευση, στο ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίζει η επαγγελματική μεταλυκειακή εκπαίδευση και στον πραγματικό ρόλο της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ως εργαζόμενος στα ΤΕΙ – ως εκπαιδευτικός και ως διοικητικός λειτουργός – θα επικεντρωθούμε εδώ στο μεγάλο ζήτημα των ΤΕΙ, για να πάψει επί τέλους η Πολιτεία να εξαπατά γονείς και φοιτητές (για να μην αναφερθούμε και στα εκπαιδευτικά κενά που έχει δημιουργήσει ή αδυνατεί να καλύψει).²

Η κοινωνία χρειάζεται αφ' ενός ειδικευμένους τεχνικούς και επαγγελματίες – που θα πρέπει βεβαίως να έχουν και αυτοί την βασική και σε όλους απαραίτητη εξαιτή λυκειακή μόρφωση, αφ' ετέρου επιστήμονες με κύρια αποστολή την θεραπεία τεχνών (υπό την ευρεία έννοια του όρου) ιδιαίτερης βαρύτητας, επιτελικών και εν πολλοίς διεπιστημονικών δραστηριοτήτων, την έρευνα και την προώθηση των επιστημών. Έτσι λοιπόν τα επαγγελματικά στελέχη εκπαιδεύονται σε τεχνικές και επαγγελματικές σχολές διαφορετικής κάθε φορά – ανάλογα με την παρεχόμενη εκπαίδευση- διαβαθμίσεως (ετών σπουδών, προσόντων Εκπαιδευτικού Προσωπικού, κ.λ.π) και τα επιστημονικά στελέχη εκπαιδεύονται στα Πανεπιστήμια , δηλ. έτσι πρέπει να γίνεται. Αντ' αυτού όμως παρατηρείται το φαινόμενο επαγγελματικές ειδικότητες που απαιτούν ένα ή δύο ή το πολύ τρία έτη σπουδών, η Πολιτεία να τις αναγορεύει σε επιστήμες πολυετούς εκπαίδευσης – π.χ. για να ανοίξει κανείς εργαστήριο μικροβιολογίας όχι για έρευνα αλλά για να χειρίζεται το φυγοκεντρικό μηχάνημα και να εμβαπτίζει χαρτάκια στο αίμα, θα πρέπει να σπουδάσει 9 τουλάχιστον χρόνια, αφού πρώτα αριστεύσει στο Λύκειο και στις πανελλήνιες εξετάσεις, για να γίνει ιχθυοκαλλιεργητής ή αλιεύς, υφαντουργός ή ανθοκόμος να έχει σπουδάσει τέσσερα χρόνια με καθηγητές κατόχους διδακτορικού διπλώματος και πολλών δημοσιεύσεων σε επιστημονικά περιοδικά - ενώ ειδικότητες με μεγάλο ειδικό βάρος – π.χ. ειδικότητες που άπτονται Τεχνών³, αναφέρομαι στη Σχολή Γραφικών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του ΤΕΙ-Α και πολλές άλλες βεβαίως - τις έχει καθηλωμένες σε μη Πανεπιστημιακά ιδρύματα, στα ΤΕΙ⁴, που ενώ από τη μια επιθυμεί να αναβαθμίσει, από την άλλη υποβαθμίζει με απίθανες ειδικότητες, κάτι που άλλωστε κάνει και με τα Πανεπιστήμια (γνωρίζω «πανεπιστήμια» που άρχισαν να

¹ Τεχνολογικά Χρονικά ΤΕΙ-Α, Τεύχος Μ-Ι-Ιουλίου 2006

² Θεωρούμε πως από τη διοικητική θέση που υπηρετούμε έχουμε όχι μόνο το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να εκφράζουμε τις αγωνίες μας και τις απόψεις μας προς πάσα κατεύθυνση.

³ Η Τέχνη είναι εξ ορισμού «Πανεπιστημιακής» εμβέλειας

⁴ Εδώ υπάρχει και μία μεγάλη αδικία εις βάρος των φοιτητών αυτών των ΤΕΙ : α) μία κακή εγκατεστημένη νοοτροπία του νεοσύστατου ΔΟΑΤΑΠ τις αντιστοιχεί με τριετείς σπουδές πανεπιστημίων του εξωτερικού καταδήλως χαμηλότερου επιπέδου και β) το ότι τετραετούς διάρκειας σπουδές, σε πανεπιστημιακής εμβέλειας αντικείμενο σπουδών – όπου βεβαίως υπάρχει τέτοιο - με προδιαγραφές εκπαιδευτικού προσωπικού υψηλών ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών, δεν ονομάζονται πανεπιστημιακές, αποτελεί διεθνή πρωτοτυπία!

λειτουργούν χωρίς να έχουν προγραμματίσει μήτε τι είδους επαγγελματίες θα παράξουν, μήτε καν το πρόγραμμα σπουδών όλων των ετών, δημιουργήθηκαν δηλ. τα προγράμματα με την εξέλιξη των σπουδών των φοιτητών τους!)

Πιστεύουμε πως είναι πλέον αδήριτος η ανάγκη να γίνει μία «λειτουργική αποτίμηση»⁵ όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, Πανεπιστημίων και ΤΕΙ. Αυτή η λειτουργική αποτίμηση, που θα «ακτινογραφήσει» το γνωστικό αντικείμενο και θα διαπιστώσει αν αυτό είναι πανεπιστημιακού ή τεχνικό-επαγγελματικού επιπέδου και θα διαπιστώσει την ακαδημαϊκότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, θα πρέπει να οδηγήσει **αμέσως** είτε στην πανεπιστημιοποίηση του συγκεκριμένου ιδρύματος, το εν λόγω ΤΕΙ, π.χ., να μετονομαστεί σε Πανεπιστήμιο ή Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο ή στην διαβάθμισή του σε τεχνική-επαγγελματική σχολή, έστω και αν τα έτη σπουδών είναι ή παραμένουν τέσσερα, ή ακόμα και να τα κλείσει μη διαιώνίζοντας την απάτη εις βάρος παιδιών και οικογενειών : π.χ. Τμήμα Ανθυποπυραγών, Τμήμα Ναυτιλιακών και επιχειρηματικών σπουδών Αιγαίου, Πανεπιστημίου Χίου, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών, Τμήμα Οικιακής οικονομίας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Σχεδιασμός ενδυμάτων, Τμήμα Εφαρμοσμένης πληροφορικής στη διοίκηση και στην οικονομία, Τμήμα Ιχθυομείας και Αλιείας και λοιπών σαφώς είτε μη πανεπιστημιακών ειδικοτήτων που να απαιτούν τέσσερα έτη σπουδών, είτε αντιεπισημονικώς εξεζητημένων ειδικοτήτων ή ακόμα και ψευδεπιγράφων ειδικοτήτων ⁶ (όπου μπαίνει και θέμα καθαρής απάτης των λειτουργιών του) .⁷

Είναι ανάγκη η πολιτική ηγεσία να επιδείξει αποφασιστικότητα και να αγνοήσει το λεγόμενο «πολιτικό κόστος» (που ακυρώνει την Πολιτική). Άλλωστε δεν πρόκειται να υπάρξει πολιτικό κόστος : η κοινωνία έχει σαφώς κατανοήσει τα πράγματα, επιζητεί γενναίες μεταρρυθμίσεις που με ανακούφιση θα υποδεχθεί, οι πρόσφατες άλλωστε διενεργηθείσες δημοσκοπήσεις προς αυτό συνηγορούν.

⁵ Διανεμηθέν έγγραφό μας σχετικό με την «αξιολόγηση» των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και «Περί της «αξιολόγησης» των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων» στα «Νέα του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων», αρ. 2, 2006.

⁶ Βεβαίως έχουμε την ευθύνη των όσων γράφουμε και είμαστε στη διάθεση παντός ενδιαφερομένου. Εδώ απλώς δεν χρειάζεται να υπεισέλθουμε σε λεπτομέρειες.

⁷ Το αν αυτά τα ΤΕΙ ή Πανεπιστήμια βρίσκονται σε χωριό ή πόλη, μεγάλη ή μικρή, δεν έχει πολύ σημασία. Φημισμένα Πανεπιστήμια σε Ευρώπη και ΗΠΑ βρίσκονται ή ξεκίνησαν από «χωριά». Αν το εν λόγω εκπαιδευτικό ίδρυμα έχει σωστό περιεχόμενο και το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό να αναβαθμιστεί θεσμικά και να ενισχυθεί, ειδάλλως να κλείσει και μάλιστα το συντομότερο δυνατόν : να είστε σίγουροι πως οι μόνοι που θα διαμαρτυρηθούν είναι οι ιδιοκτήτες γκαρσονιερών και καφετεριών και βέβαια δεν θα θυσιάσουμε γι' αυτούς νέα παιδιά και το μέλλον του Τόπου!

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ. ΑΝΑΓΚΗ ΜΙΑΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.¹

Οι κοινωνίες υπάρχουν και εξελίσσονται στηριγμένες σε στοιχεία φανταστικά, εξ ίσου, αν όχι περισσότερο ως προς τις «πραγματικές» ανάγκες, κατά την τρέχουσα αντίληψη του όρου «πραγματικός», όρος σε κάθε περίπτωση δύσκολος να οριστεί. Ο Απόλλων των Δελφών, έλεγε ο νεαρός Marx, ήταν για τους Έλληνες μία δύναμη τόσο πραγματική όσο και οποιαδήποτε άλλη, η δε υποτιθέμενη «πραγματική» Οικονομία έχει καταδήλως φαντασιακά θεμέλια. Αυτή η φαντασιακή θεμελίωση των κοινωνιών, που ο Καστοριάδης αποκαλούσε «φαντασιακή θέσμιση των κοινωνιών», είναι κατ' ουσίαν η φιλοσοφική θεμελίωσή τους, γιατί έχει να κάνει με τον τρόπο που ο Άνθρωπος θεωρεί την ύπαρξή του στο Χώρο και στο Χρόνο, στον Κόσμο και στην Ιστορία, απ' όπου προκύπτουν η νοηματοδότηση της ζωής και η θέσπιση υπαρξιακής ταυτότητας των ατόμων, αξιών, κανόνων και προτεραιοτήτων της καθημερινότητας.

Η Τέχνη, δηλ. αυτό που σήμερα ονομάζουμε Τέχνη, είχε ανέκαθεν ως στόχο την επέκταση της εμβέλειας των Ανθρώπων σ' αυτό το «φαντασιακό» πεδίο αναφοράς της Ύπαρξης και της καθημερινής ζωής. Προτρέχω μάλιστα να τονίσω πως η παρουσία της και η λειτουργία της ήταν «μαζική», κάτι που σήμερα εγείρει αντικρουόμενες απόψεις. Η επέκταση της εμβέλειας των Ανθρώπων σε ανώτερα υπαρξιακά επίπεδα, αναφερόμενα σε αξίες και σε νοήματα ζωής, υπήρξε συλλογικός στόχος, ήταν το «κοινό και το κύριο των λαών» για το οποίο μίλαγε ο Σολωμός, υπήρξε το κεντρικό ζητούμενο της καθημερινής ζωής. Το έργο αναβιβαζόταν σε συλλογική ανάγκη, σε μέρος δηλ. των καθημερινών αναγκών της ζωής ως εξυπηρετών τους κύριους και μεγάλους στόχους της.

Η μεγάλη σύγχυση που κατατρύχει σήμερα την Τέχνη – βεβαίως και τον κινηματογράφο – από τα τέλη του 18ου αιώνας ως τις μέρες μας, σύγχυση καταδήλως ολοένα αυξανόμενη, οφείλεται σαφώς στην βίαιη αυτονόμησή της, στην βίαιη αποκοπή της από τις καθημερινές ανάγκες του ανθρώπου. Οι «φιλόσοφοι» μάλιστα της εποχής εκείνης πρωτοστάτησαν, συνέπραξαν ή εν πάσει περιπτώσει προθύμως επικύρωσαν και προσχώρησαν, σε μία ιστορικά λανθασμένη θεώρηση του τρόπου και του ρόλου ύπαρξης κάποιων μέχρι τότε δραστηριοτήτων του ανθρώπου που εφεξής αυθαίρετως ονόμασαν τέχνη, στα πλαίσια ενός ιστορικά πρωτόγνωρου και αυθαίρετου διαχωρισμού τέχνης και τεχνικής, τέχνης και γνώσης, τέχνης και επιστήμης. Ο λόγος γι' αυτό φαίνεται πως είναι το τέλος κάθε ευρύτερου υπαρξιακού νοήματος, δείχνει να είναι η αποστέρηση της ζωής κάθε ευρύτερης εμβέλειας και κάθε υψηλότερου στόχου, δείχνει να είναι το οντολογικό κενό στο οποίο έχει περιπέσει η σημερινή ανθρωπότητα - κάτι που οδηγεί μοιραίως στο τέλος της Σκέψης και στο τέλος τελικώς της Ιστορίας, τέλος προαναγγελθέν ήδη από τον Hegel.

Οι λειτουργοί της Τέχνης καταφανώς δεν ακολούθησαν αυτήν την πορεία, μάλλον όμως καταδικασμένοι σε εκ των προτέρων αποτυχία : δούλευαν και δουλεύουν ερήμην του κοινού τους, στηριζόμενοι σε ιδέες προερχόμενες από μια διάνοηση που αυτοσυγκινείται από τις δικές της κάθε φορά ιδέες, με μάλλον μικρή επαφή με το κοινό της. Δεν εξηγείται αλλιώς το ότι «κινήματα» τεχνών και ιδεών διαρκούν στις μέρες μας το καθένα μια πενταετία, αποτελώντας και αυτά καταναλωτικά αγαθά : ο χρόνος που διαρκεί μεταξύ της

¹ ΜΕΓΑΡΟΝ Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο, 3^ο Κινηματογραφικό Συνέδριο – THEME : CINEMA 11-12 Μαΐου 2007

παραγωγής τους και της καλάθου των ακρήστων ολοένα μειώνεται, όπως δηλ. γίνεται με τα αυτοκίνητα, τα πλυντήρια και τους καναπέδες.

Η νεοελληνική Τέχνη πιστεύουμε πως στάθηκε διαφορετικά: Η ίδια η ύπαρξη του νεοελληνικού κράτους εν πολλοίς οφείλεται σ' ένα λαϊκό συλλογικό υπερτοπικό και υπερχρονικό, δηλ. ιστορικό ασυνείδητο, πέραν κάθε εφήμερης συγκυρίας και κοσμικής εξουσίας. Αυτό διαφυλάχθηκε από μία Τέχνη – κιβωτό, που σήμερα σχηματικώς αποκαλούμε Παράδοση, χωρίς όμως να πολυαντιλαμβανόμαστε την βαθύτερη διάσταση του τσάμικου, του μπάλλου, του ζειμπέκικου – μούρχεται στο μυαλό το ζειμπέκικο στο Δράκο του Κούνδουρου ή το Ζειμπέκικο της Ευδοκίας στο ομώνυμο έργο του Δαμιανού- του Θεόφιλου, των ταπεινών σπιτιών που ο μετανοημένος Le Corbusier του '35 διαπίστωνε πως “φαίνεται σαν να είναι από πάντα στον τόπο αυτόν” – για θεόκτιστα κάνει λόγο ο Κωσταντινίδης – στα ασπρόμαυρα πλακάκια των αυλών, στα δημοτικά και στα ρεμπέτικα τραγούδια, στα οποία ο Φέρρης αναζητά την επιβίωση της Παράδοσης – δηλ. ελπίζω πως γι' αυτό καταπιάνεται με αυτά.

Η μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα νεοελληνική έκφραση δέχθηκε ευχαρίστως και αφομοίωσε γόνιμα τα οράματα μιας σημαντικής μερίδας της δυτικής διανοήσης του 19ου αιώνα, που προσέφυγε προς αναζήτηση ιστορικής ταυτότητας για την ανθρωπότητα σε μία ιστορική μνήμη της οποίας οι νεοέλληνες απεδείχθησαν ζώντες φορείς αναζητώντας μέσα στη ζώσα Παράδοση ένα νέο Πολιτισμό. Ισχυρές βάσεις έθεσαν γι' αυτό οι Ζάχος, Σικελιανός, Καβάφης, Κόντογλου, Παρθένης, Πικιώνης, Σεφέρης, Τσαρούχης, Ρίτσος, Ελύτης, Μόραλης, Γκίκας, Χατζηδάκης και τόσοι άλλοι, καθώς και μεγάλη μέρος του νεοελληνικού κινηματογράφου. Ο κινηματογράφος συγκεντρώνει πολλές τέχνες μαζί και έχει μια μεγάλη εκφραστική δυνατότητα και συν-κινητική δύναμη. Στα χέρια έτσι μεγάλων δημιουργών εξέφρασε το λαό, σε όλη του τη μεγαλοπρέπεια και με όλες τις αρχέγονες καταβολές του. Δεν είναι μόνο οι μεγάλοι Κακογιάννης, Κούνδουρος, Αγγελόπουλος και όλοι αυτοί που έγραψαν τη βίβλο του ελληνικού κινηματογράφου. Είναι και ο υποτιμητικά λεγόμενος «εμπορικός κινηματογράφος»: Θυμηθείτε την εκπληκτική εικόνα της κηδείας της λατέρνας του Αυλωνίτη, στο «Λατέρνα Φτώχεια και φιλότιμο», αλλά και τις αξίες στα έργα του (τότε) Φώσκολου και τόσες άλλες. Ότι και να πούμε γι' αυτές, όσο και να τις λοιδορούν οι μικροί και οι ατάλαντοι, στο εκ πρώτης όψεως απλοϊκό τους στοιχείο κρύβονται νοήματα και αξίες ζωής προερχόμενες από μια Παράδοση και ένα Ρομαντισμό, ναι ρομαντισμό, που έσωσε την Ευρώπη από τα αδιέξοδά της στον 19ο αιώνα. «Βρήκα το όνειρό σου σε γραμμές πολιτικές», τραγουδά ο Σαββόπουλος «στις γραμμές τις καθημερινής ζωής» θα λέγαμε για την περίπτωση, «αλλά το πήγα πέρα από αυτές, γιατί εκεί με οδηγούσε δίχως να το αντιληφθώ, η καταγωγή μου και η Τέχνη που εξασκώ» (αυτή θα ήταν η προσδοκία μου και η προτροπή μου προς τους δημιουργούς του κινηματογράφου).

Ο κινηματογράφος, παρά την πρόσκαιρη περιθωριοποίησή του από την τηλεόραση, εξακολουθεί να προσφέρει ψυχαγωγία. Γιατί τα μυσταγωγεία των σκοτεινών αιθουσών έχουν τη δύναμη να φέρουν το θεατή σε επικοινωνία με νοήματα και αξίες τις οποίες επιζητά και προς τις οποίες προσβλέπει για να μεταφερθεί σε ένα ανώτερο επίπεδο ύπαρξης. Σ' αυτά τα μυσταγωγεία το βλέμμα του θεατή θα πρέπει όμως όχι να συναντηθεί με το τα οράματα του δημιουργού, αλλά με τους μεγάλους συλλογικούς – βλέπε υπαρξιακούς- στόχους της κοινωνίας του, θα πρέπει να ψυχαγωγηθεί. Ψυχαγωγία δε, σημαίνει αγωγή ψυχής και όχι κατανάλωση.

Ο τίτλος αυτής της διημερίδας είναι «Ελληνικός κινηματογράφος – παράθυρο της Ελλάδος στον κόσμο». Αναφερόμαστε συνεχώς και στον διάλογο των Πολιτισμών. Μα για ποια Ελλάδα μιλάμε; πάνω σε ποιόν Πολιτισμό, σε ποια στέρεα Παράδοση θα στηριχτεί ο

κινηματογραφιστής, ο σκηνοθέτης, ο δημιουργός; Ποιόν Πολιτισμό θα φέρει σε επικοινωνία με το διεθνές πολιτιστικό γίγνεσθαι; Ότι και να μάθει από τις Σχολές, αν δεν πατάει πάνω σε κάποιον Πολιτισμό, δεν πρόκειται να κάνει τίποτα. Θα ήταν προτιμότερο να υπάρχει Πολιτισμός και να μην υπάρχουν Σχολές, παρά να υπάρχουν Σχολές και να μην υπάρχει Πολιτισμός. (ο Δαμιανός π.χ. δεν πήγε ποτέ του σε Σχολή). Θα επινοηθούν βεβαίως ακαθόριστες και παραπλανητικές εκφράσεις περί «ποιότητας» και περί «καλού» κινηματογράφου – που θα αλλάζουν συνεχώς περιεχόμενο - στην πραγματικότητα όμως ο ελληνικός κινηματογράφος θα συνεχίσει διαλυόμενος ως μη έχων πολιτιστικό πεδίο αναφοράς.

Αν θέλαμε να διατυπώσουμε πρόταση θα λέγαμε να μην στη δημιουργία και ανάπτυξη Σχολών και «Ακαδημιών», αλλά κυρίως θα παρακαλούσαμε το Υπουργείο Παιδείας, μια που φαίνεται πως αδυνατεί να επιτελέσει έργο Παιδείας, δηλ. έργο ενταγμένο σε μια Πολιτιστική στρατηγική, να πάψει να πνίγει τον υφιστάμενο ελληνικό πολιτισμό, όπως αυτός επιζεί – εις πείσμα όλων - στην Κιβωτό της Παράδοσης : να πάψει να δημιουργεί αποφοίτους λυκείου που διαβάζουν Παπαδιαμάντη από μετάφραση, να πάψει να αγνοεί το Σολωμό στα σχολικά εγχειρίδια νεοελληνικής λογοτεχνίας, να πάψει να θεωρεί την Ελλάδα του –22 συνωστιζόμενη στα παράλληλα της Μικράς Ασίας περιμένοντας τα καράβια να πάει απέναντι διακοπές, να πάψει να δημιουργεί αποφοίτους ανίκανους να κατανοήσουν τον θέμα του «Μεγαλέξανδρου» του Αγγελόπουλου ή «Του λιβαδιού που δακρύζει» ή του τραγουδιού του Νεκρού Αδελφού του Θεοδωράκη, να πάψει να δημιουργεί θεατές που δεν ανεβαίνουν οι ίδιοι σε ένα ανώτερο υπαρξιακό επίπεδο, ακούγοντας την Παξινού να ελευθερώνει το γιό των φονιάδων του γιού της με εκείνο το συγκλονιστικό : «πήγαινε στη μάνα σου»), κ.λ.π.

Ακούστηκε η ανάγκη περί στρατηγικής παιδείας Κινηματογράφου. Θα έλεγα ότι προέχει στρατηγική Παιδείας γενικότερα. Μακάρι να δημιουργηθεί Ακαδημία Τεχνών (και κινηματογράφου) – όπως ανακοίνωσε προσφάτως ο Πρωθυπουργός - απαιτείται όμως πρώτα Πολιτισμική θεμελίωση της κοινωνίας. Αν τέτοια δεν υφίσταται, θα πρέπει αυτές οι «Ακαδημίες» να την ανασύρουν από τη λήθη – σε χώρες που στερούνται Ιστορίας και Πολιτισμού, εφευρίσκουν ή δανείζονται από άλλους λαούς τις πολιτιστικές τους Παραδόσεις, η Ελλάς βεβαίως δεν ανήκει σε αυτήν την περίπτωση - και να την καλλιεργήσουν περαιτέρω : αυτό θα πρέπει να είναι το πρώτο μέλημά τους (που, ειρήσθω εν παρόδω, δεν εξυπηρετείται από την αγγλοσαξονική νοο-τροπία περί ανώτατης εκπαίδευσης, όπως αυτή μορφοποιείται στο καταρτισιακό μοντέλο της Μπολόνια) .

ΔΙΑΚΥΒΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΤΕΙ¹

Με δεδομένη την υποχρέωσή μου και την υποχρέωσή μας, ως εκ της θέσεώς μας σε διοικητικές θέσεις του ΤΕΙ-Α και της αποστολής μας ως καθηγητών-λειτουργών του θεσμού των ΤΕΙ, σας κοινοποιώ τις ανησυχίες μου για το μέλλον των Ιδρυμάτων μας και το μέλλον του ίδιου του θεσμού των ΤΕΙ – ευελπιστώντας σε «διορθωτικές» παρεμβάσεις των αρμοδίων, δηλ. της Πολιτείας και ημών.

1. Στον νεοσυσταθέντα οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών της αλλοδαπής, ΔΟΑΤΑΠ, που αντικατέστησε το παλαιό ΔΙΚΑΤΣΑ, βρίσκεται εγκατεστημένη νοοτροπία ισοτίμησης πτυχίων τριετούς φοίτησης με τα πτυχία που απονέμονται από τα ΤΕΙ – που είναι τετραετούς φοίτησης. Αυτό συμβαίνει κατόπιν λανθασμένης ερμηνείας του άρθρου 4 του Ν.3328/2005. Η νοοτροπία αυτή, όχι μόνο υποβιβάζει το κύρος και τα πτυχία που απονέμονται από τα ΤΕΙ, αλλά οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην τελική διάλυσή τους, ως Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης : σας επισυνάπτω την σχετική διαμαρτυρία μου προς τα αρμόδια όργανα του ΔΟΑΤΑΠ, όπου αναφέρομαι λεπτομερώς στο θέμα αυτό.

2. Έχω ήδη αναφερθεί στην ανάγκη τα ΤΕΙ να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια (Πανεπιστήμια Τεχνολογίας, Τεχνολογικά Πανεπιστήμια, Πανεπιστήμια Εφαρμογής, Πανεπιστήμια Εφαρμοσμένων Επιστημών ή κάτι σχετικό). Η διάρκεια σπουδών στα Ιδρύματα αυτά, η θεσμοθέτησή τους ως Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και οι προδιαγραφές περί των ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών του διδακτικού προσωπικού αυτό επιβάλλουν, διεθνώς. Επί πλέον όμως η ανάγκη αυτή έχει πλέον καταστεί αδήριτος: η επικείμενη – καλώς ή κακώς- θεσμοθέτηση «μη κρατικών πανεπιστημίων» και η ανάγκη (:) να εφαρμοστεί η κοινοτική οδηγία 36/2005 (περί των κολλεγίων ως παραρτήματα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων), θα φέρουν τα ΤΕΙ σε δεινή θέση, αν δεν έχουν μετονομαστεί σε Πανεπιστήμια : θα τα εξαφανίσουν, τουλάχιστον από το χάρτη της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Δεν παραγνωρίζω ότι υπάρχουν προβλήματα : να διορθωθούν αμέσως και ταυτοχρόνως! Υπάρχουν, π.χ., ΤΕΙ της περιφέρειας που στερούνται διδακτικού προσωπικού με τα κατάλληλα ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά : να προκηρυχτούν αμέσως οι απαιτούμενες θέσεις² ή τα ΤΕΙ αυτά να ενσωματωθούν με άλλα για να μπορέσουν να υποστηρίξουν «Ανώτατη» εκπαίδευση ή να κλείσουν ως ΤΕΙ. Δεν χωρούν εδώ μικροπολιτικές ή άλλου είδους σκοπιμότητες.

3. Βεβαίως πρέπει με τη μορφή του κατεπείγοντος να επιλυθούν και τα υλικοτεχνικά προβλήματα των ΤΕΙ, με ιδιαίτερη έμφαση στην επίλυση του στεγαστικού τους προβλήματος (αίθουσες διδασκαλίας, φοιτητικές εστίες : Πάμπολλες οι περιπτώσεις επιτυχόντων να φοιτήσουν σε περιφερειακό ΤΕΙ, που δεν μεταβαίνουν σε αυτό λόγω αδυναμίας πληρωμής του ενοικίου για κατοίκηση ή γιατί κρίνουν πως το ενοίκιο αυτό είναι υψηλό σε σχέση με το κύρος του πτυχίου –μη πανεπιστημιακού- που θα αποκτήσουν φοιτώντας σε ΤΕΙ. Τα περιφερειακά ΤΕΙ – αλλά και αυτά των μεγάλων αστικών κέντρων - πρέπει να γίνουν ελκυστικά και στον τομέα αυτόν, για να μπορέσουν να επιβιώσουν του επερχόμενου ανταγωνισμού, αλλά και των ευκολιών που ήδη παρέχουν πανεπιστήμια της αλλοδαπής).

¹ Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

² Έχει π.χ. υποπέσει στην αντίληψή μου – δεν κρίνω σκόπιμο να ονοματίσω την περίπτωση, είμαι πάντως γι αυτό στη διάθεση παντός ενδιαφερομένου – περίπτωση όπου περιφερειακό ΤΕΙ, που στερείται διδακτικού προσωπικού με ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά ικανά να στηρίξουν «Ανώτατη» εκπαίδευση, προκηρύσσει θέσεις που δεν απαιτούν διδακτορικό τίτλο, υψηλή επαγγελματική και ερευνητική εμπειρία, και τα λοιπά προσόντα που δικαιολογούν την παροχή «Ανώτατης» και όχι επαγγελματικής καταρτισιακής εκπαίδευσης.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΤΕΙ ΣΕ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ³

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Αθήνα 2004

Θεωρώ αναγκαίο να επανέλθω με την κατωτέρω επιστολή μου, που έχω προ πολλού και επανειλημμένως απευθύνει προς όλους τους αρμοδίους, απευθύνοντας έκκληση στην κοινότητα του ΤΕΙ-Αθήνας να δράσει με επιμονή προς αυτήν την κατεύθυνση :

Ο Νόμος 2916/2001 , ακολουθώντας την ανάγκη τα ΤΕΙ να ενταχθούν και τυπικώς στην Ανώτατη Εκπαίδευση, έθεσε ισχυρότατο θεσμικό υπόβαθρο με στόχο την «ανωτατοποίησή» τους. Όμως στη συνέχεια, όχι μόνο αυτά «αφέθηκαν στην τύχη τους», αλλά σχεδόν υπονομεύθηκαν : ενώ καταδήλως αντιμετωπίζουν τεράστια οικονομικά προβλήματα, που υπονομεύουν την ομαλή λειτουργία τους έως και την ίδια την ύπαρξή τους, ενώ καταδήλως πρέπει να υποστηριχτούν για να βελτιώσουν την ποιότητα των εργαστηρίων τους, την ανάπτυξη σε αυτά ερευνητικών δραστηριοτήτων, την κατοχύρωση των αποφοίτων τους, την επίλυση του στεγαστικού τους προβλήματος , την περαιτέρω στελέχωσή τους με εκπαιδευτικό προσωπικό , δια της προκηρύξεως νέων θέσεων μόνιμου Ε.Π., **προκλητικώς η Πολιτεία δείχνει να αδιαφορεί για την ουσιαστική «ανωτατοποίησή» τους.** Εξακολουθεί να τα θεωρεί ως δεύτερης κατηγορίας Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και αυτό φαίνεται παντού : ο τρόπος στελέχωσης και λειτουργίας λ.χ. του ΔΟΑΤΑΠ – που αντικατέστησε το ΔΙΚΑΤΣΑ και το ΙΤΕ – αυτό καταδεικνύει, το ίδιο και η προκλητική υποχρηματοδότησή τους σε σχέση με τα υπόλοιπα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (τα πανεπιστήμια) και άλλα πολλά.. Η ανάγκη η Πολιτεία να λάβει επί τέλους γενναίες όσο και λογικές αποφάσεις – φαίνεται να ελλείπει αυτός ο «κοινός νους» - έχει καταστεί πλέον επιτακτική ανάγκη, γιατί βρισκόμαστε ακριβώς «στο παρά πέντε».

Είναι αδήριτος πλέον η ανάγκη τα ΤΕΙ να μετονομαστούν – και μάλιστα αναδρομικώς από τον Ν.2916/2001 (δηλ. να αντικατασταθούν όλα τα έκτοτε εκδοθέντα πτυχία με νέα) – σε **Τεχνολογικά Πανεπιστήμια ή Πανεπιστήμια Τεχνολογίας ή Πανεπιστήμια Εφαρμογής των Επιστημών** (ή κάτι άλλο σχετικό) , γιατί έχουν όλα τα ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά των Πανεπιστημίων : Τα 4 έτη σπουδών , τα κατάλληλα ακαδημαϊκά προσόντα για το Εκπαιδευτικό Προσωπικό, αναβαθμισμένα και πανεπιστημιακού επιπέδου προγράμματα σπουδών, πολυετή εκπαιδευτική παρουσία και εμπειρία. Αυτή η μετονομασία τους, απολύτως συνάδουσα με το πνεύμα του Ν.2916, θα αναβαθμίσει την εικόνα τους προς την κοινωνία, θα τα εντάξει απρόσκοπτα στο διεθνές εκπαιδευτικό τοπίο, θα δώσει επαγγελματική προοπτική και δυνατότητες ακαδημαϊκής εξέλιξης στους αποφοίτους τους.⁴ Η σημερινή υβριδική μορφή τους αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία ! Δεν υπάρχει κανένας απολύτως λόγος τα ΤΕΙ να μην μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια : αντιθέτως αυτή η μετονομασία τους είναι απολύτως δόκιμη και θα λύσει οριστικώς τα χρονίζοντα προβλήματα περί της φυσιογνωμίας τους και του επιπέδου των αποφοίτων τους , προβλήματα που αν δεν λυθούν αμέσως τώρα - και δεδομένων των εξελίξεων στο χώρο της Παιδείας – τα ΤΕΙ θα οδηγηθούν σε πλήρη απαξίωση και κατάρρευση.

³ Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

⁴ Αναφέρομαι βεβαίως στις Σχολές και στα Τμήματα που έχουν πανεπιστημιακού περιεχομένου γνωσιολογικό αντικείμενο

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ «ΕΠΑΝΙΔΡΥΣΗΣ» ΤΟΥ Τ.Ε.Ι.-Α¹

Σχεδιάγραμμα προτάσεων δράσης πριν την μακαριότητα της πλήρους υποβάθμισης

Μάϊος 2005

Είναι πασιφανές πως το Τ.Ε.Ι.-Α σήμερα – όπως άλλωστε και όλα τα Τ.Ε.Ι. της χώρας και ο ίδιος ο θεσμός αυτός – διέρχονται από κρίσιμη καμπή που αφορά στην ίδια την επιβίωσή τους. Το τελευταίο φαινόμενο των «καταλήψεων» και των επισχέσεων εργασίας από τους εκτάκτους εκπαιδευτικούς του Ιδρύματός μας, που κινδυνεύει να οδηγήσει σε ακύρωση του εαρινού εξαμήνου σπουδών, είναι ένα από τα αποτελέσματα της κακής εκπαιδευτικής πολιτικής αλλά και της συμπεριφοράς των λειτουργών της Παιδείας στην Ελλάδα τα τελευταία είκοσι – τριάντα χρόνια.

Συχνά-πυκνά ακούμε τον τελευταίο καιρό περί ανάγκης «επανίδρυσης του Κράτους», θεσμών, οργανισμών, κ.λ.π., δυστυχώς απολύτως βερμπαλιστικά, όπως εκ των υστέρων αποδεικνύεται, αλλά απολύτως σωστά, ως προς την αναγκαιότητα μιας τέτοιας «επανίδρυσης», δηλ. επανεκκίνησης με υγιείς βάσεις. Αυτοί που διακηρύττουν αυτήν την ανάγκη «επανίδρυσης», το κάνουν γιατί διαπιστώνουν πως η μέχρι τώρα πορεία, ο μέχρι τώρα τρόπος θεώρησης και τρόπος λειτουργίας του Κράτους, του Θεσμού, του Οργανισμού ή της επιχείρησης, έχει συσσωρεύσει πλήθος προβλημάτων, προβλημάτων που ακυρώνουν κάθε προσπάθεια ομαλής λειτουργίας και εξέλιξης, που έχουν διαλύσει τα οράματα, που μας έχουν αποπροσανατολίσει από τα κύρια ζητούμενα, που μας έχουν οδηγήσει στην απογοήτευση ή στη μακαριότητα του λήθαργου. Η περίπτωση των Τ.Ε.Ι., του Τ.Ε.Ι.-Α εν προκειμένω, εμπίπτει απολύτως σε αυτήν την περίπτωση.

Ένα από τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα το Ίδρυμά μας, είναι το πολύπλευρο ζήτημα των Εκτάκτων Εκπαιδευτικών, βεβαίως και άλλα πολλά. Αναφέρομαι όμως κατ' αρχήν σε αυτό, τόσο γιατί είναι «επίκαιρο», καθόσον οι πρόσφατες κινητοποιήσεις των Εκτάκτων Εκπαιδευτικών κινδυνεύουν να κάνουν να χαθεί το τρέχον εξάμηνο σπουδών – έχουν άλλωστε ταλαιπωρηθεί και τα δύο περασμένα διδακτικά εξάμηνα για τον ίδιο λόγο - δυσκολεύοντας τη ζωή εκατοντάδων σπουδαστών και των οικογενειών τους και υποθηκεύοντας το ίδιο το μέλλον του Ιδρύματος και του Θεσμού, όσο και γιατί είναι το ζήτημα αυτό είναι πολύπλευρο.

Ας δούμε κατ' αρχήν το πρόβλημα : Από πάρα πολλά χρόνια, από εποχής ΚΑΤΕ και ΚΑΤΕΕ μέχρι τα σχετικά πρόσφατα Τ.Ε.Ι., η Πολιτεία έδειχνε μια «αμέλεια» στη στελέχωση των Ιδρυμάτων με μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό. Έτσι, μέγα μέρος της διδασκαλίας διεξάγεται από Έκτακτους Εκπαιδευτικούς, ο αριθμός των οποίων διαρκώς αυξάνεται. Δεν έχει νόημα η βαθύτερη ανάλυση αυτής της διαδικασίας, σημασία έχει ότι αυτή τη στιγμή στο Ίδρυμα υπηρετεί κατ' έτος ένας μεγάλος αριθμός Εκτάκτων Εκπαιδευτικών, που ενδεχομένως δεν έχει πάντα τα τυπικά προσόντα διδασκαλίας σε Ίδρυμα Ανώτατης Εκπαίδευσης. Υπάρχουν περιπτώσεις Εκτάκτων Εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο Ίδρυμα 10, 15 ή και περισσότερα ακόμα χρόνια. Αυτοί οι εκπαιδευτικοί είναι προφανές ότι έχουν αποκοπεί από κάθε άλλου είδους εργασία, ελεύθερο επάγγελμα ή άλλο τι - όταν μάλιστα

¹ Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

παλαιότερα δίδασκαν στο Τ.Ε.Ι. μέχρι και 25 ώρες την εβδομάδα! - είναι δε πολύ δύσκολο γι' αυτούς να ψάξουν τώρα για άλλη δουλειά (σκεφτείτε τη συζήτηση γύρω από τους βουλευτές που δεν επανεξελέγησαν...) . Επί πλέον, εξ' αιτίας της αβεβαιότητας μέσα στην οποία διαβιούν, δεν έχουν και κίνητρα να βελτιώσουν τα προσόντα τους για την εκπαιδευτική τους ενασχόληση – αν και πιστεύω πως πολλοί πασχίζουν και γι' αυτό. Ορθώς ο νέος περί Τ.Ε.Ι. νόμος απαιτεί αναβαθμισμένα προσόντα για τους καθηγητές του. Ορθώς οι Έκτακτοι αυτοί Εκπαιδευτικοί δεν εμπίπτουν στις περιπτώσεις των συμβασιούχων που δικαιούνται μονιμοποίηση. Δικαιολογημένα όμως οι επί σειρά ετών ή και δεκαετιών ασχολούμενοι σχεδόν αποκλειστικά με την εκπαίδευση στο ΤΕΙ επιστήμονες (αυτό δε το «σχεδόν» είναι το χειρότερο και γι' αυτούς και για την διδακτική τους ενασχόληση) αγωνιούν για την περαιτέρω τύχη τους και αντιδρούν ολοένα και εντονότερα στοχεύοντας σε μια κάποιου είδους επαγγελματική κατοχύρωσή τους (ασχέτως της όποιας καθυστέρησης πληρωμής των «δεδουλευμένων» τους, ασχέτως της όποιας Διοίκησης του Ιδρύματος, αυτά δεν αποτελούν παρά προσχήματα – ας μη κρύβεται κανείς πίσω από το δάκτυλό του!). Πιστεύω πως πρέπει να δοθεί τέλος σε αυτήν την από κάθε πλευρά φαυλότητα, πόσον μάλιστα τώρα που θα πρέπει επιτακτικώς να αναβαθμιστεί το υπηρετούν στο Ίδρυμα Διδακτικό προσωπικό και να εξορθολογιστούν οι δαπάνες, ο δε θεσμός των εκτάκτων να λειτουργήσει επί τέλους κατά το πνεύμα του Νόμου 2919 και μόνο. Προτείνω λοιπόν τα ακόλουθα :

Να δημιουργηθεί προσωρινή βαθμίδα Ειδικού Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού, με υποχρέωση διδασκαλίας 16 έως 18 ώρες /εβδομάδα. Η βαθμίδα αυτή θα υπάρχει για 6 έτη, μετά δε το πέρας των 6 αυτών ετών θα καταργηθεί. Στην βαθμίδα αυτή θα ενταχθούν όσοι υπηρετούν στο Ίδρυμα πέραν των 7 –8 ή 10 ετών –κατά συγχώνευση και με αναγωγή σε πλήρες ωράριο- και που κατέχουν τουλάχιστον μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Κατά την διάρκεια των 6 αυτών ετών θα μπορούν να προκηρύξουν τη θέση τους σε βαθμίδα Καθηγητή Εφαρμογών ή Επίκουρου Καθηγητή. Η προκήρυξη αυτή θα είναι ανοικτή. Σε περίπτωση που μέχρι το 6^ο χρόνο δεν έχουν προκηρύξει τη θέση τους, αυτοδικαίως παύονται, το δε Ίδρυμα προκηρύσσει τη θέση αυτή στη βαθμίδα του Καθηγητή Εφαρμογών (είναι προφανές πως η πληρωμή των μελών αυτής της προσωρινής βαθμίδας θα γίνεται απ' ευθείας από το Κράτος).

Το προτεινόμενο αυτό σύστημα είναι απολύτως σύννομο, δίκαιο προς πάσα κατεύθυνση και για το συμφέρον του Τ.Ε.Ι., από κάθε άποψη : Δεν αντιβαίνει σε κανένα νόμο, εφόσον η δημιουργούμενη βαθμίδα ΕΕΔΠ είναι προσωρινή. Οι εντασσόμενοι στη βαθμίδα αυτή θα έχουν τον ελάχιστο για το ΤΕΙ απαιτούμενο τυπικό τίτλο σπουδών για διδασκαλία . Δίνει διέξοδο σε επιστήμονες που επί σειρά ετών δεσμεύτηκαν στο ΤΕΙ και είναι άδικο να διωχθούν από το «γράμμα» των νέων απαιτούμενων προσόντων για τις θέσεις του Ε.Π. (που δικαίως απαιτούνται για τις νέες θέσεις τακτικού Ε.Π.) τις οποίες δεν υποκαθιστούν, καθόσον εντάσσονται σε άλλη βαθμίδα και με διαφορετικό ωράριο διδακτικών υποχρεώσεων. Θα έχουν το κίνητρο να αυξήσουν τα προσόντα τους, για να διεκδικήσουν θέσεις τακτικού Ε.Π.. Το ωράριο απασχόλησής τους θα εξορθολογικοποιήσει τις δαπάνες για Έκτακτο Ε.Π. και θα λειτουργήσει, επί τέλους, το πνεύμα και το γράμμα του Ν.2916 περί του θεσμού των Εκτάκτων Εκπαιδευτικών.

Τα υπόλοιπα και κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα το Ίδρυμά μας, μαζί με τις προτάσεις μου με στόχο την επανεκκίνησή του πάνω σε υγιείς βάσεις, είναι εν συντομία (καθ' όσον έχω ήδη στο παρελθόν αναφερθεί σε αυτά εκτενέστερα) τα παρακάτω:

1. Το θέμα της αποσαφήνισης του περιεχομένου της εκπαίδευσης. Εδώ αντιμετωπίζουμε την απειλή ακύρωσης του ακαδημαϊκού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης και την διολίσθησή της σε στενώς εννοούμενη επαγγελματική κατάρτιση, όπως

αυτή εκπορεύεται από μια οικονομικίστικη («οικονομικίστικη» γιατί μακροοικονομικά, όπως δηλ. λειτουργεί σήμερα η ολοένα και περισσότερο παγκοσμιοποιούμενη οικονομία, είναι απολύτως λανθασμένη) θεώρηση της Παιδείας που φαίνεται να κυριαρχεί στην Η.Π.Α., αλλά όχι στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο Κόσμο - και που είμαι βέβαιος ότι σύντομα θα απορριφθεί από όλους – αρχής γενομένης από την εμπνεύστρια ΗΠΑ - ως καταστροφική από κάθε πλευρά. Η απερχόμενη Διοίκηση δείχνει να έχει επαρκώς υπερασπιστεί την ακαδημαϊκότητα του Ιδρύματός μας. Είναι όμως βέβαιο πως οι επερχόμενες Διοικήσεις – και οι πολιτικές ηγεσίες - θα βρεθούν σε δυσμενέστερη θέση και θα πρέπει να παλέψουν πολύ γι' αυτό.

2. Το θέμα του περιεχομένου και του τίτλου των Τμημάτων και των Σχολών, με τρόπο που να συνάδει με τις εξελίξεις των επιστημών. Και εδώ η απερχόμενη Διοίκηση προώθησε μετονομασίες Τμημάτων και Σχολών, που όμως ακόμα δεν έχουν επικυρωθεί από το Υπουργείο Παιδείας.

3. Το θέμα της επαγγελματικής κατοχύρωσης των αποφοίτων. Θα πρέπει, επί τέλους, τα επαγγελματικά δικαιώματα να πάντουν να δίδονται από το ΥΠΕΠΘ και τα «συναρμόδια» Υπουργεία, τουλάχιστον όχι μόνον από αυτά. Τα επαγγελματικά δικαιώματα πρέπει να δίνονται από τα καθ' ύλην αρμόδια κάθε φορά επιστημονικά-επαγγελματικά Επιμελητήρια, τουλάχιστον να προτείνονται κατ' αρχήν από αυτά. Στις ειδικότητες που δεν υπάρχουν επιστημονικά-επαγγελματικά Επιμελητήρια θα πρέπει να δημιουργηθούν τέτοια, τα δε υφιστάμενα να επεκτείνουν την εμβέλειά τους. Αυτό, συνδυαζόμενο με τον εκσυγχρονισμό του γνωστικού περιεχομένου και βεβαίως των τίτλων, των Τμημάτων και των Σχολών του ΤΕΙ-Α, θα δώσει οριστική και σωστή λύση στο ζήτημα αυτό.

4. Το κτιριακό ζήτημα. Η απερχόμενη Διοίκηση έχει και εδώ παράξει έργο. Απαιτείται όμως περαιτέρω δράση, με βάση τους τρόπους με τους οποίους η Πολιτεία γνωρίζει ήδη να παράγει σημαντικά δημόσια έργα, τρόποι οι οποίοι όμως χρήζουν βελτίωσης και προσαρμογή τους στα κάθε φορά νέα δεδομένα και ζητούμενα.

5. Το θέμα της διοικητικής υποστήριξης του Ιδρύματος. Απαιτείται βελτίωση της διοικητικής λειτουργίας, με σχετική αυτονομία της διοικητικής Υπηρεσίας, ειδικών μελετών ροής εργασίας και περαιτέρω στελέχωσης του Ιδρύματος με διοικητικό προσωπικό.

6. Το ζήτημα της βιβλιογραφικής κάλυψης των μαθημάτων. Εδώ παραπέμπω στη πρόταση που έχω επανειλημμένως διατυπώσει : κατάργηση της (χουντικής εμπνεύσεως) «παιδείας του ενός βιβλίου (ή του ενός δήθεν επιστημονικού συγγράμματος)», με δικαίωμα επιλογής από τους σπουδαστές βιβλίου ή βιβλίων από κατάλογο «καταλλήλων βιβλίων» που θα δίνει ο καθηγητής, μέσω της χορήγησης σε αυτούς κουπονιών αγοράς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΕΠΘ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΤΕΙ¹

Αθήνα 2007

Μας προξενεί ιδιαίτερη ανησυχία η τουλάχιστον αδράνεια που επιδεικνύει η Πολιτεία έναντι ενός θεσμού που η ίδια δημιούργησε - πολύ ορθώς μιν, αλλά και που τακτικά φροντίζει να «χύνει τη καρδάρα με το γάλα» - τα ΤΕΙ. Εξηγούμεθα : Ανατρέχοντας στην ιστορία, διαπιστώνουμε ότι πολύ ορθώς κάποια στιγμή η Πολιτεία δημιούργησε τα ΚΑΤΕ, καθόσον τότε απαιτείτο μία «ενδιάμεση εκπαιδευτική βαθμίδα» στην εκπαίδευση, για την εφαρμογή των επιστημών, δηλαδή για τη σύνδεσή τους με την πράξη. Μετέπειτα, πολύ ορθώς τα αναβάθμισε σε ΚΑΤΕΕ και στη συνέχεια σε ΤΕΙ, τα οποία πολύ ορθώς αναβάθμισε έτι περαιτέρω, ενισχύοντας τις απαιτήσεις σε τυπικά και ουσιαστικά προσόντα από το εκπαιδευτικό προσωπικό και αλλάζοντας επί το επιστημονικότερο τίτλους Τμημάτων που αναφέροντο σε υποδεέστερης εμβέλειας σπουδές. Αυτή η αναβάθμιση υπήρξε αναγκαία, γιατί οι εξελίξεις στη θεωρία και στην πρακτική απαιτούσαν – και απαιτούν ολοένα και περισσότερο- πολύ περισσότερα από την παλαιά «ενδιάμεση βαθμίδα» : αυτοί που έχουν ως κύρια αποστολή την «εφαρμογή» των επιστημών – οι οποίες επιστήμες βρίσκονται σε διαρκή και πρωτόγνωρη για την ιστορία εξέλιξη - οφείλουν να είναι περισσότερο συνδεδεμένοι με την θεωρία και την έρευνα - από ότι ήσαν οι αντίστοιχοι συνάδελφοί τους του παρελθόντος - οφείλουν τελικώς να έχουν και αυτοί «πανεπιστημιακή» μόρφωση, για να μιλήσουμε με τους τρέχοντες όρους. Στο κάτω-κάτω, τον ρόλο της παλαιάς «ενδιάμεσης βαθμίδας» - εκεί που αυτή απαιτείται από την επαγγελματική πρακτική - την έχουν αναλάβει επιτυχώς τα ΙΕΚ.

Τα ΤΕΙ αυτή τη στιγμή λοιπόν- και όπως απαιτούν οι διεθνείς εξελίξεις στη θεωρία και στην πρακτική- περιλαμβάνουν σπουδές 4ετούς διάρκειας και το εκπαιδευτικό τους προσωπικό έχει όλα τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών των Πανεπιστημίων. **Πουθενά στον κόσμο ολόκληρο, δεν υπάρχουν Εκπαιδευτικά Ιδρύματα με σπουδές 4ετούς διάρκειας και με καθηγητές υψηλότατων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων (κάτοχοι διδακτορικού, επαγγελματική και ερευνητική εμπειρία, δημοσιεύσεις και ακαδημαϊκή αναγνώριση του έργου τους), που να μην ονομάζονται Πανεπιστήμια.** Μπορεί ως αντίλογος να τεθεί πως τα παλαιά ΚΑΤΕ και ΚΑΤΕΕ, δεν απαιτούσαν από του εκπαιδευτικούς υψηλά προσόντα. Σύμφωνα, αλλά σε τελική ανάλυση, εκ των παλαιών εκείνων καθηγητών δεν έχουν απομείνει πλέον παρά ελάχιστοι. Ακόμα δε και αυτοί οι τελευταίοι εναπομείναντες, στη συντριπτική τους πλειονότητα , αναγκάστηκαν να αναβαθμίσουν τα προσόντα τους, κατά τα οριζόμενα από τον Νόμο που αναβάθμισε τα ΤΕΙ στην ανώτατη εκπαιδευτική βαθμίδα της χώρας.

Τα ΤΕΙ πλέον έχουν στις τάξεις τους υψηλότατης βαθμίδος εκπαιδευτικούς : είναι απορίας άξιο που η Πολιτεία, το ΥΠΕΠΘ εν προκειμένω, δεν τα μετονομάζει σε Πανεπιστήμια, για να συμβαδίσει με τη διεθνή εκπαιδευτική πρακτική (που διαρκώς την επικαλείται ψευδεπιγράφως). Δεν υπάρχει όμως πλέον άλλο περιθώριο. Βρισκόμαστε προ των πυλών αναβάθμισης των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών. Βρισκόμαστε προ των πυλών ίδρυσης ιδιωτικών Πανεπιστημίων. Είναι λοιπόν αδήριτος η ανάγκη τα ΤΕΙ να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια (π.χ. Πανεπιστήμια Εφαρμογής ή Εφαρμογής των Επιστημών, ή Τεχνολογικά Πανεπιστήμια ή άλλο τι), πολύ προτού συμβούν τα ανωτέρω που

¹ Τεχνολογικά Χρονικά ΤΕΙ-Α, τεύχος 9, 2008 και έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

αναφέραμε, **δηλαδή αμέσως τώρα**. Ειδάλλως θα οδηγηθούν σε απόλυτο μαρασμό και απαξίωση, με τεράστιο κοινωνικό (και πολιτικό βεβαίως) κόστος.

Είναι κατάδηλον ότι το πρόβλημα βρίσκεται στα «επαγγελματικά δικαιώματα» και στις εξ' αυτού αντιδράσεις των υφισταμένων Πανεπιστημίων- και γι' αυτό θα μπορούσαμε ίσως να κατανοήσουμε εν μέρει την αδράνεια αυτή. Πρέπει όμως επί τέλους να πάψουμε ως χώρα να λειτουργούμε όπως λειτουργούσαν προ ετών (γιατί πολλά εξ αυτών λειτουργούν πλέον απολύτως εκσυγχρονισμένα) τα τριτοκοσμικά κράτη. **Δεν μπορεί τα επαγγελματικά δικαιώματα να δίδονται από «συναρμόδια Υπουργεία». Τα επαγγελματικά δικαιώματα είναι θέμα Επιστημονικών και Επαγγελματικών Επιμελητηρίων.** Προς αυτήν την κατεύθυνση οφείλουμε να πορευθούμε, ειδάλλως θα βρεθούμε **ανέτοιμοι** (και με ότι αυτό συνεπάγεται) ενώπιον ευρωπαϊκών τετελεσμένων – και έχουμε άλλωστε εν πολλοίς ήδη βρεθεί.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ «ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ» ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ¹

Αθήνα 2006

Μέσα στη έντονη συζήτηση που διεξάγεται τον τελευταίο καιρό σχετικά με την «αξιολόγηση» των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που έχει δυστυχώς διολισθήσει σε μικροκομματικές αντιπαραθέσεις, αλλά και σε μικροσυντεχνιακές βλέψεις, θα ήθελα να καταθέσω προς συζήτηση και τις δικές μου απόψεις, θεωρώντας πως το Συμβούλιο του ΤΕΙ-Α οφείλει να λάβει ξεκάθαρη θέση στο κρίσιμο αυτό ζήτημα.

Η πρότασή μου έχει ως εξής:

1. Κατ' αρχήν είναι επιβεβλημένη μια λεπτομερής καταγραφή, περιγραφή και ανάλυση του υφισταμένου εκπαιδευτικού τοπίου στη χώρα μας. Είναι επιβεβλημένη μια αναλυτική εξέταση όλων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων – και όχι μόνο. Μόνο έτσι μπορεί – και μόνο έτσι πρέπει - η Πολιτεία να ασκεί την όποια περί παιδείας πολιτική της (δηλ. τον προγραμματισμό προσλήψεων εκπαιδευτικού προσωπικού, τον προγραμματισμό των κτιριακών έργων, τη χρηματοδότηση των Ιδρυμάτων, τις απαιτούμενες επεμβάσεις για την προσαρμογή των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων στις ανάγκες των κοινωνιών και στην εξέλιξη των ιδεών και των επιστημών, κ.λ.π). Επί πλέον έτσι πληροφορούνται και οι ενδιαφερόμενοι για την παρεχόμενη από κάθε εκπαιδευτικό Ίδρυμα Εκπαίδευση. Αυτή η ανάγκη καταδήλως υφίσταται, η δε έλλειψή της οδηγεί συχνά σε λανθασμένες επιλογές με συνέπειες που αφορούν αφ' ενός στην προσωπική εξέλιξη ατόμων αφ' ετέρου τόσο στην οικονομία όσο και στον Πολιτισμό της χώρας.
2. Αυτή η καταγραφή, περιγραφή και ανάλυση όμως, δεν μπορεί να ονομάζεται «αξιολόγηση». Ο όρος αυτός, προκειμένου περί Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, δεν έχει νόημα. Θα είχε νόημα αν η σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία – ή οι σημερινές επί μέρους κοινωνίες – είχαν σαφείς συλλογικούς στόχους, κοινή φιλοσοφική θεμελίωση, σαφές αξιολογικό σύστημα αναφοράς τους. Δεν συμβαίνει όμως αυτό. Η Ιστορία εξελίσσεται με πολυπολιτισμικές αναφορές, και επικλήσεις πολιτισμικών συνθέσεων. Εάν «αξιολογήσουμε» τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, δηλ. τους φορείς του μέλλοντος, με έμμεσο τρόπο επιβάλουμε αξίες και στόχους οντολογικού σχεδόν επιπέδου. Ανακόπτουμε ή καθοδηγούμε έτσι την Ιστορία, κάτι που είναι απαράδεκτο τουλάχιστον για την Ευρώπη που θέλει (;) να αρνείται φονταμεταλιστικές υπαρξιακές αναφορές και δεν θέλει(;) να απεμπολήσει τον ιστορικό της ρόλο.
3. Ο σκοπός των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (κατά την Ευρωπαϊκή Παράδοση) είναι η παροχή Ανωτάτου Επιπέδου Εκπαίδευσης, με σκοπό τη μόρφωση επιστημόνων που :

Α. θα είναι ικανοί να ανταποκριθούν με τον καλλίτερο τρόπο στις απαιτήσεις του αντιστοίχου επαγγέλματός τους, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να είναι πρωτοπόροι στην

¹ Νέα ΤΕΙ Ιονίων Νήσων Νο2, 2006 και εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

έρευνα, θεωρώντας την εξ' ίσου κύρια αρμοδιότητά τους (θα λέγαμε ότι αυτό είναι «αξιολογήσιμο»).

Β. Θα έχουν το γνωστικό υπόβαθρο που θα τους καθιστά ικανούς να παρακολουθούν αλλά και να προβλέπουν την εξέλιξη της επιστήμης τους. Θα πρέπει να διαθέτουν και την προς τούτο απαιτούμενη διεπιστημονική εμπέλεια (αυτά είναι δύσκολα «αξιολογήσιμα». Σίγουρα πάντως το κυνήγι μιας «ανταποδοτικής», δηλ. άμεσα ανταποδοτικής εκπαίδευσης – να πείθεις μάλιστα και τους φοιτητές ότι αυτό είναι το κύριο ζητούμενο της Ανώτατης Παιδείας - αντιστρατεύεται αυτόν τον στόχο. Επι πλέον οι σύντομες σπουδές – οικονομικά «ανταποδοτικές» κατ' αυτούς που θεωρούν σαν μόνο ζητούμενο την άμεση επαγγελματική απορρόφηση των αποφοίτων, δεδομένης της ταχύτατης εξέλιξης των επιστημών και των ιδεών, με μαθηματική ακρίβεια θα δημιουργήσουν σε λίγα χρόνια ανέργους που δύσκολα θα μπορούν να ενημερωθούν στις νέες εξελίξεις . Αυτή η παράμετρος αποτελεσματικότητας των Ανωτάτων Σπουδών είναι πολύ δύσκολα μετρήσιμη και «αξιολογήσιμη»)

Γ. Θα συμμετέχουν ενεργά στην εξέλιξη του Πολιτισμού και στην ανάπτυξη των αξιών στις οποίες θα εδράζονται οι κοινωνίες του μέλλοντος. (αυτό κι' αν είναι δύσκολο «αξιολογήσιμο»)

Το ότι οι υφιστάμενες διαδικασίες «αξιολόγησης», επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους – πολλές φορές ανομολόγητα - στον πρώτο μόνο στόχο των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, σ' αυτόν της επαγγελματικής κατάρτισης και άμεσης απορρόφησης από την αγορά εργασίας των αποφοίτων , παγιώνει την άποψη πως σκοπός της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι η εξυπηρέτηση της «αγοράς» - αμέσως και χωρίς καθυστερήσεις, για να έχει «ανταποδοτικότητα» ως επένδυση – με σημερινή συρρικνωμένη έννοια του όρου «αγορά» και η αναβίβαση αυτής της «αγοράς» σε οντολογικό επίπεδο. Δεν έχουμε όμως αυτό το ιστορικό δικαίωμα και αυτήν την ιστορική δικαιοδοσία! Αλλά ακόμα και στενά οικονομικά και «παραγωγικίστικα» αν θεωρήσουμε την Παιδεία, πάλι αυτή η νοοτροπία σφάλει, γιατί θα δημιουργήσει μελλοντικούς ανέργους και αδύναμους να εξελίξουν τις επιστήμες. Η καλή εκπαίδευση δεν μετράται με την πρόσκαιρη ανταποδοτικότητα των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και δεν ενδιαφέρει αυτούς που αναζητούν πρόσκαιρα οφέλη: ενδιαφέρει τα κράτη που πρέπει – επί τέλους- να ασκήσουν πολιτική με προοπτική και όχι πολιτική του τραγικού για το μέλλον των κοινωνιών «εδώ και τώρα»!

4. Η «αναλυτική εξέταση» των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που προτείνουμε να ονομαστεί «λειτουργική αποτίμηση» (ή απλώς «αποτίμηση» - performance assessment, ή operational assessment, ή απλώς assessment), πέραν όλων των άλλων θα αναγνωρίσει και τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που εξ ' αντικειμένου είναι ή που πρέπει να είναι Ανώτατα , με τον όρο που καθορίσαμε προηγουμένως την Ανώτατη Εκπαίδευση. Η Σχολή Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του TEI-A , λ.χ. – τα αντικείμενα της οποίας εκ θέσεως και εξ ειδικότητας γνωρίζω καλλίτερα - δεν μπορεί να είναι «καταρτισιακή». Είναι – τουλάχιστον αυτό απαιτεί η κάθε είδους καλλιτεχνική παιδεία – Πανεπιστημιακού επιπέδου. Σε παλαιότερο έγγραφο μας επισημάναμε την ανάγκη τα TEI να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια (Τεχνολογικά, Εφαρμογής ή άλλο τι), γιατί η φοίτηση σε αυτά είναι τετραετής και οι προδιαγραφές του εκπαιδευτικού προσωπικού είναι ανωτάτου επιπέδου : Από τη στιγμή που διαπιστούται ότι και το αντικείμενο των Σχολών είναι – ή πρέπει να είναι – πανεπιστημιακού επιπέδου , η μετονομασία πρέπει να γίνει αμέσως και χωρίς περιστροφές!

5. Η «λειτουργική αποτίμηση» των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων θα πρέπει να αποτελεί μία διαδικασία με σκοπό όχι την «τιμωρία» τους, π.χ. με χαμηλότερη χρηματοδότηση και άλλα παρεμφερή που ωθούν τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα σε έναν απαράδεκτο και αντιστρατευόμενο τον πραγματικό τους στόχο «ανταγωνισμό», αλλά με στόχο τη βελτίωσή τους και την προσαρμογή τους στους στόχους τους. (αντιθέτως με επιχειρήματα που συχνά-πυκνά ακούγονται, θα έλεγα ότι διαπιστώσεις δυσλειτουργιών και αδυναμιών θα πρέπει ενδεχομένως να επιφέρουν όχι τον περιορισμό της κρατικής χρηματοδότησης προς το Ίδρυμα αυτό, αλλά αντιθέτως την αύξησή της : ενίσχυση του Ιδρύματος αυτού με εκπαιδευτικό προσωπικό, εκπαιδευτικά κτήρια, φοιτητικές εστίες, κ.λ.π., που σημαίνουν επί πλέον χρηματοδότηση!)

Υ.Γ. Θα ήθελα επιπροσθέτως να επισημάνω ότι Ανώτατη Εκπαίδευση, όπως την περιέγραφα παραπάνω, δηλ. ως φορέα του Πολιτισμού και του Μέλλοντος, δεν μπορεί να λειτουργήσει - και να χρηματοδοτείται επαρκώς- παρά μόνο αν είναι δημοσίας ευθύνης ή μιας άλλης ευρείας συλλογικής ευθύνης. Βεβαίως μικρότερης εμβέλειας επαγγελματικά καταρτισιακά κέντρα μπορούν να λειτουργούν σε άμεση σύνδεση με τις επιχειρήσεις και την «παραγωγή». Αρκεί επικεφαλής των μεγάλων σχεδιασμών να βρίσκονται ισχυρά και δημόσιας ευθύνης εκπαιδευτικά ιδρύματα, κυρίως στο χώρο της «ανώτατης» εκπαίδευσης, στα οποία πρόσβαση θα μπορούν να έχουν όλοι, με καθαρά αξιοκρατικά κριτήρια και τα οποία βεβαίως δεν θα πρέπει να χάσουν την ελκυστικότητά τους αποκοπτόμενα από την τρέχουσα επαγγελματική πραγματικότητα : απεναντίας , τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά αυτά κέντρα, θα πρέπει να είναι σε θέση όχι μόνο να καλύπτουν κατά τον καλλίτερο τρόπο και προνομιακά την «τρέχουσα» πραγματικότητα, αλλά επί πλέον να την προσανατολίζουν - όχι δηλ. το αντίθετο, που τώρα συμβαίνει.

«ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» : ΜΥΘΟΙ, ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ¹

Αθήνα 2008

Εδώ και αρκετό καιρό, τίθεται έντονα το αίτημα περί «επαγγελματικών δικαιωμάτων» που πρέπει να εκδώσει το ΥΠΕΠΘ, σε αποφοίτους Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, που δεν έχουν ακόμα «κατοχυρωμένα» επαγγελματικά δικαιώματα. Θα προσπαθήσουμε εδώ να διερευνήσουμε το ζήτημα αυτό, να δούμε δηλ. τι νόημα έχουν και τι νόημα μελλοντικώς θα έχουν αυτά τα «επαγγελματικά δικαιώματα», καθόσον αυτός ο όρος στηρίζεται σε εκ των πραγμάτων παρωχημένες νοοτροπίες, νοοτροπίες, νοοτροπίες που μας αποπροσανατολίζουν από αυτό που πρέπει να είναι το κύριο ζητούμενο από την Πολιτεία, αλλά και από το κύριο ζητούμενο της Παιδείας, στο διαρκώς εξελισσόμενο διεθνοποιημένο επιστημονικό, παραγωγικό και ως εκ τούτου και εκπαιδευτικό τοπίο. Προσκολλημένοι σε παρωχημένα στερεότυπα, όπως αυτό των «επαγγελματικών δικαιωμάτων» των συνομολογημένων από «συναρμόδια Υπουργεία», αποπροσανατολιζόμαστε από τις σύγχρονες πραγματικότητες και ανάγκες, αποπροσανατολίζεται και η εν πολλοίς «βολεμένη» Πολιτεία, ιδιαιτέρως όταν αυτή θεωρεί πως προέχει να «κρατήσει ισορροπίες», κάτι που τελικώς ισοδυναμεί με την συντήρηση της τριτοκοσμικής κατάστασης του ελλαδικού κρατιδίου.

«Επαγγελματικά δικαιώματα» είναι η εκχώρηση από την Πολιτεία, μέσω κυρίως του Υπουργείου Παιδείας, του δικαιώματος άσκησης κάποιου συγκεκριμένου επαγγέλματος, αποκλειστικώς και μόνο σε αποφοίτους συγκεκριμένων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Αυτή η πρακτική είναι προφανώς τελευταία επινόηση. Δεν μπορούμε να φανταστούμε πως οι Γοθικού Ναοί, π.χ., κατασκευάστηκαν από Αρχιτέκτονες και Μηχανικούς με «επαγγελματικά δικαιώματα» εκχωρημένα από το κράτος και από «συναρμόδια Υπουργεία», το ίδιο και τα σπίτια των οικισμών που θαυμάζουμε στο Πήλιο π.χ. ή στα νησιά. Προείχε η πραγματική γνώση του «επαγγέλματος», χωρίς να εξετάζεται το πώς αυτή αποκτήθηκε - και που προφανώς αποκτήθηκε με κάποιου είδους εκπαίδευση, πολλές φορές μάλιστα με την πληρωμή από τον ενδιαφερόμενο κάποιο «τάλαντο»², καθόσον οι σπουδές αποτελούσαν και αποτελούν επένδυση με πρώτον ωφελημένο τον σπουδασμένο. Αυτός βεβαίως ο θεσμός της από το κράτος και μόνον εκχώρησης επαγγελματικών αρμοδιοτήτων και δικαιωμάτων, υπήρξε χρήσιμος. Πρώτ' απ' όλα, όσο οι κοινωνίες γινόντουσαν πολυπληθέστερες και πολυπλοκότερες και όσο το Κράτος διατηρούσε τη θέση του απόλυτου άρχοντα, ιδιοκτήτη, ρυθμιστή και άρα και εγγυητή των πάντων, η εκχώρηση από αυτό και μόνο «επαγγελματικών δικαιωμάτων», ιδιαιτέρως μάλιστα αν επρόκειτο περί κρίσιμων πρακτικών - π.χ. γιατρών, μηχανικών, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, κ.λ.π- εγγυούταν το συμφέρον των πολιτών δια του αποκλεισμού των μη πραγματικώς ειδικευμένων στις κρίσιμες αυτές πρακτικές, προστάτευε επί πλέον και αυτούς τους ίδιους τους πραγματικώς ειδικευμένους σε αυτές. Με την σταδιακή μάλιστα ανάπτυξη των «Κρατών Πρόνοιας» και την σταδιακή επιδίωξη δημόσιας Παιδείας και επιδίωξη εγκαθίδρυσης δυνατοτήτων ίσων ευκαιριών από όλους τους πολίτες («δωρεάν» Παιδείας), κυρίως από τα λεγόμενα κοινωνιοκεντρικά Κράτη (δηλαδή αυτών που προέτασαν, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς, κοινωνιοκεντρικά οράματα) και που είχαν

¹ Ομιλία σε Συνέδριο για τα επαγγελματικά δικαιώματα στην Κεφαλλονιά.

² υπενθυμίζω την Ιστορία κάποιου πατέρα, στην αρχαία Αθήνα, που πήγε τον γιο του σε ένα Σοφιστή για να τον διδάξει. Ο Σοφιστής-δάσκαλος του ζήτησε για αμοιβή ένα τάλαντο. Ο πατέρας παραπονέθηκε λέγοντας ότι με ένα τάλαντο αγοράζεις ένα βόδι και έτσι ο δάσκαλος του είπε : δεν πειράζει, μη μου τον φέρεις για διδασκαλία, αγόρασε ένα βόδι και έτσι θα έχεις δύο βόδια, αυτό που θα αγοράσεις και επί πλέον το γιο σου!

την αποκλειστική ευθύνη κάθε δραστηριότητας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου της Παιδείας τους και της εκπαίδευσής τους, ο αυστηρός καταμερισμός επαγγελματικών αρμοδιοτήτων αναλόγως των γνώσεων του καθ' ενός, από πλευράς Κράτους, υπήρξε και αναγκαίος και χρήσιμος. Σημειωτέον ότι στο κοινωνιοκεντρικό αυτό κράτος, το κόστος της εκπαίδευσης των πολιτών του καλυπτόταν από αυτό, καθόσον από τις σπουδές αυτές ωφελείτο πρωτίστως το κοινωνικό σύνολο αδιακρίτως, γι' αυτό και οι προσωπικές απολαβές των αποφοίτων δεν διέφεραν από αυτές των υπολοίπων εργαζομένων³. Στο κάτω-κάτω, όταν το Κράτος υπήρξε ο μοναδικός ή ο κύριος εργοδότης και η μοναδική αυθεντία, ορθώς όριζε ποιος θα κάνει τι, χωρίς να διαφοροποιεί τις απολαβές τους και καταδήλως πέτυχε στον τομέα της ανάπτυξης των επιστημών.

Σήμερα όμως τα πράγματα έχουν, σε παγκόσμιο επίπεδο, οριστικώς αλλάξει. Το Κράτος έπαψε να είναι ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής – καλώς ή κακώς – μάλλον απέτυχε σε αυτήν του τη σταδιοδρομία - φτάσαμε στο Κράτος Πρόνοιας, το οποίο όμως και αυτό με τη σειρά του έδειξε τα όριά του, μετατρέπόμενο σταδιακά σε Κράτος Δικαίου και από εκεί σε σχεδόν διακριτικό εγγυητή των σχέσεων παραγωγής και εξέλιξης των κοινωνιών του. Καταδήλως δηλαδή, δεν μπορεί πλέον αυτοδυνάμως να επιφορτισθεί μήτε με την ευθύνη της παραγωγής των υλικών αγαθών μήτε με την ευθύνη της παραγωγής και ανάπτυξης της γνώσης και την διάχυσή της. Έχουμε φτάσει στο σημείο τα μέχρι πρότινος «εθνικά κράτη» να μη μπορούν να διαχειριστούν την δυνατότητα υπάρξεώς τους και την χρησιμότητά τους στη μορφή που μέχρι προσφάτως ξέραμε, η δε σημερινή Θεωρία και Πρακτική επιβάλλει την αναθεώρηση του ρόλου τους, παρά τη συχνά αγχώδη διαμαρτυρία κάποιων ελαχίστων συντηρητικών νοσταλγών των πατερναλιστικών κρατικών μοντέλων.

Με άλλα λόγια, η «παραγωγή» - και η παραγωγή της γνώσης - έως και του ίδιου του Πολιτισμού, έχουν εκ των πραγμάτων πλέον «αποκεντρωθεί» και αυτή η «αποκέντρωση» βαίνει παγκοσμιοποιούμενη και ως εκ τούτου ολοένα και περισσότερο πολύπλοκη και άρα ολοένα και πιο δύσκολα ελέγξιμη. Η παραγωγική διαδικασία είναι πλέον κατ' ανάγκη και εκ των πραγμάτων, κατ' αρχήν και κατ' εξοχήν, ευθύνης αυτοδυνάμων επιχειρήσεων ολοένα και λιγότερο εξαρτωμένων από την κρατική εξουσία και διαχείριση. Το «κράτος» οφείλει λοιπόν να αρκестεί στον σημαντικότερο ρόλο του ρυθμιστή και ελεγκτή – αξιολογητή, διαφυλάττοντας την νομιμότητα, που είναι συνυφασμένη με το κοινό συμφέρον. Αυτές λοιπόν οι «επιχειρήσεις» - επιχειρήσεις εν τη ευρεία έννοια, που κυμαίνονται δηλ. από μεμονωμένους επαγγελματίες έως πολυπληθείς οργανισμούς - οφείλουν να παρακολουθούν την παγκοσμιοποιημένη παραγωγή της γνώσης με τρόπο ανταγωνιστικό και βέβαια στην παραγωγική αυτή διαδικασία δεν μπορεί να συμμετάσχει παρά όποιος είναι εκ των πραγμάτων γνώστης και εξειδικευμένος στα όποια από αυτήν ζητούμενα. Συνακολούθως, η όποια επαγγελματική, επιστημονική ή καλλιτεχνική εκπαίδευση και η όποια επιστημονική έρευνα δεν μπορεί παρά να εντάσσεται στην παγκοσμιοποιημένη παραγωγή γνώσης και παγκοσμιοποιημένη διάχυσή της, που είναι, εκ των πραγμάτων, αδύνατον να αποτελεί αποκλειστικώς προνόμιο και αρμοδιότητα καθαρών Κρατικών Οργανισμών, τουλάχιστον στις χώρες εκείνες όπου γράφεται η Ιστορία, δηλ. στα προηγμένα Κράτη που επιζητούν πρωτοπορία στην ανάπτυξη της Γνώσης και της επιστημονικής έρευνας. Προφανώς βεβαίως η εκάστοτε Πολιτεία οφείλει να διασφαλίζει το Δημόσιο και Δημοκρατικό έλεγχο και την

³ αν ενδιαφερόταν μόνο για την παροχή «ίσων ευκαιριών» στους «έχοντες και στους μη έχοντες», που θα επιζητούσαν την εκπαίδευσή τους για να ζήσουν καλύτερα και πλουσιότερα από τους άλλους, θα ήταν δικαιότερο να καλύπτει το κόστος εκπαίδευσης μόνο των «μη εχόντων» : η κάλυψη του κόστους όλων αδιακρίτως, ισοδυναμεί με την επιβάρυνση και των χαμηλών εισοδημάτων, καθόσον το κόστος της εκπαίδευσης θα πληρωθεί ούτως ή άλλως. Ο φτωχός δηλαδή επιβαρύνεται μερικώς και με το κόστος της εκπαίδευσης του πλουσίου. Αυτό ίσως νομικώς είναι δίκαιο, δεν μπορεί όμως να θεωρείται σαν πρόνοια προς τους μη προνομιούχους !

ικανοποίηση των συλλογικών στόχων των κοινωνιών, ελέγχοντας και εγγυόμενη την ποιότητα και την χρησιμότητα τόσο των παραγωγικών όσο και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων της επικράτειάς της. Αυτό άλλωστε και ήδη γίνεται, τουλάχιστον στις προηγμένες χώρες, είτε μέσω ειδικών κάθε φορά δημοσίων ελεγκτικών και αξιολογικών μηχανισμών, είτε μέσω εκχώρησης τέτοιων αρμοδιοτήτων σε ειδικούς ανεξάρτητους μηχανισμούς, που ταυτοχρόνως όμως υπόκεινται ή πρέπει να υπόκεινται – και μάλιστα αυστηρώς- σε Δημόσιο έλεγχο της αξιοπιστίας τους και της ωφελιμότητας τους.

Έτσι λοιπόν, ολοένα και περισσότερο, στην κάθε είδους παραγωγική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένου δηλ. και στην παραγωγή γνώσης και έρευνας, συμμετέχουν κατ' αρχήν και κατ' εξοχήν, αυτοί που εν τοις πράγμασι έχουν τις ανάλογες ικανότητες. Στα προηγμένα κράτη – θα έλεγα στους προηγμένους κρατικούς σχηματισμούς- ο καταμερισμός της εργασίας και η εκχώρηση των εξ' αυτού απορροδώντων δικαιωμάτων – συμπεριλαμβανομένου συχνά και του ύψους των απολαβών των εργαζομένων – τα «επαγγελματικά δικαιώματα» με άλλα λόγια, ελέγχονται από αντίστοιχες επαγγελματικές και επιστημονικές ενώσεις – που ονομάζουμε «Επιμελητήρια» και που με τη σειρά τους ελέγχονται από την Πολιτεία ως προς την εγκυρότητα και αξιοπιστία τους. Όσο μάλιστα κρισιμότερες επιστημονικές ευθύνες συναρτώνται με τα εκχωρούμενα «επαγγελματικά δικαιώματα», τόσο μεγαλύτερης επιστημονικής εμβελείας πρέπει να είναι αυτά τα «επιμελητήρια», μέχρι σημείου μάλιστα να ανάγονται στους κατ' εξοχήν επιστημονικούς συμβούλους των Κρατών τους. Η εμβέλεια των κρατικών υπηρεσιών συρρικνώνεται ακόμα περισσότερο σήμερα που η Παιδεία παγκοσμιοποιείται με τρόπο ραγδαίο και πρωτοφανή στην ιστορία και που είναι αδύνατον να παρακολουθηθεί από ένα κεντρικό και δη «κρατικό» μηχανισμό. Το μέλλον είναι προφανές, αφού αποτελεί και εν πολλοίς παρόν. Έτσι λοιπόν το «Κράτος», αν θέλει να σταθεί στο ύψος της σημερινής διαμορφωθείσας αποστολής του, θα πρέπει :

1. Να ενθαρρύνει και βοηθήσει στην σύμπληξη έγκυρων επαγγελματικών και κυρίως επιστημονικών επιμελητηρίων, που αυτά και μόνο θα εκδίδουν «επαγγελματικά δικαιώματα» και αρμοδιότητες και ταυτόχρονα να είναι σε θέση να διασφαλίζει και ελέγχει την αξιοπιστία τους και την ωφελιμότητά τους στο κοινωνικό σύνολο
2. Να δημιουργήσει κρατικούς μηχανισμούς ελέγχου της ποιότητας και της κοινωνικής ωφελιμότητας των εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, τόσο αυτών που είναι αποκλειστικής δικής του ευθύνης όσο και των όποιων άλλων τυχόν δημιουργηθούν και
3. Να συνδράμει στην λειτουργία κάθε είδους εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, είτε αυτά είναι καθαρώς ιδιωτικού χαρακτήρα, είτε «μη και μη», είτε άλλο τι, που βεβαίως θα τα ελέγχει - χαρακτηρίζοντάς τα π.χ. ως «κοινής ωφελείας» όπως συμβαίνει στη Γαλλία - και κατατάσσοντάς τα αναλόγως των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών τους

Οι απαιτήσεις μας λοιπόν πρέπει να κατευθύνονται προς αυτούς τους στόχους. Τα «επαγγελματικά δικαιώματα» δεν μπορούν πλέον να αποτελούν αρμοδιότητα ΥΠΕΠΘ και συναρμοδίων Υπουργείων – κάτι που αποτελεί πρακτική τριτοκοσμικού κράτους - αν και πολλά από αυτά τα «τριτοκοσμικά κράτη» λειτουργούν ήδη περισσότερο εκσυγχρονισμένα από το δικό μας, που δείχνει παγιωμένο σε παλαιές νοοτροπίες και πιέσεις επαγγελματικών ομάδων αλλά και πανεπιστημιακών στελεχών, που μάχονται για τη «συντήρηση» (και που καλό θα είναι να χρησιμοποιούμε σωστά τον όρο αυτό). Επίσης θα πρέπει το ΥΠΕΠΘ να καταλάβει πως κύρια αποστολή του δεν μπορεί να είναι άλλη από αυτήν της πιστοποίησης

των όποιων σπουδών στην επικράτειά του και της ένταξής τους στην ήδη διαμορφωθείσα παγκοσμίως εκπαιδευτική ιεραρχία, για την διευκόλυνση τόσο της κινητικότητας των επιστημόνων – π.χ. εμείς ως Έλληνες δεν μπορούμε πλέον να απευθυνόμαστε αποκλειστικώς και μόνο στο ελληνικό κρατίδιο προς εξεύρεση εργασίας, ο καταμερισμός της εργασίας δεν μπορεί παρά να είναι τουλάχιστον πανευρωπαϊκής κλίμακας – όσο και της διευκόλυνσης της ορθής διακρατικής αναγνώρισης του περιεχομένου και του επιπέδου των σπουδών. Σε αυτό εντάσσεται και η υποχρέωση του ΥΠΕΠΘ να ελέγξει τόσο το ακριβές περιεχόμενο όσο και την εκπαιδευτική βαθμίδα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που ήδη λειτουργούν στην επικράτειά του, συμπεριλαμβανομένων δηλ. και των ΤΕΙ που τα έχει ακόμα καταταγμένα σε μια υβριδική κατάσταση, καίτοι έχουν τέσσερα έτη σπουδών και υψηλών προσόντων προδιαγραφές εκπαιδευτικού προσωπικού, αναλόγων δηλ. των λοιπών εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων τετραετούς φοίτησης που διεθνώς κατατάσσονται με τον όρο «Πανεπιστήμια». Επίσης να είναι σε θέση να πιστοποιήσει, να αξιολογήσει και να κατατάξει τις γνώσεις που αυτά παρέχουν, με πλήρη διαφάνεια. Η αποστολή του όμως δεν μπορεί να επεκτείνεται στον καθορισμό «επαγγελματικών δικαιωμάτων». Αυτά αποτελούν αντικείμενο των αντιστοίχων επιμελητηρίων και τελικώς της ίδιας της αγοράς και των απαιτήσεων της παραγωγικής διαδικασίας, που αυτοοργανώνεται, αυτοδιαχειρίζεται και τελικώς αξιολογείται με βάση τα αποτελέσματά της.

Από την πλευράς τους τα (ακόμα έτσι ονομαζόμενα) ΤΕΙ και τα Πανεπιστήμια, θα πρέπει να συγκεκριμενοποιούν το αντικείμενό τους, να αυτοαξιολογούνται ως προς αυτό, δηλ. να διαπιστώνουν την επιτυχή διδασκαλία του και την εμβέλειά του και αυτό να το κοινοποιούν προς τους υποψηφίους με πάσα ειλικρίνεια και πάσα λεπτομέρεια. Το παράρτημα Διπλώματος π.χ., που τόσες αντιδράσεις έφερε και φέρει, είναι μια πρώτη σωστή ενέργεια. Είναι χρήσιμο εδώ να τονιστεί πως το κυνήγι της άμεσης ανταπόκρισης των σπουδών με τις εξειδικεύσεις που απαιτεί η «παραγωγή», δεν είναι πάντα, θα έλεγα τις περισσότερες φορές, προσφορά προς τους φοιτητές : Τις τελευταίες δεκαετίες είμαστε μάρτυρες μιας ραγδαίας αλλαγής των στόχων της Παιδείας. Η ευκολία διάχυσης των πληροφοριών, η συνακόλουθη πρωτοφανής εξέλιξη των επιστημών, ο πρωτοφανής στην ιστορία παγκόσμιος οργασμός ιδεών και επιτευγμάτων, είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατον, να παρακολουθηθεί στην ολότητά του, πόσο μάλλον να προβλεφθεί από τους δασκάλους και τις Σχολές, για να μην δημιουργήσουν αποφοίτους ήδη παρωχημένους άμα τη λήψη του πτυχίου τους. Ο στόχος λοιπόν της όποιας εκπαίδευσης, δεν μπορεί να είναι άλλος από αυτόν της δημιουργίας επιστημόνων ευέλικτων προς μια διαρκή προσαρμογή τους στα νέα κάθε φορά δεδομένα και ικανών να διαχειριστούν τη διαρκή και εν πολλοίς απρόβλεπτη εξέλιξη των επιστημών και των κοινωνιών. Η εκπαίδευση έτσι, έχει πλέον ως στόχο την πρόσδοση στους φοιτητές κατ' αρχήν ενός γενικού ισχυρού υποβάθρου, μιας παιδείας κατά το δυνατόν «ευρείας» και όχι παιδείας εξειδίκευσης, εξειδίκευσης σε κάποιες ειδικές γνώσεις που θα ζητά η πρόσκαιρη κάθε φορά αγορά, που γρήγορα όμως θα ξεπεραστεί από τις εξελίξεις που θα αφήσουν άνεργους τους επιστήμονες που δεν θα έχουν ισχυρό γενικό υπόβαθρο που θα τους επιτρέπει να παρακολουθούν την ταχύτατη εξέλιξη και τις ολοένα και περισσότερες και διαφορετικές ανάγκες των κοινωνιών. Γι' αυτό και ο θεσμός των Ινστιτούτων δια βίου Εκπαίδευσης⁴, με πανεπιστημιακό έλεγχο, είναι απαραίτητος – και βοηθούν εμμέσως και στην αναβάθμιση των προπτυχιακών σπουδών, καθόσον τις απαλλάξουν από το κυνήγι της άκρας εξειδίκευσης.

⁴ Ν. Χιωτίνης, Μπουφούνου Β. : «Τα Ινστιτούτα δια βίου Εκπαίδευσης ως προϋπόθεση αναβάθμισης των προπτυχιακών Πανεπιστημιακών Σπουδών», ανακοίνωση στο 2^ο Athens International Conference on University Assessment Quality, Αθήνα 12-14 Οκτωβρίου 2007 και Περιοδικό ΤΕΙ-Ι No 7-2007

Βεβαίως, με τα ακόμα ισχύοντα στη χώρα μας, «επαγγελματικά δικαιώματα» πρέπει να εκδοθούν από το ΥΠΕΠΘ και τα «συναρμόδια Υπουργεία», αυτό όμως δεν μπορεί παρά να είναι πρόσκαιρης σημασίας. Τόσο δηλ. το ΥΠΕΠΘ όσο και τα Πανεπιστήμια και οι φοιτητές, δεν θα πρέπει να επαφίενται σε αυτό : Αυτά τα «επαγγελματικά δικαιώματα», δεν αποτελούν κατ' ουσίαν παρά πιστοποίηση του περιεχομένου των σπουδών και των γνώσεων των αποφοίτων, κάτι που βεβαίως είναι σημαντικό, ακόμα και αν γίνεται έτσι. Ως προς τον χαρακτηρισμό όμως «δικαιώματα», αυτός δεν πολυέχει αξία, τώρα έχει αξία ίσως μόνο για πρόσληψη στο Δημόσιο που ακόμα λειτουργεί έτσι, αλλά μελλοντικώς θα την χάσουν και αυτή, καθ' όσον είναι διεθνής πλέον η ανάγκη τα επαγγέλματα να «ανοίξουν» και αν είναι να προστατεύονται θα είναι μόνο από τα ανάλογα Επιστημονικά Επιμελητήριά τους. Από πλευράς μου, π.χ., θεωρώ υποχρέωσή μου να παροτρύνω τους συλλόγους των αποφοίτων της Σχολής μου⁵ να συμπήξουν αντίστοιχο Επιστημονικό Επιμελητήριο, τουλάχιστον κατά το μέρος που δεν υφίσταται τέτοιο σήμερα στην Ελλάδα και το αυτό θα πρότεινα και για τις άλλες Σχολές των Πανεπιστημίων και (των ακόμα έτσι ονομαζομένων) ΤΕΙ. Θεωρώ επίσης υποχρέωσή μου να κάνω έκκληση στην Πολιτεία, στο ΥΠΕΠΘ εν προκειμένω, να πάψει να δημαγωγεί με την υπόσχεση της (τουλάχιστον μελλοντικώς) μικρής έως ελάχιστης αξίας έκδοσης «επαγγελματικών δικαιωμάτων» και αυτάρεσκα να επαναπαύεται σε αυτό : οφείλει να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων συμβαδίζοντας με την διαμορφούμενη διεθνή πραγματικότητα, εκσυγχρονιζόμενο το ίδιο και εντάσσοντας την ελληνική εκπαίδευση στο διεθνές εκπαιδευτικό τοπίο, αδιαφορώντας για το λεγόμενο «πολιτικό κόστος» και για τις κάθε είδους τρομοκρατικές πιέσεις που δέχεται, πιέσεις που προέρχονται κυρίως από εγκαθιδρυμένες εξαρτήσεις και από τις συντηρητικές και οπισθοδρομικές εμμονές των κάθε είδους «βολεμένων». Αυτά δεν μπορεί παρά να είναι πρόσκαιρα και η Πολιτική κρίνεται σε βάθος χρόνου.

⁵ Σχολή Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του ΤΕΙ-Α

ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – 1¹

Αθήνα 2004

Τις τελευταίες δεκαετίες είμαστε μάρτυρες μιας ραγδαίας αλλαγής της Παιδείας, δηλ. μιας ριζικής αναπροσαρμογής στόχων και πρακτικής. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνας μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '60, η Παιδεία, όπως αυτή εμφανιζόταν στο συντριπτικώς μεγαλύτερο μέρος της Ιστορίας του Ανθρώπου, σταδιακά εξέπεσε σε καταρτισιακή μάθηση επικεντρωνόμενη στην παροχή εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων, τις οποίες όμως ο απόφοιτος εφάρμοζε σχεδόν σε όλη τη μετέπειτα επαγγελματική του ζωή. Αυτή η «αποακαδημαϊκοποίηση» της Παιδείας, δηλαδή η συρρίκνωση της στην εξυπηρέτηση της «παραγωγής» στην εκχυδαϊσμένη έννοιά της και στην εξυπηρέτηση της «κατανάλωσης» που πήρε τη θέση των παλαιότερων οντολογιών, μη υπάρχοντος νέου υπαρξιακού πεδίου αναφοράς της Ανθρωπότητας², ενδεχομένως να οφειλόταν σε αντικειμενικές ανάγκες³. Από την δεκαετία όμως αυτή και αυτή η «παιδεία» έδειξε τα όρια και αδιέξοδά της : η ευκολία διάχυσης των πληροφοριών, η συνακόλουθη πρωτοφανής εξέλιξη των επιστημών, ο πρωτοφανής στην ιστορία παγκόσμιος οργασμός ιδεών και επιτευγμάτων, είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να παρακολουθηθεί στην ολότητά του, πόσο μάλλον να προβλεφθεί από τους δασκάλους και τις Σχολές καταρτισιακού τύπου, για να μην δημιουργήσουν αποφοίτους ήδη παρωχημένους άμα τη λήψη του πτυχίου τους. Ο στόχος λοιπόν της όποιας εκπαίδευσης δεν μπορεί να είναι άλλος από αυτόν της δημιουργίας επιστημόνων ευέλικτων προς μια διαρκή προσαρμογή τους στα νέα κάθε φορά δεδομένα και ικανών να διαχειριστούν τη διαρκή και εν πολλοίς απρόβλεπτη εξέλιξη των επιστημών και των κοινωνιών. Η εκπαίδευση έτσι, έχει πλέον ως στόχο την πρόσδοση σε αυτούς κατ'αρχήν ενός γενικού ισχυρού υποβάθρου, μιας παιδείας κατά το δυνατόν «ευρείας» και όχι παιδείας εξειδίκευσης, εξειδίκευσης σε κάποιες ειδικές γνώσεις που θα ζητά η αγορά ή οι ειδικές γνώσεις του εκάστοτε καθηγητή, που γρήγορα θα ξεπεραστούν από τις εξελίξεις. Η προσαρμογή στις εξειδικεύσεις της αγοράς αφορά σε παιδεία «καταρτισιακή», και η κάθε αγορά ή ο κάθε δημόσιος φορέας ή κράτος ας φροντίσει γι'αυτό – μέσω σεμιναρίων, επαγγελματικών σχολών εξειδίκευσης, δημοσίων ή ιδιωτικών ΙΕΚ π.χ., κ.λ.π. Η Ανώτατη Παιδεία όμως θα πρέπει να παραμείνει «ολική», ισχυρή και δημοσίας ευθύνης, καθ' όσον η Παιδεία και ο Πολιτισμός θα πρέπει να ξανααποτελέσουν το κεντρικό ζήτημα της Πολιτικής, του συλλογικού στόχου και οράματος της κοινωνίας ή του κράτους και δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο της όποιας «αγοράς», με την σημερινή παρηκμασμένη έννοια του όρου (γιατί ο αρχικός όρος «αγορά» είχε εντελώς διαφορετική σημασία)⁴.

¹ Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ και Νέα ΤΕΙ Ιονίων Νήσων, Νο 1, 2006

² Τα πολιτικά ιδεολογήματα που πάσχισαν γι' αυτό καταδήλως απέτυχαν

³ Μερικά όμως μεγάλα Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής δεν απεμπόλησαν τις μεγάλες στοχεύσεις, γιατί και παρέμειναν στην πρωτοπορία .

⁴ Η Ανώτατη Εκπαίδευση οφείλει να στοχεύει στην μόρφωση επιστημόνων που:

1. θα είναι ικανοί να ανταποκριθούν με τον καλλίτερο τρόπο στις απαιτήσεις του αντιστοίχου επαγγέλματός τους, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να είναι πρωτοπόροι στην έρευνα, θεωρώντας την εξ' ίσου κύρια αρμοδιότητά τους
2. θα έχουν το γνωστικό υπόβαθρο που θα τους καθιστά ικανούς να παρακολουθούν αλλά και να προβλέπουν την εξέλιξη της επιστήμης τους, καθώς και την προς τούτο απαιτούμενη διεπιστημονική εμβέλεια
3. θα συμμετέχουν ενεργά στην εξέλιξη του Πολιτισμού και στην ανάπτυξη των αξιών στις οποίες θα εδράζονται οι κοινωνίες του μέλλοντος

Δεν μπορούμε πια παρά να επαναθεωρήσουμε και στη χώρα μας το περιεχόμενο και τον τρόπο της Ανώτατης, τουλάχιστον, Παιδείας. Είναι επιτακτική η ανάγκη να προβούμε σε τομές με τόλμη και φαντασία. Ένα δε από τα «αγκάθια» της σημερινής Ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, είναι και αυτό της βιβλιογραφικής κάλυψης των μαθημάτων (βεβαίως και άλλα πολλά, αλλά ας κάνουμε μian αρχή). Η βιβλιογραφική κάλυψη των μαθημάτων λοιπόν στην Ανώτατη εκπαίδευση, διέπεται ακόμα από τις χουντικές ρυθμίσεις, δηλαδή στις σκόπιμες διευκολύνσεις των «κυβερνήσεων» της επταετίας 1967-74, προς τους φοιτητές και τους καθηγητές τους. Το κάθε μάθημα στρέφεται γύρω από ένα βιβλίο («διευκολύνσεις» προς τους φοιτητές) ή τις «σημειώσεις» του καθηγητή, που μάλιστα αμείβονται («διευκολύνσεις» προς τους καθηγητές). Όλα όσα είπαμε προηγουμένως περί Παιδείας έτσι χάνονται, και το αστείο είναι πως αυτές τις χουντικές διευκολύνσεις οι περισσότεροι φοιτητικοί σύλλογοι, αν όχι όλοι, θεωρούν ως κατακτήσεις και δεν επιτρέπουν σε κανένα να τις θίξει, οι δε καθηγητές φαίνεται ή να μη θέλουν να έρθουν σε αντίθεση με τις επιθυμίες των φοιτητών τους ή απλώς να αδιαφορούν από σκηνηρία ή και να θεωρούν πως εξυπηρετούνται από τον τρόπον αυτόν.

Πιστεύω πως ήρθε η ώρα να γίνει η αλλαγή, αν δεν θέλουμε να μείνουμε στο περιθώριο, μετά και από τις εξελίξεις που καταδήλως επίκεινται στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η πρότασή μου (που έχει και παλαιότερα, επανειλημμένως αλλά χωρίς αποτέλεσμα, διατυπωθεί «αρμοδίως» - επισημαίνω μάλιστα πως και άλλες παρεμφερείς προτάσεις έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί από άλλους συναδέλφους, επίσης ανεπιτυχώς), έχει ως εξής:

Στο κάθε μάθημα ο εκάστοτε καθηγητής μαζί με την ευρεία βιβλιογραφία που θα πρέπει να δίνει στους φοιτητές, πρέπει να δίνει και κατάλογο τριών έως πέντε (3 έως 5) «κατάλληλων» βιβλίων, που αφορούν στο περιεχόμενο της διδασκαλίας του (είναι προφανές ότι μέσα σ' αυτά τα 3 έως 5 βιβλία μπορεί να βρίσκεται και το δικό του). Η διδασκαλία του καθηγητή και κατ' επέκταση τα θέματα των τελικών εξετάσεων, δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται στην αποστήθιση κάποιων συγκεκριμένων γνώσεων, αλλά στην κριτική σκέψη και στην όσο το δυνατόν ευρύτερη θεώρηση του αντικειμένου του μαθήματος – αυτό βεβαίως δεν αποκλείει κάποιες εξειδικευμένες γνώσεις, που προφανώς θα περιέχονται στα «κατάλληλα» βιβλία. Εάν τώρα σε κάποιο μάθημα ο καθηγητής έχει να πεί κάτι το πραγματικά ιδιαίτερο, που δεν περιέχεται σε κανένα βιβλίο, τότε οφείλει να γράψει «σημειώσεις», που θα διανέμονται δωρεάν και δεν θα αμείβεται ο καθηγητής γι' αυτό, καθόσον αποτελούν μέρος της διδασκαλίας του. Σε καμία όμως περίπτωση οι «σημειώσεις» δεν θα αποτελούν από μόνες τους το αντικείμενο του μαθήματος.

Για την προώθηση τώρα μιας όσο το δυνατόν «δωρεάν» παιδείας και ίσων ευκαιριών, θα πρέπει η Πολιτεία να χρηματοδοτεί την αγορά τουλάχιστον ενός από τα 3 έως 5 «κατάλληλα» βιβλία και να δίνει την δυνατότητα στο φοιτητή να έχει πρόσβαση σε όλες τις από τους καθηγητές προταθείσες βιβλιογραφίες, προφανώς μέσω των βιβλιοθηκών των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και του διαδικτύου. Ο κάθε σπουδαστής θα επιλέγει μόνος του ποιο από τα 3 έως 5 «κατάλληλα» βιβλία θα αγοράσει. Για το σκοπό αυτό το ΤΕΙ ή το Πανεπιστήμιο θα έρχεται σε συνεννοήσεις με εκδοτικούς οίκους και βιβλιοπωλεία και θα παρέχει στους σπουδαστές κουπόνια αγοράς βιβλίων. Σε πρώτη φάση προτείνω να διατεθούν ακριβώς τα χρήματα που ήδη δαπανώνται για αγορά βιβλίων σε κάθε Τμήμα, με μορφή κουπονιών (ίσως για συγκεκριμένα βιβλιοπωλεία, που θα κάνουν ιδιαίτερες τιμές – με πιθανά κίνητρα από πλευράς Πολιτείας, π.χ. μικρότερη φορολόγησή τους στα βιβλία που δίνουν με κουπόνια σε φοιτητές, ή κάτι άλλο). Θεωρώ προφανές ότι έτσι οι φοιτητές θα πάρουν περισσότερα και κυρίως καλλίτερα βιβλία από αυτά που τώρα τους δίδονται, τα δε μαθήματα

θα αναβαθμιστούν καθοριστικά για το μέλλον των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και της Δημόσιας Παιδείας.

Σε κάθε περίπτωση θέτω την πρότασή μου αυτή υπό συζήτηση, με σκοπό να προκύψει κάτι καλό για την υπόθεση της Παιδείας που όλοι μας υπηρετούμε.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – 2

Αθήνα 2008

Κατ' αρχήν θεωρώ θετικές τις νέες ρυθμίσεις περί του τρόπου προμήθειας διδακτικών βιβλίων από τους φοιτητές μας, που στοχεύει στην υπέρβαση της παιδείας του ενός βιβλίου. Κρίνω όμως σκόπιμο να επανέλθω σε παλαιότερη πρότασή μου, όπου είχα θεωρήσει πως ο καλλίτερος τρόπος προμήθειας των βιβλίων από τους φοιτητές, θα ήταν μέσω «κουπονιών» προς τα βιβλιοπωλεία που θα προσέφεραν τις μεγαλύτερες εκπτώσεις – και εξακολουθώ να θεωρώ τον τρόπο αυτό λειτουργικότερο του ήδη ισχύοντος - καθώς και στον γενικότερο τρόπο βιβλιογραφικής κάλυψης των μαθημάτων : Εν ολίγοις είχα τότε προτείνει τα ακόλουθα :

Στο κάθε μάθημα ο εκάστοτε καθηγητής μαζί με την ευρεία βιβλιογραφία που θα πρέπει να δίνει στους φοιτητές, πρέπει να δίνει και κατάλογο τριών έως πέντε (3 έως 5) «κατάλληλων» βιβλίων, που αφορούν στο περιεχόμενο της διδασκαλίας του (είναι προφανές ότι μέσα σ' αυτά τα 3 έως 5 βιβλία μπορεί να βρίσκεται και το δικό του). Η διδασκαλία του καθηγητή και κατ' επέκταση τα θέματα των τελικών εξετάσεων, δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται στην αποστήθιση κάποιων συγκεκριμένων γνώσεων, αλλά στην κριτική σκέψη και στην όσο το δυνατόν ευρύτερη θεώρηση του αντικείμενου του μαθήματος – αυτό βεβαίως δεν αποκλείει κάποιες εξειδικευμένες γνώσεις, που προφανώς θα περιέχονται στα «κατάλληλα» βιβλία. Εάν τώρα σε κάποιο μάθημα ο καθηγητής έχει να πεί κάτι το πραγματικά ιδιαίτερο, που δεν περιέχεται σε κανένα βιβλίο, τότε οφείλει να γράψει «σημειώσεις» , που θα διανέμονται δωρεάν και δεν θα αμείβεται ο καθηγητής γι' αυτό, καθόσον αποτελούν μέρος της διδασκαλίας του. Σε καμία όμως περίπτωση οι «σημειώσεις» δεν θα αποτελούν από μόνες τους το αντικείμενο του μαθήματος. Για την προώθηση τώρα μιας όσο το δυνατόν «δωρεάν» παιδείας και ίσων ευκαιριών, θα πρέπει η Πολιτεία να χρηματοδοτεί την αγορά τουλάχιστον ενός από τα 3 έως 5 «κατάλληλα» βιβλία και να δίνει την δυνατότητα στο φοιτητή να έχει πρόσβαση σε όλες τις από τους καθηγητές προταθείσες βιβλιογραφίες, προφανώς μέσω των βιβλιοθηκών των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων αλλά και του διαδικτύου . Ο κάθε σπουδαστής θα επιλέγει μόνος του ποιο από τα 3 έως 5 «κατάλληλα» βιβλία θα αγοράσει. Για το σκοπό αυτό το ΤΕΙ ή το Πανεπιστήμιο θα έρχεται σε συνεννοήσεις με εκδοτικούς οίκους και βιβλιοπωλεία και θα παρέχει στους σπουδαστές κουπόνια αγοράς βιβλίων. Σε πρώτη φάση προτείνω να διατεθούν ακριβώς τα χρήματα που ήδη δαπανώνται για αγορά βιβλίων σε κάθε Τμήμα, με μορφή κουπονιών (ίσως για συγκεκριμένα βιβλιοπωλεία, που θα κάνουν ιδιαίτερες τιμές – με πιθανά κίνητρα από πλευράς Πολιτείας, π.χ. μικρότερη φορολόγησή τους στα βιβλία που δίνουν με κουπόνια σε φοιτητές, ή κάτι άλλο). Θεωρώ προφανές ότι έτσι οι φοιτητές θα πάρουν περισσότερα και κυρίως καλλίτερα βιβλία από αυτά που τώρα τους δίδονται, τα δε μαθήματα θα αναβαθμιστούν καθοριστικά για το μέλλον των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και της Δημόσιας Παιδείας.)

Τώρα όμως, με βάση τις νέες εξελίξεις, που είναι ραγδαίες, θεωρώ σκόπιμο να εξεταστεί και ο εξής τρόπος βιβλιογραφικής κάλυψης των φοιτητών, που θεωρώ πολύ καλλίτερο - γιατί θα προσφέρει πλουσιότερη βιβλιογραφία - λειτουργικότερο, αλλά και οικονομικότερο. Εξηγούμαι:

Το ΥΠΕΠΘ να δημιουργήσει Δικτυακό Τόπο με βιβλία, στον οποίον θα έχουν κατ' αρχήν πρόσβαση οι φοιτητές (αλλά και γιατί μόνο οι φοιτητές;). Το Υπουργείο θα αγοράζει τα συγγραφικά δικαιώματα απ' ευθείας από τους συγγραφείς, αλλά ενδεχομένως και από εκδοτικούς οίκους και θα τα εντάσσει σε αυτόν τον Δικτυακό Τόπο— αφού δημιουργήσει ειδική επιτροπή αξιολόγησης των προσφορών και των προτάσεων των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Οι φοιτητές έτσι θα έχουν πρόσβαση σε όλα αυτά τα βιβλία, ανεξαρτήτως δηλαδή του Τμήματος ή της Σχολής στην οποία φοιτούν.

Με τον τρόπο αυτόν :

1. Οι φοιτητές δεν θα επιλέγουν μεταξύ 2 ή 3 βιβλίων, θα έχουν στην διάθεσή τους πληθώρα βιβλίων – το ίδιο και οι διδάσκοντες.
2. Επιτυγχάνεται μία διεπιστημονική πληροφόρηση των φοιτητών, αλλά και των διδασκόντων – που αποτελεί πλέον βασικό αίτημα της σύγχρονης παιδείας
3. Το σύστημα είναι απολύτως λειτουργικό.
4. Το κράτος θα δαπανά λιγότερα χρήματα απ' ότι δαπανά τώρα με τη φτωχή βιβλιογραφία που παρέχει. Ακόμα και αν χορηγεί εφ' άπαξ στους νεοεισερχομένους φοιτητές ισχυρότατο φορητό υπολογιστή (κάτι το οποίο ενθέρμως προτείνω να καθιερωθεί) – ικανό να διαρκέσει δηλαδή 4-5 χρόνια – πάλι τα χρήματα θα είναι λιγότερα.
5. Βεβαίως δεν θα υπάρχει η «ποιότητα του βιβλίου» στην οποίαν έχουμε συνηθίσει οι παλαιότεροι. Ας σημειωθεί όμως πως οι νεώτεροι έχουν άλλες συνήθειες και εμπειρίες, καθώς και πως το κόστος ενδεχόμενης εκτύπωσης από τα βιβλία θα είναι εύκολο να χορηγείται από τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, όπως δηλαδή τώρα χορηγούν σημειώσεις. Σε κάθε περίπτωση αυτό το μειονέκτημα ισοβαθμίζεται από τα τεράστια πλεονεκτήματα που προσφέρει αυτός ο νέος τρόπος προσφοράς τεράστιας βιβλιογραφίας. Επί πλέον η βιβλιογραφία θα εμπλουτίζεται και με αυτήν Πανεπιστημίων άλλων χωρών : βρισκόμαστε προ των πυλών μιας παγκόσμιας συνεργασίας και στον πανεπιστημιακό χώρο.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΙ¹

Ιανουάριος 2007

Λίγο πριν την εκπνοή του περασμένου έτους η παγίως βραδυπορούσα γηραιά Ακαδημία, εξέδωσε διακήρυξη σχετική με την προ πολλού διαπιστωμένη – και όχι μόνο από τις «κινητοποιήσεις» μαθητών, φοιτητών και εκπαιδευτικών – κρίση του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα μας. Μέσα στις πολλές – και όχι πρωτότυπες – διαπιστώσεις και παραινέσεις της, αναφέρθηκε και στα ΤΕΙ, διακηρύττοντας πως «είναι επιστημονικώς ανεπίτρεπτο να βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τα Πανεπιστήμια». Επιστημονικώς ανεπίτρεπτο όμως δεν είναι να βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τα Πανεπιστήμια, επιστημονικώς ανεπίτρεπτο είναι να μη βρίσκονται πουθενά ή εν πάση περιπτώσει να βρίσκονται σε μια ασαφή και υβριδική κατάσταση!

Τα ΤΕΙ προέρχονται από τα ΚΑΤΕ, που δημιουργήθηκαν ως Σχολές Τεχνολογικής κατάρτισης. Σε μεγάλο βαθμό πέτυχαν του σκοπού τους. Όμως χρειάστηκε οι Σχολές αυτές να αναβαθμιστούν, έως ανωτατοποιήσεώς τους - δηλ. να επεκταθούν οι σπουδές σε 4 έτη, να μετεξελιχθούν τα γνωστικά αντικείμενα των Τμημάτων των Σχολών και να αναβαθμιστεί το Εκπαιδευτικό Προσωπικό - για τον απλούστατο λόγο ότι η εξέλιξη της Θεωρίας και της Πρακτικής των ειδικοτήτων που περιλαμβάνοντουσαν στα ΚΑΤΕ αυτό επέβαλε και ορθώς η Πολιτεία ανταποκρίθηκε σε αυτήν την ανάγκη. Όμως θα πρέπει η Πολιτεία να ολοκληρώσει την – μέχρι τώρα χρήσιμη- παρέμβασή της στο θεσμό των ΤΕΙ. Αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία Σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με διάρκεια σπουδών 4 έτη και με προδιαγραφές εκπαιδευτικού προσωπικού ανάλογο των Πανεπιστημίων, να μη ονομάζονται Πανεπιστήμια : Τα ΤΕΙ αυτή τη στιγμή βρίσκονται σε υβριδική μορφή. Οι συνέπειες είναι πολλές, εγγίζουν τα όρια της απάτης από πλευράς Πολιτείας - στο βαθμό που αυτή συναινεί να ισοτιμώνται τα ΤΕΙ (έστω και κατόπιν εξετάσεων σε μερικά μαθήματα) με τριετείς σπουδές σε «Πανεπιστήμια» του εξωτερικού – περασμένα από την κολυμβήθρα της μάλλον παραπαίουσας – ως όχι και τόσο χρήσιμης, δεδομένου του τρόπου που εξελίσσονται το γνωσιολογικό περιεχόμενο και η πρακτική των επιστημών - συνθήκης(;) της «Μπολόνια» (το «γράμμα» αυτής της συνθήκης ίσως να μη έχει πρόβλημα, προβληματικός είναι ο τρόπος με τον οποίον αυτή ερμηνεύεται).

Τα ΤΕΙ πρέπει αμέσως να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια (πιθανόν Τεχνολογικά Πανεπιστήμια ή άλλο τι, πάντως Πανεπιστήμια). Το ότι η Πολιτεία μικροπολιτικώς φερόμενη ίδρυσε Τμήματα ΤΕΙ – και Τμήματα Πανεπιστημίων - χωρίς «πανεπιστημιακού» επιπέδου γνωστικό αντικείμενο, χωρίς καμμία ουσιαστική υποδομή, χωρίς εκπαιδευτικό προσωπικό και τελικώς χωρίς σπουδαστές, δεν σημαίνει πως θα πρέπει να εξακολουθεί να κρατάει συλλήβδην τα ΤΕΙ σε υβριδική κατάσταση! Αυτά τα ΤΕΙ θα πρέπει ή να τα κλείσει ή να τα συγχωνεύσει με άλλα ή – ακόμα καλλίτερα – να αναβαθμίσει το γνωστικό περιεχόμενό τους, αν αυτό βεβαίως γίνεται, και σε βάθος πενταετίας (π.χ.) και αν έχουν σταθεί στο χώρο τους με αξιόλογο εκπαιδευτικό προσωπικό και βεβαίως σπουδαστές, να τα ονομάσει και αυτά Πανεπιστήμια. Τα υπόλοιπα Τμήματα των ΤΕΙ – δηλ. αυτά που είναι καταλλήλως στελεχωμένα με Εκπαιδευτικό Προσωπικό και που έχουν πανεπιστημιακού επιπέδου γνωσιολογικό περιεχόμενο σπουδών, θα πρέπει αμέσως να τα μετονομάσει σε Πανεπιστήμια

¹ Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

– όπως έχουν αναλόγως πράξει με τα δικά τους «ΤΕΙ» και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Θα πρόκειται περί αποκατάστασης της πραγματικότητας. Αν τα ΤΕΙ δεν μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια, όπως δηλ. κατ' ουσίαν και με βάση τα διεθνή δεδομένα λειτουργούν, είναι προφανές ότι σε μερικά χρόνια θα πάψουν να υπάρχουν ελλείψει σπουδαστών. Ας σημειωθεί επίσης, ότι αυτή τη στιγμή για πάμπολλα γνωστικά περιεχόμενα Τμημάτων ΤΕΙ υπάρχουν αντίστοιχα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, μερικές μάλιστα φορές περισσότερα του ενός, που αρκετά από αυτά συνεργάζονται με ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια : στην περίπτωση που επιτραπεί η λειτουργία μη κρατικών Πανεπιστημίων, αυτά θα μετατραπούν με συνοπτικές διαδικασίες σε Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ θα απαξιωθούν πλήρως. Σε αυτήν την περίπτωση η παράλειψη της Πολιτείας να ονοματίσει ευθέως - και από τώρα - τα ΤΕΙ σε Πανεπιστήμια δεν θα είναι μόνο άδικη παράλειψη, αλλά θα εγγίζει τα όρια της δολιοφθοράς. Ας σημειωθεί τέλος πως δεν υφίσταται θέμα «πολιτικού κόστους» (που είναι η μάλιστα της Πολιτικής, καθόσον την ακυρώνει) : είναι κατάδηλον πως η κοινωνία απαιτεί γενναίες αποφάσεις στο χώρο της Παιδείας, τις οποίες και θα επιδοκιμάσει, πόσο μάλλον όταν αυτές αποκαθιστούν την πραγματικότητα και αίρουν αδικίες.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ «ΚΟΛΛΕΓΙΩΝ»¹

Νοέμβριος 2008

Τις τελευταίες ημέρες δείξαμε πως εκπλαγήκαμε και «ομόψυχα» διαμαρτυρόμαστε, για κάτι που όλοι ξέραμε ή που όλοι θα έπρεπε να ξέραμε : μιλάμε για το θέμα των Κολλεγίων που συνεργάζονται με Πανεπιστήμια του Εξωτερικού. Ας δούμε όμως πιο καθαρά και ρεαλιστικά, καθώς και με λιγότερο λαϊκισμό, το ζήτημα αυτό. Το πρώτο δεδομένο είναι ότι από τη στιγμή που αποφασίσαμε πολιτικώς να ενταχθούμε στην ενωμένη Ευρώπη, αλλά και στην ολοένα και περισσότερο παγκοσμιοποιούμενη κοινωνία ολόκληρου του πλανήτη, δεν μπορούμε να είμαστε διαφορετικοί. Στο κάτω-κάτω, ούτε αριστεία προόδου στην εκπαίδευση και στην πρακτική των επιστημών έχουμε, αλλά ούτε αριστεία κράτους πρόνοιας, ώστε να διεκδικήσουμε την ανάδειξή μας σε διαφορετικής φιλοσοφίας περί παιδείας και ανάπτυξης της κοινωνίας φωτεινό παράδειγμα . Το εκπαιδευτικό τοπίο λοιπόν δεν μπορεί πλέον να είναι αυτό που ήταν τη δεκαετία του –50 στην Ευρώπη και τη δεκαετία του –20 στην Αμερική. Ο Γεώργιος Παπανδρέου (ο νεώτερος), όταν ήταν Υπουργός Παιδείας προσπάθησε να εισαγάγει νέες (νέες για την Ελλάδα, θεσμοθετημένες για τον υπόλοιπο κόσμο) ιδέες, αλλά εκόν-άκον προσαρμόστηκε, από πολιτικό συντηρητισμό, στα παλαιά συνθήματα του σοσιαλεπόνυμου κόμματός του. Ο δρόμος προς τη γνώση όμως και την έρευνα, δεν μπορεί πλέον να είναι κρατικό μονοπώλιο. Όλος ο κόσμος το έχει καταλάβει αυτό και το έχει υιοθετήσει, εκτός από εμάς που επιμένουμε σε μοντέλα του παρελθόντος, δίχως να ξέρουμε το γιατί και δίχως να μπορούμε να εξηγήσουμε το ορθόν των συνθημάτων μας : το σλόγκαν που δήθεν εφαρμόζουμε περί «δωρεάν και δημόσιας Παιδείας» είναι απολύτως αναληθές, παραπλανητικό και επιζήμιο για τους μη πλούσιους : είναι για πολλούς λόγους μη εφαρμόσιμο στις σημερινές κοινωνίες και στον τρόπο ανάπτυξής τους, η δε Παιδεία στην Ελλάδα σήμερα όχι μόνο δεν είναι δωρεάν – στατιστικές έρευνες καταδεικνύουν ότι οι Έλληνες ξοδεύουν πολύ περισσότερα χρήματα για τις σπουδές των παιδιών τους από πολίτες άλλων χωρών – ούτε δημόσια είναι, εδώ και δεκαετίες : κανείς δεν εισάγεται σε δημόσιο Πανεπιστήμιο αν οι γονείς του δεν έχουν πληρώσει αδρά απολύτως ιδιωτικά φροντιστήρια –που έχουν καταργήσει τους στόχους της Μέσης Εκπαίδευσης - μετά δε εκείνο το περίφημο «κάτσε καλά Γεράσιμε» άνθισαν ακόμη περισσότερο οι ιδιωτικές σχολές Μέσης Εκπαίδευσης. Το δε κόστος των Πανεπιστημίων είναι δυσβάστακτο για τους φοιτητές των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων, ιδίως αν φοιτούν σε άλλη πόλη από αυτήν της κατοικίας των γονέων τους : ουδεμία μέριμνα υπάρχει για παροχή υποτροφιών στους έχοντες ανάγκη, προφανώς γιατί η «δημόσια» εκπαίδευση έχει δώσει επιχειρήματα στο κράτος να επαναπαύεται σε αυτού του είδους τη «δωρεάν» παροχή προς τους πολίτες. Με απλά λόγια : όλοι οι Έλληνες φορολογούμενοι πληρώνουν τις σπουδές του πλούσιου φοιτητή που εισήχθη στο πανεπιστήμιο της αρεσκείας του, γιατί μπορούσε και πλήρως φροντιστήρια και πανάκριβα ιδιωτικά μαθήματα, ενώ ο φτωχός σπουδαστής που κατάφερε να εισαχθεί σε πανεπιστήμιο π.χ. της Ξάνθης, ενώ ο πατέρας του είναι εργάτης στην Αθήνα, δεν μπορεί να παρακολουθήσει τις σπουδές του.

Ο ρόλος του Κράτους δεν είναι η ικανοποίηση κενών νοήματος συνθημάτων. Ο ρόλος του Κράτους είναι να διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους νέους, βοηθώντας με άλλα λόγια τους έχοντες μεν τις δυνατότητες αλλά μη έχοντας τα μέσα – και τρόποι γι' αυτό

¹ Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ και εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

υπάρχουν πολλοί. Η ισχύουσα πάντως δήθεν «δημόσια και δωρεάν παιδεία» δεν το διασφαλίζει.

Ας έλθουμε όμως τώρα στο προκείμενο, που εντοπίζεται στο ζήτημα της ακαδημαϊκής αναγνώρισης των πτυχίων, αλλά και, κυρίως, στο ζήτημα των επαγγελματικών δικαιωμάτων.

Κατ' αρχήν το ζήτημα της ακαδημαϊκής αναγνώρισης των πτυχίων. Δεν καταλαβαίνω γιατί κάνουμε τα εύκολα δύσκολα. Με αρχικό δεδομένο το περιεχόμενο σπουδών και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού προσωπικού, μετράμε τα έτη σπουδών – πρωτίστως τα έτη σπουδών - και αναγνωρίζουμε αναλόγως. Τα Πανεπιστήμια είναι Πανεπιστήμια και ελέγχονται ως προς αυτό από τα κράτη τους, τα κέντρα ελευθέρων σπουδών είναι κέντρα ελευθέρων σπουδών και επίσης ελέγχονται – ή πρέπει να ελέγχονται- από τα κράτη τους, μέσω των Υπουργείων Παιδείας προφανώς. Εδώ όμως πρέπει να επισημάνουμε τα εξής:

1. τα έτη σπουδών δεν μπορούν να συμψηφιστούν με «προσθετική» ετών διαφορετικής φιλοσοφίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Π.χ. άλλο ένα εξ' αρχής 5ετές πρόγραμμα σπουδών και άλλο ένα πρόγραμμα σπουδών 3 ετών, στα οποία να προσθέσουμε ένα έτος αν θέλει ο φοιτητής να σπουδάσει ακόμα ένα προαιρετικό έτος αποκομμένο από το συμπαγές και υποχρεωτικό των 3 ετών και αν θέλει ακόμα άλλο ένα για να γίνουν 5, ομοίως ένα τετραετές δεν μπορεί να γίνει έτσι πενταετές ή εξαετές, κ.ο.κ.
2. πρέπει να βάλουμε τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας μας εκεί που διεθνώς εντάσσονται με βάση τα (υποχρεωτικά) έτη σπουδών τους και τις προδιαγραφές του εκπαιδευτικού τους προσωπικού. Π.χ. τα ΤΕΙ πρέπει, αμέσως τώρα, να μετονομαστούν σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα. Σε όλο τον κόσμο τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά Ιδρύματα 4ετούς φοιτήσεως, με προδιαγραφές εκπαιδευτικού προσωπικού ανώτατων ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών, ονομάζονται Πανεπιστήμια. (εδώ βεβαίως δεν ισχυριζόμαστε να μετονομαστούν όλα τα ΤΕΙ της χώρας σε Πανεπιστήμια, τουλάχιστον όχι αμέσως. Τα ΤΕΙ όμως που έχουν ήδη «πανεπιστημιακό» περιεχόμενο σπουδών και ανωτάτων ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών εκπαιδευτικό προσωπικό πρέπει αμέσως να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια (Πανεπιστήμια Εφαρμογής, εφαρμοσμένων επιστημών, ή άλλο τι). Τα υπόλοιπα ή να αναβαθμίσουν το περιεχόμενό τους και το εκπαιδευτικό τους προσωπικό – και γι' αυτό θα εξακολουθήσουν να ονομάζονται ΤΕΙ για κάποιο διάστημα – ή θα μετατραπούν σε επαγγελματικές σχολές καταρτισιακού τύπου, με αντίστοιχη μείωση των ετών σπουδών τους ή να κλείσουν αμέσως, για να μην εξακολουθούμε να εμπαίζουμε τους νέους που επιθυμούν να σπουδάσουν και τις οικογένειές τους που υποβάλλονται γι' αυτό σε πάμπολλες θυσίες)
3. Το ΔΟΑΤΑΠ (οργανισμός αναγνώρισης σπουδών της αλλοδαπής) θα πρέπει δει τα πράγματα πιο σωστά : είναι τουλάχιστον ακατανόητη η πρόβλεψη του ΦΕΚ ιδρύσεως του πως «για την αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής που αποκτώνται μετά από τριετή φοίτηση, όταν για τα αντίστοιχα προγράμματα της ημεδαπής προβλέπεται τετραετής ή πενταετής φοίτηση, «ισοτιμία» ή ισοτιμία και αντιστοιχία» του πτυχίου αναγνωρίζεται μόνον εφόσον ο κάτοχος του πτυχίου είναι και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος. Στην περίπτωση αυτή δεν αναγνωρίζεται «ισοτιμία» του μεταπτυχιακού διπλώματος. Η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου δεν κρίνεται απαραίτητη προκειμένου για ισοτιμία με πτυχίο Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος...». Αυτή η δυνατότητα, είναι κατ' αρχήν γενικώς λάθος, γιατί αλλοιώνει τον χαρακτήρα των προγραμμάτων σπουδών τετραετούς φοιτήσεως, κατά δεύτερον άγνωστο με ποιο σκεπτικό δίδεται μόνο για την ισοτιμία

των τριετών σπουδών με τα τετραετή ΤΕΙ και όχι με τα τετραετή Πανεπιστήμια (δεν θα έπρεπε δηλαδή να υπάρχει ούτε για το ένα ούτε για το άλλο). Ειδικώς τώρα χρησιμοποιείται καταχρηστικώς από τον ΔΟΑΤΑΠ και έτσι τα τετραετή ΤΕΙ έχουν παγιοποιημένως διολισθήσει σε τριετή Bachelor. Με άλλα λόγια : θα πρέπει η Πολιτεία να πάψει , μέσω του ΔΟΑΤΑΠ, να υποβαθμίζει τα ΤΕΙ, Ιδρύματα που η ίδια – και ορθώς - μετέτρεψε σε τετραετή και στη συνέχεια, πάλι ορθώς, ενέταξε στην τριτοβάθμια ανώτατη εκπαίδευση της χώρας μας. Θα πρέπει επίσης να πάψει να υποβαθμίζει τα Πανεπιστήμια και τις Πολυτεχνικές Σχολές της χώρας μας. (Αν θέλουμε – και καλόν είναι να θέλουμε - να υπάρξει «επικοινωνία» μεταξύ ενός ενιαίου πενταετούς ή τετραετούς προγράμματος σπουδών με ένα τετραετές ή τριετές πρόγραμμα αντιστοίχως , θα πρέπει ίσως ο απόφοιτος του τετραετούς ή τριετούς προγράμματος να ενταχθεί στο δεύτερο ή τρίτο ή ακόμα και τέταρτο έτος σπουδών του προγράμματος με το οποίο επιθυμεί να ισοτιμήσει τις λιγοτέρων ετών σπουδές του - για να εμπεδώσει το συνεκτικό χαρακτήρα του- και όχι να «καθαρίσει» με εξέταση σε μερικά μαθήματα- όπως γίνεται δηλ. τώρα)

Ως προς το ζήτημα τώρα των επαγγελματικών δικαιωμάτων. Το ζήτημα εδώ είναι ή μπορεί να γίνει απλό : Το κράτος δεν μπορεί να δίνει «επαγγελματικά δικαιώματα». Αν το Κράτος κρίνει ότι πρέπει μερικά επαγγέλματα να παραμείνουν προστατευμένα, π.χ. το επάγγελμα του γιατρού, του μηχανικού, του δικηγόρου, του δασκάλου του δημοτικού σχολείου, του καθηγητή μέσης εκπαίδευσης, του νηπιαγωγού, της μαίας, του δικαστή, του συμβολαιογράφου, των επιστημόνων που έχουν να κάνουν με τη διατροφή μας, των επιστημόνων που ασχολούνται με την επιμέλεια και συντήρηση των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και όποιου άλλου (θα έλεγα και του Βουλευτή...) θα πρέπει – όπως γίνεται σε όλον τον κόσμο άλλωστε - να αναθέτει στα αρμόδια Επιστημονικά και Επαγγελματικά Επιμελητήρια – των οποίων θα ελέγχει βεβαίως το κύρος και τη λειτουργία - να ελέγχουν τους εισαγόμενους στις σχετικές επαγγελματικές δραστηριότητες. (Έχουμε επανειλημμένως τονίσει σε συλλόγους των αποφοίτων διαφόρων ειδικοτήτων των ΤΕΙ - και έχουμε την άποψη πως αρκετοί δραστηριοποιούνται προς αυτήν την κατεύθυνση - να οργανώσουν αντίστοιχα με τις σπουδές τους Επιστημονικά και Επαγγελματικά Επιμελητήρια). Ως προς τα μη προστατευόμενα και ελεγχόμενα επαγγέλματα τώρα, αυτά ας κρίνονται από την πρακτική. Αυτό τελικώς θα αναβαθμίσει την Παιδεία, θα αναβαθμίσει τις παρεχόμενες εκπαίδευσεις από τα όποια εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθόσον θα κρίνονται διαρκώς από την πρακτική, δηλ. από την κοινωνία. Εξ άλλου σε αυτό οφείλεται εν πολλοίς και η σχεδόν πλήρης αυτονομία που απολαμβάνουν διεθνώς πλέον τα κρατικά Πανεπιστήμια (η αυτονομία τους δε αυτή, δεν οφείλεται στο ότι οι «δημόσιου» καθηγητές θεωρούνται a priori αυθεντίες!).

Αυτά που είπαμε δεν υποβαθμίζουν το ρόλο του Κράτους : Το νέο Κόσμο που τώρα οικοδομείται , οφείλουμε να τον θεμελιώσουμε σε ένα νέο Πολιτισμό, αν θέλουμε να τον καταστήσουμε βιώσιμο: η Παιδεία πρέπει να ξαναθέσει τους μεγάλους στόχους που παραδοσιακά την κατέτασσαν στην πρωτοπορία του κοινωνικού γίνεσθαι. Η σημερινή κατάσταση δεν κάνει άλλο παρά να την υποβαθμίζει (υποβάθμιση έως διαλύσεως της Μέσης Εκπαίδευσης, ανάπτυξη παραπαιδείας που υποβαθμίζει, έως καταργήσεως, την όποια κρατικά σχεδιασμένη Παιδεία, συνακόλουθη υποβάθμιση της Ανώτατης Εκπαίδευσης, κ.λ.π.). Τα Κράτος οφείλει να αναθεωρήσει νοοτροπίες και μεθόδους ιστορικά παρωχημένες, αν δεν θέλει να μείνει η χώρα μας στο περιθώριο της διεθνούς εξέλιξης.

ΤΑ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ¹

Θα πρέπει κατ' αρχήν να περιγράψουμε σχηματικά την αποστολή των Πανεπιστημίων, αναζητώντας ένα κοινό σε όλους πεδίο αναφοράς. Τα Πανεπιστήμια λοιπόν, πιστά στην ευρωπαϊκή παράδοση των Πανεπιστημίων αλλά και λαμβάνοντας υπ' όψιν τις σημερινές εξελίξεις και ανάγκες, προσβλέπουν ή πρέπει να προσβλέπουν :

1. Στη δημιουργία επιστημόνων ικανών να ανταποκριθούν με τον καλλίτερο τρόπο στις απαιτήσεις της εφαρμογής της επιστήμης τους στην πράξη, με άλλα λόγια στις απαιτήσεις του αντιστοίχου επαγγέλματός τους.
2. Στην δημιουργία επιστημόνων που θα αναλάβουν την εξέλιξη της ίδιας τους της επιστήμης μέσα στην αλματώδη εξέλιξη συνολικώς των επιστημών και των απαιτήσεων των σύγχρονων κοινωνιών. Με άλλα λόγια στη δημιουργία ερευνητών και σχεδιαστών του μέλλοντος.
3. Στη δημιουργία επιστημόνων που θα συμμετέχουν ενεργώς στην διαμόρφωση του Πολιτισμού στο οποίο θα εδραστεί η ανθρωπότητα του μέλλοντος.

Ας δούμε αυτά τα σημεία αναλυτικότερα :

Πρώτα απ' όλα λοιπόν οι απόφοιτοι των πανεπιστημίων πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίζουν την ορθή εφαρμογή των επιστημών τους στην πράξη και βέβαια να βρίσκουν δουλειά. Απαιτείται δηλαδή ειδίκευση στο αντικείμενο. Στη συνέχεια, αυτοί οι ίδιοι επιστήμονες είναι που, με πρόσθετες ενδεχομένως σπουδές ή εμπειρία, θα επωμισθούν την εξέλιξη της ίδιας τους της επιστήμης : θα στελεχώσουν τα ειδικά ερευνητικά κέντρα και θα φέρουν την επιστήμη τους σε συντονισμό με τις υπόλοιπες επιστήμες, γιατί καμία επιστήμη δεν υπάρχει και δεν λειτουργεί αυτόνομα. Θα πρέπει λοιπόν να έχουν το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο, τις απαιτούμενες διεπιστημονικές γνώσεις και την απαραίτητη διεπιστημονική εμπειρία. Τουλάχιστον για τα δύο πρώτα αρμόδιο είναι το Πανεπιστήμιο, σ' αυτό που καλούμε προπτυχιακές σπουδές. Επίσης όμως προτεραιότητα του Πανεπιστημίου πρέπει να είναι και η παροχή κατάλληλης παιδείας στους κατ' εξοχήν φορείς και διαμορφωτές του Πολιτισμού : Είναι φανερό πως η σημερινή Ανθρωπότητα έχει οδηγηθεί σε πολλαπλά προβλήματα, σχεδόν αδιέξοδα. Αδιέξοδα κοινωνικά και οικονομικά, ηθικά και οικολογικά, που το ένα έχει να κάνει με το άλλο και που όλα μαζί απειλούν την ίδια την ύπαρξη του Πλανήτη μας ή του Ανθρώπου πάνω σε αυτόν. Αυτά δεν είναι ούτε σχήμα λόγου, ούτε φόβος για κάποιο απώτερο μέλλον. Αφορούν στο παρόν και στο αμέσως προσεχές μέλλον, οφείλονται δε στο σχεδόν παγκοσμιοποιημένο τρόπο με τον οποίον οι σημερινές κοινωνίες και οι σημερινοί άνθρωποι θεωρούν τον ίδιο τον τρόπο ύπαρξής τους και τις προτεραιότητες της ζωής τους, στον σημερινό δηλαδή τρόπο θεμελίωσης ή καλλίτερα «θέσμησης» των κοινωνιών – όπως την εξηγούσε ο Κορνήλιος Καστοριάδης . Είναι κατάδηλη πλέον η ανάγκη το νέο Κόσμο που τώρα οικοδομείται, να τον θεμελιώσουμε σε ένα νέο Πολιτισμό, αν θέλουμε να τον καταστήσουμε βιώσιμο, αίροντας αυτά τα πολλαπλά αδιέξοδα στα οποία έχει οδηγηθεί η σημερινή Ανθρωπότητα. Τα Πανεπιστήμια, δημόσια ή άλλου είδους συλλογικής ευθύνης - σε κάθε πάντως περίπτωση εκφράζοντα συλλογικούς στόχους -

¹ Ομιλία με την Δρ Παρασκευή Μπουφούνου με τίτλο «**The Long Life Learning Institutes as a Prerequisite for University Upgrading**», στον τόμο Quality Assurance in Higher Education : an anthology of best practice, έκδοση Hellenic American Union, 2008 και Νέα TEI Ιονίων Νήσων No 7, 2007

θα πρέπει ως εκ τούτου να επαναθέσουν τους μεγάλους στόχους που τα κατέτασαν στην πρωτοπορία του παγκόσμιου πολιτιστικού γίγνεσθαι – και βέβαια να υπάρχει ως ζητούμενο αυτό το πολιτιστικό γίγνεσθαι : αυτό προϋποθέτει να ξαναθέσει η σημερινή εκπεσούσα σε απλή διαχειριστική πρακτική Πολιτική - αλλά και η κοινωνία - τον Πολιτισμό ως το κεντρικό ζητούμενό τους : δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια για κάτι άλλο.

Ας δούμε όμως την παθολογία του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος των Πανεπιστημίων. Ως γνωστόν, από τις τελευταίες δεκαετίες του ΧΧου αιώνα, είμαστε μάρτυρες μιας ολοένα και περισσότερο ραγδαίας εξέλιξης των επιστημών και της συνακόλουθης διαφοροποίησης της ζήτησης από πλευράς αγοράς εργασίας. Στην αγωνία τους να παρακολουθήσουν αυτήν την εξέλιξη, τα Πανεπιστήμια καταδήλως παραμελούν όλα τα υπόλοιπα και ασχολούνται μόνο με την κατάρτιση των φοιτητών τους στην άμεση ανταπόκρισή τους σε αυτόν στον επαγγελματικό ανταγωνισμό. Μετατρέπονται έτσι τα περισσότερα – γιατί τα παλαιά πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής μένουν πιστά στην ευρύτητα της αποστολής τους – σε απλά καταρτισιακά κέντρα, που επί πλέον φτάνουν στην απολύτως εσφαλμένη διαπίστωση ότι είναι ανταποδοτικότερο οι νέοι να σπουδάζουν μόνον όσον απαιτείται γι' αυτήν την άμεση επαγγελματική τους αποκατάσταση. Θεωρούν δηλαδή ότι κάνουν ανταγωνιστική εκπαίδευση όταν αυτή διαρκεί όσο το δυνατόν λιγότερο (π.χ. 3 χρόνια) και το χειρότερο μάλιστα είναι πως οι νέοι και οι οικογένειές τους δείχνουν να έχουν πειστεί γι' αυτό. Αυτό όμως αποβαίνει τελικώς επαγγελματικά επιζήμιο και για τους αποφοίτους αλλά και για την οικονομία των κρατών που επενδύουν σε τέτοιας νοοτροπίας εκπαιδεύσεις. Πρώτα απ' όλα η εξέλιξη των επιστημών είναι τόσο ραγδαία, που αδυνατούν πλέον τα πανεπιστήμια – δηλαδή οι κατά το μάλλον ή ήττον μόνιμοι καθηγητές τους - να την παρακολουθήσουν. Ακόμα και αν καταφέρουν να δημιουργήσουν επιστήμονες ικανούς να ασχοληθούν άμεσα με το επάγγελμα, αυτοί σε λίγα χρόνια θα μείνουν άνεργοι, γιατί δεν θα έχουν το κατάλληλο γνωστικό υπόβαθρο – υπόβαθρο ερευνητικό και διεπιστημονικό – να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της επιστήμης τους. Υπάρχουν σήμερα γνώσεις που διαρκούν ένα (1) έτος! (οι έχουσες σχέση με την πυρηνική φυσική και οι έχουσες σχέση με εφαρμογές υψηλής τεχνολογίας). Τα Πανεπιστήμια αυτά δημιουργούν έτσι πρόσκαιρους «χειριστές των επιστημών» (παραφράζοντας τους «χειριστές των μηχανών» των «μοντέρνων καιρών»). Δεν δημιουργούν ερευνητές, οι δε επιστήμες, ακόμα και οι τρέχουσες εφαρμογές τους, απαιτούν ολοένα και περισσότερο ερευνητές, δηλαδή επιστήμονες με γνωσιολογικό υπόβαθρο ερευνητή. Αυτό καθίσταται πλέον προνόμιο είτε κάποιων – ελαχίστων- καλών Πανεπιστημίων, είτε προνόμιο Κέντρων Επιστημονικής Έρευνας αμιγώς – ή κυρίως - ιδιωτικών συμφερόντων και ανεξέλεγκτων από τον συλλογικό έλεγχο των κοινωνιών, που έτσι μοιραίως θα μετατραπούν – και έχουν ήδη μετατραπεί – σε πραγματική Πολιτική Εξουσία. Όσον αφορά δε στους μεγάλους πολιτιστικούς στόχους για τους οποίους μιλήσαμε προηγουμένως, αυτοί φαντάζουν είτε γραφικοί, είτε ως υπερβολική πολυτέλεια.

Για να μπορέσουν τα Πανεπιστήμια – όλα τα Πανεπιστήμια – να ανταποκριθούν στον ευρύτερο ρόλο τους στην κοινωνία και στον Πολιτισμό, θα πρέπει να θεωρηθούν ως τέτοια πρώτα απ' όλα από την Πολιτεία και στη συνέχεια από τους νέους και τις οικογένειές τους. Η προσπάθεια μιας δήθεν οικονομικής ανταποδοτικότητάς τους με συρρίκνωση της εμβέλειας – και της διάρκειας – των σπουδών τους είναι στην πραγματικότητα οικονομικώς επιβλαβής και για τα κράτη που τα στηρίζουν και για τους νέους που θα μετατραπούν σε χειριστές των επιστημών μίας χρήσης και βεβαίως επιβλαβής και για το μέλλον της ίδιας της Ανθρωπότητας .

Η Παιδεία πρέπει να αναδιαρθρωθεί και ως προς τους στόχους της και ως προς τις μεθόδους της. Φαίνεται πως κάτι να κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση. Κατ' αρχήν η συρρίκνωση της διάρκειας των σπουδών που έγινε πριν λίγα χρόνια σχεδόν ενθουσιωδώς

δεκτή από την αγωνιούσα Ευρώπη να σταθεί ανταγωνιστικά στο διεθνές περιβάλλον και η αγωνία για στενώς εννοούμενη – δηλαδή πρόσκαιρη- οικονομική ανταποδοτικότητα των σπουδών, έχει γίνει αντικείμενο αυξανόμενης αμφισβήτησης. Τα «καλά» Πανεπιστήμια για τα οποία μιλήσαμε προηγουμένως, γίνονται ολοένα και περισσότερα. Το ίδιο κριτικά απέναντι στην στενώς εννοούμενη ανταποδοτική και συρρικνωμένης εμβελείας Παιδεία, στέκονται όλο και περισσότεροι νέοι με τις οικογένειές τους. Αυτά ισχύουν και για την Ευρώπη και για την Ελλάδα – παρά τη μια κάποια εξωγενή σύγχυση που δείχνει να περιπλέκει την κατάσταση (θεωρούμε πως αυτό είναι απολύτως πρόσκαιρο).

Ένα θετικό πρώτο βήμα θα ήταν η αποδέσμευση των Πανεπιστημίων από το άγχος της άμεσης ανταπόκρισής τους στην επαγγελματική πρακτική. Επενδύοντας περισσότερο στην σε βάθος γνώση από την εκ των πραγμάτων πρόσκαιρη υπερεξειδίκευση, θα δημιουργούν επιστήμονες ευέλικτους, με γνωσιολογικό υπόβαθρο που θα τους επιτρέπει πολύ εύκολα να προσαρμόζονται στην διαρκή, αναπόφευκτη – και ευκαία - εξέλιξη της επιστήμης τους, αλλά και να την προβλέπουν και να την διαμορφώνουν. Αυτό εξυπηρετείται κατά τον καλλίτερο τρόπο από τα ήδη θεσμοποιημένα, από την Πολιτεία, «Ινστιτούτα δια βίου Εκπαίδευσης». Όπως πολύ ορθώς ορίζεται στο σχετικό φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, παρέχεται διδασκαλία «...για την πρόσβαση στην απασχόληση», σαφώς δε αυτά αναφέρονται «..σε αποφοίτους Ανώτατης Εκπαίδευσης, Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής». Τα Ινστιτούτα αυτά (σας μεταφέρω την εισαγωγή του σχετικού κανονισμού σπουδών που διαμορφώσαμε στο ΤΕΙ- Αθήνας) «..έχουν σκοπό την ενημέρωση των αποφοίτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στις εξελίξεις των επιστημών και στις διαρκώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Η επιτυχής παρακολούθηση τέτοιου είδους εκπαιδευτικής διαδικασίας οδηγεί σε «πιστοποίηση» που δεν συνιστά ακαδημαϊκό τίτλο σπουδών... Ειδικότερα επιδιώκουμε :

α) τη συνεχή ενημέρωση των αποφοίτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στις εξελίξεις των επιστημών και στις διαρκώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της παραγωγικής διαδικασίας.

β) τη συμβολή του στη δημιουργία ενεργών αυτοδύναμων πολιτών -αναφερόμαστε πάντα σε αποφοίτους Ανώτατης Εκπαίδευσης - και στην εδραίωση της ουσιαστικής συμμετοχής τους στα βασικά θέματα της κοινωνικής ζωής σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

γ) τη διευκόλυνση και εξομάλυνση της κοινωνικής ένταξης, την εξασφάλιση ισότητας ευκαιριών και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

δ) τη δημιουργία ευνοϊκών όρων και προϋποθέσεων προσωπικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης. »

Από τα παραπάνω, φανταζόμαστε πως γίνεται φανερό το γιατί η λειτουργία τέτοιων Ινστιτούτων δια βίου Εκπαίδευσης σε αποφοίτους Ανωτάτων Σχολών, αποτελεί κύρια προϋπόθεση για την αναβάθμιση των προπτυχιακών σπουδών των Πανεπιστημίων – με τη συνακόλουθη σωρεία ευεργετικών επιπτώσεων που αυτό θα έχει για την κοινωνία– αλλά και εξαιρετική βοήθεια στους ήδη αποφοίτους των. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ κάποιοι αντιδρούν στη λειτουργία τους, οι σύλλογοι των αποφοίτων - όλοι οι σύλλογοι των αποφοίτων - επιθυμούν διακαώς τη λειτουργία τους. Αυτό δηλαδή που κάνουν ήδη όλοι οι απόφοιτοι ανά τακτά διαστήματα, επιθυμούν να το κάνουν καλλίτερα, φθηνότερα και με πανεπιστημιακό έλεγχο.

HOMESCHOOLING ΚΑΙ ΥΜΕΙΣ ΑΛΕΤΕ¹

Δεκέμβριος 2008

Τα τελευταία χρόνια είναι διαδεδομένος στις ΗΠΑ ένας νέος τρόπος εκπαίδευσης των παιδιών, που ονομάζεται Homeschooling : το παιδί δεν πηγαίνει σε κάποιο δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο, αλλά διδάσκεται «κατ'οίκον», σε περιβάλλον οικείο και ευχάριστο, μεταξύ φίλων και γειτόνων του, με ευθύνη των γονέων του. Βεβαίως τη διδασκαλία αναλαμβάνουν ειδικοί καθηγητές, με χρήση p.c., με όλες τις δυνατότητες που αυτά προσφέρουν και βεβαίως internet. Έχει αποδειχτεί πως τα παιδιά που διδάσκονται με αυτόν τον τρόπο κοινωνικοποιούνται περισσότερο από τα άλλα και μαθησιακά υπερτερούν. Το 1995 15000 παιδιά παρακολουθούσαν αυτόν τον τρόπο εκπαίδευσης, το 2003 1,1 εκατ. και το 2006 2,5 εκατομμύρια!

Το θέμα αυτό που πολλοί το γνωρίζαμε, δεν του δίνουμε ιδιαίτερη σημασία, το βλέπαμε λίγο σαν αμερικανική ιδιαιτερότητα «μακριά από μας». Θεωρούσαμε πως η Ευρώπη έχει τη δική της κουλτούρα και αυτό είναι θέμα που δεν την αφορά: και όμως! Τον τελευταίο καιρό ήρθε και προ των δικών της πυλών, ακόμα και στη χώρα μας. Πέραν ενός πρόσφατου διθυραμβικού και προτρεπτικού για το νέο αυτόν τρόπο εκπαίδευσης άρθρου στην εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, από τον δημοσιογράφο Τάκη Μίχα², πολλοί γονείς με παιδιά σε βρεφική ηλικία, δέχονται σήμερα σχετικά με το θέμα αυτό τηλεφωνήματα από δημοσκοπικές εταιρείες.

Εξ αρχής βεβαίως δηλώνω την αντίθεσή μου προς αυτόν τον – όχι πλέον νέο - τρόπο εκπαίδευσης των παιδιών μας. Τούτο γιατί ευελπιστώ πως ο Πολιτισμός – και συνακολούθως η Παιδεία- θα ξανακαταστεί κεντρικό ζήτημα της Πολιτικής, αυτής που έχει εκπέσει σε απλή – και ολοένα και περισσότερο αναποτελεσματική- διαχειριστική πρακτική. Το νέο Κόσμο που τώρα οικοδομείται, οφείλουμε να τον θεμελιώσουμε σε ένα νέο Πολιτισμό : η Παιδεία, δημοκρατικώς και αξιοκρατικώς ορισμένη και σχηματοποιημένη, πρέπει να ξαναθέσει τους μεγάλους στόχους που παραδοσιακώς την κατέτασσαν στην πρωτοπορία του κοινωνικού γίγνεσθαι. Εάν όμως οι «καταστάσεις», όχι και τόσο αθώες ή ανιδιοτελείς (δικαίως ίσως κάποιοι ισχυρίζονται το αντίθετο), εξακολουθήσουν να την υποβαθμίζουν - υποβάθμιση έως διαλύσεως της Μέσης Εκπαίδευσης, ανάπτυξη παραπαιδείας που υποβαθμίζει, έως καταργήσεως, την όποια κρατικά σχεδιασμένη Παιδεία, συνακόλουθη υποβάθμιση έως καταστροφή των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, κ.λ.π. – ίσως οδηγηθούμε στην αποδοχή αυτού του τελευταίου σταδίου του νεοφιλελευθερισμού και μάλιστα με ανακούφιση.

¹ Τεχνολογικά Χρονικά του Τ.Ε.Ι. Αθήνας, Τεύχος 16, 2009.

² Καταλήγει ως εξής: «Πάντως, είναι εκπληκτικό ότι στην Ελλάδα οι «προοδευτικές δυνάμεις» (στον βαθμό που ο όρος αυτός έχει νόημα στα Βαλκάνια...) εξακολουθούν να υποστηρίζουν την παραδοσιακή μορφή οργάνωσης της παιδείας στις μαζικές κρεατομηχανές που κατ' ευφημισμό ονομάζονται «εκπαιδευτικά ιδρύματα». Ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς ότι ο ήρωας του χώρου Τσε Γκεβέρα ήταν προϊόν homeschooling. Για πρώτη φορά ο γιατρός Τσε πήγε σχολείο όταν ήταν 13. Μέχρι τότε την παιδεία του την είχε αναλάβει η μητέρα του στο σπίτι.»

Δεν θα πρέπει πάντως να αγνοήσουμε πως η εκπληκτική πρόοδος των επιστημών, η ανάπτυξη της θεωρίας και της πρακτικής και ο τρόπος διάχυσης των πληροφοριών σε παγκόσμια κλίμακα, επιβάλλουν αναθεώρηση μεθόδων του παρελθόντος, ιδιαιτέρως σε επίπεδο «ανωτάτης» εκπαίδευσης. Τα Πανεπιστήμια τουλάχιστον, θα πρέπει να εισαγάγουν σύγχρονες μεθόδους μετάδοσης γνώσεων και πληροφοριών, με συνακόλουθη «παγκοσμιοποίησή» τους, καθόσον θα πρέπει να επικοινωνούν γι' αυτό μεταξύ τους σε παγκόσμια κλίμακα. Συνακολούθως, θα πρέπει να αλλάξει και ο τρόπος αξιολόγησης των σπουδαστών, βεβαίως και ο ρόλος του Καθηγητή . Δεν μπορούν τα Πανεπιστήμια να έχουν τη δομή και την αποστολή των Πανεπιστημίων του 18^{ου}, του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα (μέχρι την δεκαετία του '50). Ο δε Καθηγητής δεν μπορεί να έχει πλέον ως στόχο τη «μετάγχιση» των γνώσεών-του. Είναι εκ των πραγμάτων αδύνατον να παρακολουθήσει την εκπληκτική πρόοδο των επιστημών, την εκπληκτική εξέλιξη ιδεών και πρακτικής : ως εκ τούτου, ο ρόλος του δεν μπορεί να είναι άλλος από αυτόν της εισαγωγής των σπουδαστών του σε κάποιες βασικές προβληματικές της επιστήμης του και στην έρευνα, τιθέμενος επικεφαλής της ερευνητικής δραστηριότητάς τους.

Το Κράτος οφείλει να αναθεωρήσει νοοτροπίες και μεθόδους ιστορικά παρωχημένες, αν δεν θέλει να μείνει η χώρα μας στο περιθώριο της διεθνούς εξελίξεως. Τα πρόσφατα γεγονότα στο χώρο της «Παιδείας», κίτς απομίμηση των (καθυστερημένων) εξεγέρσεων της δεκαετίας του '60 στην Ευρώπη, δεν οφείλονται στους μαθητές και στους σπουδαστές : οφείλονται στο ότι όλη η χώρα κοιμάται, καθοδηγούμενη από τους πολιτικούς και λοιπούς «ταγούς» της (πολιτικοί, καθηγητές, συνδικαλιστές, κ.λ.π.), που δείχνουν να μην έχουν καταλάβει τι συμβαίνει σήμερα στο κόσμο (ή αυτό συμβαίνει ή δρουν με εγκληματική ιδιοτέλεια).

1η+2η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΟΑΤΑΠ

Δρ Νικήτας Χιωτίνης

Καθηγητής ΤΕΙ

Αν. Μέλος Δ.Σ. ΔΟΑΤΑΠ

Προς

1. Πρόεδρο Β' Τμήματος ΔΟΑΤΑΠ
Καθηγητή Απόστολο Κοσσίδα

2. Μέλη Δ.Σ. Β' Τμήματος ΔΟΑΤΑΠ

Κοιν. Γραφείον Υπ. Μαρ. Γιαννάκου

Γραφείον Υφ. Σπ. Ταλιαδούρου

Γραφείον Ειδ. Γρ. Κ. Σούτσα

Αξιότιμε Κε Πρόεδρε, Αξιότιμοι Συνάδελφοι,

Προτού σας εκφράσω τις ανησυχίες μου για τον τρόπο λειτουργίας του ΔΟΑΤΑΠ – όπου, όπως θα εξηγήσω, διακυβεύεται το κύρος και τελικώς η ίδια η ύπαρξη των ΤΕΙ - σας μεταφέρω το έγγραφο που σας έχω ήδη απευθύνει από 25/9/2005 :

Η προέλευση και εξέλιξη των ΤΕΙ είναι γνωστή : Όλες οι μέχρι τώρα ηγεσίες του ΥΠΕΠΘ ορθώς τα αναβάθμισαν και εξακολούθουν να τα αναβαθμίζουν , ουσιαστικά και θεσμικά, καθόσον η εξέλιξη της Θεωρίας και της Πρακτικής πρέπει να ακολουθείται με αντιστοιχη αναβάθμιση των εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Απομένει όμως η τυπική πλέον ένταξη των ΤΕΙ στην βαθμίδα που πράγματι ανήκουν : με βάση τα έτη σπουδών (τέσσερα), το περιεχόμενο των σπουδών και τα προσόντα των διδασκόντων σε αυτά πρέπει να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια, «Τεχνολογικά Πανεπιστήμια», για να συμβαδίσουμε με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και για να αποκτήσουν τα Ιδρύματα αυτά το κοινωνικό κύρος και την ελκυστικότητα που δικαιούνται : ναι, ελκυστικότητα, καθόσον, είτε το θέλουμε είτε όχι, το εκπαιδευτικό τοπίο σήμερα είναι ανταγωνιστικό και δεν δικαιούμεθα να στραγγαλίζουμε εκπαιδευτικά Ιδρύματα που έχουν αποδείξει την εμβέλειά τους, διατηρώντας τα σε υβριδική μορφή, μοναδική στα διεθνή δεδομένα !

*Από την μέχρι τώρα εμπειρία μου στον νεοσυσταθέντα ΔΟΑΤΑΠ (Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης), διαπιστώνω πως τέτοιου είδους «υβρίδια» δεν υπάρχουν πουθενά στον κόσμο. Μάλιστα πάμπολλα Πανεπιστήμια της αλλοδαπής – αναφέρομαι μόνο σε αυτά - υστερούν καταφανώς των ΤΕΙ, τόσο σε έτη σπουδών όσο και σε περιεχόμενο, ποιότητα και ποσότητα διδασκομένων μαθημάτων, καθώς και σε τρόπο εκπαίδευσης. Ονομάζονται δε όλα αυτά «Πανεπιστήμια». Το Δ.Σ. του ΔΟΑΤΑΠ μάλιστα, στηριζόμενο και στον ιδρυτικό του Ν.3328/1-4-2005, φαίνεται να υποχρεώνεται να αναβαθμίζει της πραγματικής τους εμβέλειας τέτοια πτυχία : το Α' Τμήμα του («Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης»), αντιστοιχεί με πτυχία Μηχανικού που αποκτήθηκαν στην Ελλάδα με σπουδές 5 ετών, πτυχία που αποκτήθηκαν στην αλλοδαπή με 4 έτη σπουδών, **ενώ πιέζονται οι του Β' Τμήματός του («Τεχνολογικής Εκπαίδευσης») να αντιστοιγίσουν τριετείς σπουδές με πτυχία ΤΕΙ, που είναι 4 έτη.** Το ΔΟΑΤΑΠ συστηματικώς υποβαθμίζει τις σπουδές στα*

Ελληνικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, με την κατάδηλη υποβάθμιση του πτυχίου του Μηχανικού και του πτυχίου των ΤΕΙ. Τα προβλήματα όμως θα λυθούν, δικαίως και δοκίμως, αν:

1. Τα ΤΕΙ μετονομαστούν σε Τεχνολογικά Πανεπιστήμια
2. Στον ΔΟΑΤΑΠ υπάρχουν τρία Τμήματα εξέτασης πτυχίων Πανεπιστημίων αλλοδαπής

α. Τμήμα Μηχανικών

β. Τμήμα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (όπου θα ενταχθούν και τα πτυχία ΤΕΙ συναφούς περιεχομένου με τις Πολυτεχνικές Σχολές, που δεν θα αντιστοιχούνται με πτυχία Μηχανικών : θα αντιστοιχούνται μόνο με Πανεπιστημιακά πτυχία. Οι κατέχοντες τέτοια πτυχία – του εξωτερικού , αλλά το ίδιο θα ισχύει και στα του εσωτερικού - θα μπορούν, μετά από πρόσθετες σπουδές – και θα τους δίνεται αυτή η δυνατότητα – να αποκτούν πτυχίο Μηχανικού).

γ. Τμήμα Ιατρικής .

Είναι προφανές πως η μετονομασία των ΤΕΙ σε Τεχνολογικά Πανεπιστήμια (ή Πανεπιστήμια Εφαρμογής, ή Πανεπιστήμια Εφαρμογής των Επιστημών), πρέπει να ισχύσει αναδρομικώς από την δημοσίευση του Ν.2916/2001. Ίσως κάποια ΤΕΙ να αδυνατούν εκ των πραγμάτων να παρακολουθήσουν την εξέλιξη αυτή (π.χ. να μην έχουν μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό με τα κατάλληλα ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά). Η ηγεσία του ΥΠΕΠΘ όμως οφείλει να θέσει εδώ τον δάκτυλον επί των τύπων των ήλων.

Συνέχεια αυτού θα ήθελα να σας επισημάνω τα ακόλουθα :

Δυστυχώς η αναγνώριση των τριετών σπουδών του εξωτερικού με πτυχίο ΤΕΙ δεν γίνεται μόνον κατόπιν «πίεσεων», όπως ανέφερα στο προηγούμενο έγγραφό μου, αλλά – και μάλιστα κυρίως – κατόπιν απολύτως λανθασμένης αλλά και καταχρηστικής , έως και παράνομης, ερμηνείας του Άρθρου 4 του Ν. 3328/2005 , από μερίδα συναδέλφων καθηγητών ΤΕΙ και μελών του ΔΟΑΤΑΠ : στο άρθρο αυτό σαφώς αναφέρεται ως γενική αρχή, πως «ισοτιμία» αναγνωρίζεται εφόσον «Η διάρκεια σπουδών, η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και οι όροι αξιολόγησης, προαγωγής και αποφοίτησης των σπουδαστών πληρούν τις απαιτήσεις των Πανεπιστημίων και των Τεχνολογικών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης της ημεδαπής...» (παρ.1). Στην παρ. 2 αναφέρεται πως «για την αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής που αποκτώνται μετά από τριετή φοίτηση, όταν για τα αντίστοιχα προγράμματα της ημεδαπής προβλέπεται τετραετής ή πενταετής φοίτηση, «ισοτιμία» ή ισοτιμία και αντιστοιχία» του πτυχίου αναγνωρίζεται μόνον εφόσον ο κάτοχος του πτυχίου είναι και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος. Στην περίπτωση αυτή δεν αναγνωρίζεται «ισοτιμία» του μεταπτυχιακού διπλώματος. Η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου δεν κρίνεται απαραίτητη προκειμένου για ισοτιμία με πτυχίο Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος...» Κατ' αρχήν εδώ σαφώς υποβαθμίζονται τα ΤΕΙ, παρότι στη συνέχεια αναφέρεται πως μπορούν με αιτιολογημένη απόφαση (άλλωστε όλες οι αποφάσεις αιτιολογημένες είναι..) και αναγνωρίζονται οι τριετείς και μόνον σπουδές – «εντατικών σπουδών» -ως ισότιμες πανεπιστημιακών πτυχίων – χωρίς δηλ. την κτήση μεταπτυχιακού τίτλου. Αυτό όμως που δεν έχει γίνει κατανοητό, είναι πως δεν υποχρεώνει ο νόμος να αναγνωρίζουμε ως ισότιμες των τετραετούς διάρκειας σπουδές στα ΤΕΙ με τριετείς σπουδές της αλλοδαπής! Απλώς «δεν κρίνεται απαραίτητος ο μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών» Μπορούμε να δώσουμε ισοτιμία ΤΕΙ, αν κρίνουμε πως τα υπόλοιπα κριτήρια περί ποιότητας των σπουδών πληρούνται, αλλά δεν είμαστε υποχρεωμένοι: Γίνεται όμως καταχρηστική

χρήση αυτής της δυνατότητός μας και αναγνωρίζουμε συλλήβδην όλες τις τριετείς σπουδές στο εξωτερικό σαν ισότιμες με τις τετραετούς διάρκειας σπουδές στα ΤΕΙ. Αναγνωρίζουμε π.χ. ως ισότιμα τα τριετούς διάρκειας σπουδών Bachelors , που δεν περιλαμβάνουν κατά τη διάρκεια των σπουδών μήτε πτυχιακή εργασία – που στα ΤΕΙ κρίνεται από τριμελή εξεταστική επιτροπή – μήτε εξάμηνη πρακτική άσκηση στο επάγγελμα - που επιβλέπεται από καθηγητές και ελέγχεται από το κάθε Τμήμα και έτσι αποτελεί κατ' ουσίαν τμήμα των σπουδών - τα δε διδασκόμενα μαθήματα είναι κατά πολύ λιγότερα. Αγνοούνται όμως με τον τρόπο αυτόν οι προϋποθέσεις ισοτιμίας όπως αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 του Ν. 3328/2005 : καταδήλως οι ελλείψεις αυτές δεν καλύπτονται – τουλάχιστον σε όλες τις περιπτώσεις 0- με «έως έξι συμπληρωματικά μαθήματα»! Έτσι όμως :

A. υποβαθμίζουμε παρανόμως τις σπουδές στα ΤΕΙ

B. οδηγούμε τα ΤΕΙ σε εξαφάνιση : είναι προφανές πως αν κάποιος υποψήφιος πετύχει στις πανελλαδικές εξετάσεις να φοιτήσει στα ΤΕΙ, θα προτιμήσει να μεταβεί στο εξωτερικό , όταν μάλιστα διαμένει σε άλλη πόλη από αυτήν του ΤΕΙ που πέτυχε να εισαχθεί – γιατί θα σπουδάσει ένα χρόνο λιγότερο, οι σπουδές του θα κοστίσουν λιγότερο, θα έχει και την ελπίδα με τα ίδια χρόνια σπουδών να αποκτήσει «πανεπιστημιακό» τίτλο. Εδώ βεβαίως είναι φανερό πως επιβάλλεται – εκτός των άλλων που αναφέρουμε εδώ - τα ΤΕΙ να μετονομαστούν σε Πανεπιστήμια, πόσο μάλλον τώρα που θα αλλάξει το τοπίο της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με την ίδρυση «μη κρατικών» πανεπιστημίων , την – πιθανή ή βεβαία- εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας 36/2005 (περί των κολλεγίων ως παραρτήματα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων) και τα συνακόλουθά της.

Αξιότιμε Κε Πρόεδρε,

Εάν οι συνάδελφοι εξακολουθούν να έχουν την ίδια μέχρι τώρα άποψη, παρακαλώ να ζητηθεί νομική γνωμοδότηση , επιφυλασσόμενος να πράξω το ίδιο. Το θέμα, όπως αντιλαμβάνεστε, είναι σοβαρότατο.

Αθήνα, 31-01-2006

3η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΟΑΤΑΠ

Δρ Νικήτας Χιωτίνης

Καθηγητής ΤΕΙ

Αν. Μέλος Δ.Σ. ΔΟΑΤΑΠ

Προς

3. Πρόεδρο Β' Τμήματος ΔΟΑΤΑΠ
Καθηγητή Απόστολο Κοσσίδα

Κοιν. Γραφείον Υπ. Μαρ. Γιαννάκου

Γραφείον Υφ. Σπ. Ταλιαδούρου

Γραφείον Ειδ. Γρ. Κ. Σούτσα

Αξιότιμε Κε Πρόεδρε,

Αναγκάζομαι να επανέλθω σε παλαιότερο έγγραφό μου (30-1-2006) όπου είχα βρεθεί στη δυσάρεστη θέση να διαπιστώσω – κατά τη γνώμη μου βεβαίως – «.. καταχρηστική, έως και παράνομη, ερμηνεία του Άρθρου 4 του Ν. 3328/2005...», από πλευράς του Δ.Σ. του ΔΟΑΤΑΠ.. Θα περίμενα μία τέτοια αναφορά μου να τύχαινε κάποιας απαντήσεως, ίσως και «ανάκλησής μου σε τάξη». Αν' αυτού όμως η ανωτέρω αναφορά μου φαίνεται πως αγνοήθηκε παντελώς, γι' αυτό άλλωστε και θεωρώ πως είμαι υποχρεωμένος να επανέλθω - και όχι μόνο για λόγους ευθιξίας, όπως θα φανεί παρακάτω. Προς τούτο λοιπόν :

A. Επισυνάπτω ολόκληρο το προαναφερόμενο έγγραφο-επιστολή μου.

(Επισημαίνω ότι με τις απόψεις μου αυτές έχει συμφωνήσει ομόφωνα το Συμβούλιο του ΤΕΙ-Α και έχει ήδη αποστείλει προς το ΥΠΕΠΘ ανάλογο έγγραφό του)

B. Επιτρέψτε μου επιπροσθέτως να επισημάνω και να προτείνω τα ακόλουθα :

1. Όταν, μέχρι τον Απρίλιο του 2005 αν θυμάμαι καλά, είχαμε τη δυνατότητα πτυχιούχους Σχολών του Εξωτερικού, να τους κατατάξουμε σε κάποιο εξάμηνο των ΤΕΙ (ή Πανεπιστημίων), οι απόψεις μου όπως αυτές αναλύονται στο από τις 30-1-2006 έγγραφό μου γινόντουσαν από όλους αποδεκτές. Υπήρξαν περιπτώσεις αποφοίτων εξωτερικού που είχαν φοιτήσει 3 έτη που τους είχαμε ομόφωνα κατατάξει στο 7^ο εξάμηνο των αντιστοίχου γνωστικού περιεχομένου Τμημάτων των ΤΕΙ (αντίστοιχα ίσως να είχαν κάνει και οι Πανεπιστημιακοί) και όλα έβαιναν καλώς. Από καταργήσεως όμως αυτής της δυνατότητάς μας, έχω την εντύπωση πως η «.. η καταχρηστική έως και παράνομη ερμηνεία του Άρθρου 4 του Ν. 3328/2005...» οφείλεται εν πολλοίς στις ηθικές πιέσεις που δέχονται τα Μέλη του ΔΟΑΤΑΠ και οι Ακαδημαϊκοί Σύμβουλοι, ή στο εν πολλοίς ηθικό (κατ'εμέ ψευδο-ηθικό) δίλημμα, για τον τρόπο πιστοποίησης των σπουδών των Πανεπιστημιακών Τμημάτων του Εξωτερικού τριετούς φοιτήσεως.

2. Έχω λοιπόν την άποψη που τα πράγματα θα έμπαιναν σε τάξη αν ξαναποκτούσαμε τη δυνατότητα να κατατάσσουμε αποφοίτους Τμημάτων του Εξωτερικού σε κάποιο εξάμηνο σπουδών των ΤΕΙ (π.χ. στο 7^ο ή στο 8^ο – με την υποχρέωση εδώ να κάνουν πρακτική άσκηση στο επάγγελμα και πτυχιακή εργασία, που πολλάκις λείπει, από τα Bachelor λ.χ.) . Αυτό άλλωστε συνάδει και με την πανευρωπαϊκή επιθυμία αφ' ενός να εγκαθιδρυθεί διεθνής κινητικότητα μεταξύ των Ανωτάτων Σχολών, αφ' ετέρου να δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να συνεχίζουν τις σπουδές τους σε άλλα επίπεδα – δηλ. από το επαγγελματικό επίπεδο στο ακαδημαϊκό επίπεδο – όχι μόνο στην ίδια Σχολή, αλλά και σε άλλες Σχολές.
3. Επισημαίνω ότι με την ανωτέρω πρότασή μου δεν «κομίζω γλαύκα...». Το θέμα αυτό έχει ανεπίσημως συζητηθεί σε επίπεδο Δ.Σ. και έχω την εντύπωση πως σχεδόν όλοι οι συνάδελφοι έχουν την ίδια άποψη.

Αθήνα, 15-9-2006

4η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΟΑΤΑΠ

Δρ Νικήτας Χιωτίνης

Καθηγητής ΤΕΙ

Αν. Μέλος Δ.Σ. ΔΟΑΤΑΠ

Προς

4. Πρόεδρο Β' Τμήματος ΔΟΑΤΑΠ
Καθηγητή Απόστολο Κοσσίδα

Κοιν. Γραφείον Υπ. Μαρ. Γιαννάκου

Γραφείον Υφ. Σπ. Ταλιαδούρου

Γραφείον Ειδ. Γρ. Κ. Σούτσα

Αξιότιμε Κε Πρόεδρε,

Επιτρέψτε μου να απαντήσω στο υπ'αριθμ. 31286/2006 έγγραφό σας, θεωρώντας το ζήτημα εξαιρετικά σοβαρό :

1. Δεν σας είπα πως το ΔΟΑΤΑΠ δρα παρατύπως. Είπα πως γίνεται καταχρηστική εφαρμογή των «δυνατοτήτων» αναγνώρισης σπουδών που παρέχει το άρθρο 4 του Ν. 3328/2005. Εξηγούμαι : Στην παρ. 2 αναφέρεται πως «για την αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής που αποκτώνται μετά από τριετή φοίτηση, όταν για τα αντίστοιχα προγράμματα της ημεδαπής προβλέπεται τετραετής ή πενταετής φοίτηση, «ισοτιμία» ή ισοτιμία και αντιστοιχία» του πτυχίου αναγνωρίζεται μόνον εφόσον ο κάτοχος του πτυχίου είναι και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος. Στην περίπτωση αυτή δεν αναγνωρίζεται «ισοτιμία» του μεταπτυχιακού διπλώματος. Η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου δεν κρίνεται απαραίτητη προκειμένου για ισοτιμία με πτυχίο Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος...». Αυτό το τελευταίο όμως έχει γίνει κανών στο ΔΟΑΤΑΠ, ο δε Νόμος δεν το προβλέπει αυτό. Σχεδόν κανένα , κατά την αντίληψή μου κανένα, τουλάχιστον σε αυτά που άπτονται της ειδικότητός μου¹ , πτυχίο τριετούς φοιτήσεως Bacheror δεν θεωρήθηκε μη αντίστοιχο του πτυχίου των ΤΕΙ. Βεβαίως πάντα υποχρεώνατε τον αιτούντα σε «συμπληρωματική εξέταση μέχρι 6 μαθήματα» (να το όντως σύννομο που επικαλείσθε) θεωρώντας πως έτσι καλύπτεται η έλλειψη ενός έτους σπουδών (παραβλέποντας ότι σε αυτό το έτος στα ΤΕΙ περιλαμβάνεται πτυχιακή εργασία και εξάμηνη άσκηση στο επάγγελμα, που δεν αντικαθίστανται με εξετάσεις σε μαθήματα, ή που εν πάση περιπτώσει πολύ δύσκολα αναπληρώνονται έτσι). Δεν λέω να απορριφθούν συλλήβδην τα τριετούς σπουδών πτυχία, να μην καταχρώμεθα όμως των «δυνατοτήτων» που δίνει ο Νόμος και να τα αναγνωρίζουμε όλα : Αυτό σημαίνει «καταχρηστική» εφαρμογή του Νόμου! Γιατί έτσι, αξιότιμε Κε Πρόεδρε, καταλύεται το τετραετούς φοιτήσεως – και εμβελείας - πτυχίο των ΤΕΙ. Επισημαίνω πως σε προσωπική μας συνομιλία μου είχατε πεί – αν κάνω λάθος αποσύρω αυτήν την επισήμανση – πως ένα σχέδιο παραρτήματος Διπλώματος για τα ΤΕΙ, που ανέφερε : ΤΕΙ (Bacheror), είχε τύχει της άτυπης εγκρίσεως πολλών μελών του ΔΟΑΤΑΠ, άλλωστε είχε συνταχθεί από στέλεχος του ΔΟΑΤΑΠ.

¹ και μάλιστα ενίοτε το Δ.Σ. παρέκαμψε , ως είχε το νομικό αλλά όχι το δεοντολογικό δικαίωμα (έτσι τουλάχιστον νομίζω) , τους ειδικούς εισηγητές και τους έδωσε εντολή πως «πρέπει να δώσουν αντιστοιχία με επιβολή υποχρέωσης εξέτασης σε μαθήματα», ενώ οι ειδικοί εισηγητές είχαν άλλη γνώμη

2. Έχω επανειλημμένως επισημάνει ότι η παράγραφος 2 του άρθρου 4, του Ν. 3328/2005 αντιφάσκει στη παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου και συντελεί στην επικρατούσα σύγχυση όσον αφορά στα ΤΕΙ, δηλ. στη θέση τους στη τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η παρ. 1 αναφέρει ως προϋπόθεση αναγνώρισης τα έτη σπουδών, τις διαδικασίες προαγωγής και αποφοίτησης και απαιτήσεις των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της ημεδαπής. Στην παρ. 2 δίδονται «παραθυράκια» για την καταστρατήγησή της !

Αξιότιμε Κε Πρόεδρε,

παρότι απελόθην της ιδιότητός μου, αυτής του αν. μέλους του Δ.Σ. του ΔΟΑΤΑΠ – κατά πως με πληροφορήσατε και ελπίζω να μην είναι λόγω «κακής διαγωγής μου» - δεν θα πάψω να μάχομαι για την υπεράσπιση των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων που υπηρετώ, πιστεύοντας πως έτσι θα βοηθήσω τα ΤΕΙ να εξέλθουν από την υβριδική κατάσταση στην οποία – από καταβολής τους – υφίστανται. Είμαι απολύτως βέβαιος πως με κατανοείτε και πως για τον ίδιο τελικό σκοπό μάχεστε και Εσείς.

Αθήνα, 26-10-2006

ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΑΣΥΛΟ²

Αθήνα 2009

Τον τελευταίο καιρό ολοένα και εντονότερα έρχεται, καλλίτερα επανέρχεται, το ζήτημα του πανεπιστημιακού Ασύλου. Οι εμπειρίες που έχουμε γι' αυτό τα τελευταία χρόνια εγγίζουν τα όρια του κωμικοτραγικού. Κατεστράφησαν πανεπιστημιακές περιουσίες και δαπανώνται συνεχώς τεράστια ποσά για την αποκατάσταση καθημερινών μικρών ή μεγαλύτερων καταστροφών - χωρίς να βοηθιέται έτσι η «ελεύθερη διακίνηση των ιδεών», απλώς πρόκειται περί ζημιών που τις πληρώνουμε όλοι μας και όχι η «εξουσία» ή η οικονομική ολιγαρχία (που γράφει τα δημόσια πανεπιστήμια στα παλαιότερα των υποδημάτων της) - αποδιοργανώνεται και η διδασκαλία. Πολύ δύσκολα πειθόμαστε πως δεν συμβαίνουν κάθε είδους σκόπιμες προκλήσεις (ελληνιστί προβοκάτσιες). Σκόπιμες προκλήσεις που κυμαίνονται από «προστασίες» των εντός των πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων μικροπωλητών - ή μεγαλοπωλητών κάθε είδους προϊόντων - έως και πολιτικών και κομματικών σκοπιμοτήτων - αναφέρομαι εδώ σε όλο το φάσμα της σημερινής πολιτικής σκηνής.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και πολλοί εκ των μαχητικότερων υπερασπιστών της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας, με εξορίες και φυλακές στην πλάτη τους, υποστηρίζουν ευθέως την κατάργησή του και αρθρογραφούν γι' αυτό. Άλλοι πάλι ισχυρίζονται - και δικαίως- ότι δεν χρειάζεται να καταργηθεί το Άσυλο εξ' αιτίας των παρανομιών και των καταστροφών που συντελούνται καλυπτόμενες πίσω από αυτό: η αστυνομία μπορεί να επέμβει όταν διαπιστώνονται παράνομες ενέργειες, παράνομες δε ενέργειες είναι η καταστροφή δημόσιας περιουσίας και η άσκηση σωματικής βίας. Ο αντίλογος πάλι σε αυτό είναι ότι κανένας Πρύτανης Πανεπιστημίου ή Πρόεδρος ΤΕΙ, δεν τολμά να καλέσει την αστυνομία - ενίοτε μήτε καν την Πυροσβεστική (δες Πολυτεχνείο) - γιατί φοβάται τα χειρότερα, τόσο για το Πανεπιστήμιό του, όσο και για τον ίδιο τον θεσμό του Ασύλου, που για διάφορους για τον καθένα λόγους, όλοι στηρίζουν.

Το ζήτημα αυτό όμως απαιτεί λύση, εμβαθύνοντας στο νόημά του σε συνάρτηση με τους λειτουργούς του :

- Το Άσυλο υπάρχει για την προστασία της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών εντός των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, έχει όμως και ιστορική και συμβολική αξία (αυτό αποτελεί απάντηση σε αυτούς που υποστηρίζουν ότι ενώ είχε λόγο ύπαρξης παλαιότερα σήμερα δεν έχει τέτοιο λόγο). Άρα πρέπει να εξακολουθήσει να υπάρχει, ως είναι και μόνο για την ιστορικότητα και τον συμβολισμό του. Πώς όμως είναι αυτό εφικτό, με δεδομένες τις πρακτικές δυσκολίες εφαρμογής του και με γεγονότα που μοιραίως οδηγούν ή θα οδηγήσουν στη σχεδόν καθολική καταδίκη του;
- Το Άσυλο στηρίζει, ουσιαστικώς ή/και συμβολικώς, την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που λειτουργούν με φοιτητές, καθηγητές και την εν γένει εκπαιδευτική κοινότητα - δηλαδή αυτούς στηρίζει και προστατεύει από την όποια εξωτερική εξουσιαστική παρέμβαση. Το Άσυλο με άλλα λόγια εντάσσεται στην απαίτηση ή στην ανάγκη αυτόνομης και ανεξάρτητης λειτουργίας της Παιδείας. Τέτοιου είδους όμως λειτουργία της Παιδείας προϋποθέτει την

² Τεχνολογικά Χρονικά του Τ.Ε.Ι. Αθήνας, Τεύχος 17, 2009 και έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

αυτοοργάνωσή της και την αυτοπροστασία της. Με άλλα λόγια : Τα Πανεπιστήμια, αν θέλουμε να αναχθούν σε ρόλο ανεξάρτητης πρωτοπορίας, θα πρέπει να μπορούν να αυτοπροσδιοριστούν, να αυτοοργανωθούν, να αποδείξουν ότι μπορούν και πρέπει να σταθούν σε ύψος πρωταγωνιστικού ρόλου και συστημικώς να αυτοπροστατευθούν. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να αυτοδιαχειριστούν και το Άσυλο. Στην εναντία περίπτωση θα μετατραπούν – ή θα παραμείνουν (εκεί όπου σήμερα εν πολλοίς αυτοοδηγήθηκαν) - σε κοινωνική υπηρεσία (ίσως σημαντικότερη από τις άλλες αλλά αυτό δεν αλλάζει τον χαρακτήρα αυτόν) και θα ενταχθούν βεβαίως στους νόμους της και στους τρόπους αυτοπροστασίας της, με άλλα λόγια το όποιο διακριτό από τις άλλες δημόσιες και χρήσιμες δημόσιες υπηρεσίες προστατευτικό «άσυλο» προφανώς δεν έχει νόημα.

Αυτό πρακτικά σημαίνει : το ταχύτερο δυνατόν όλοι οι λειτουργοί των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, δηλ. οι εκπαιδευτικοί, οι φοιτητές και η εν γένει ακαδημαϊκή κοινότητα, να οργανώσουν την παρουσία τους και την αυτοπροστασία τους. **Να αυτοδιαχειριστούν το Άσυλο.** Αν βεβαίως επιλέξουμε την αναγωγή της Παιδείας, της Δημόσιας Παιδείας, σε ρόλο ανεξάρτητης πρωτοπορίας. Είναι εύκολο να βρεθούν οι τρόποι, με τόλμη και ρεαλισμό, για να γίνουν αποτελεσματικοί, αρκεί να εκλείψουν οι κομματικές υστεροβουλίες. Το οφείλουμε σε αυτούς που με «λογισμό και όνειρο» επέβαλαν το Άσυλο, το οφείλουμε στην ιστορικότητα και συμβολικότητά του, το οφείλουμε σε αυτούς που ακόμα οραματίζονται την Παιδεία στην πρωτοπορία των κοινωνιών.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ³. ΑΝΑΓΚΗ ΑΜΕΣΩΝ ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΩΝ⁴

Ας ξεκινήσουμε από το κύριο δεδομένο της εποχής που διανύουμε , δεδομένο που διαμορφώνει το άμεσο αλλά και το απώτερο μέλλον της ανθρωπότητας . Πρόκειται βεβαίως για την πολυσυζητημένη «παγκοσμιοποίηση» : οποιαδήποτε σκέψη για το παρόν και για το μέλλον της οικονομίας, της κοινωνίας, της πολιτικής και όλων των άλλων εκφάνσεων του Πολιτισμού, δηλαδή του τρόπου με τον οποίον ο άνθρωπος υπάρχει στον πλανήτη αυτόν, αεροβατεί, αν δεν ξεκινήσει με αυτήν την «παγκοσμιοποίηση» ως δεδομένο και που είναι κάτι σαν μοίρα του ανθρώπου . Μη ξεχνάμε άλλωστε πως το φαινόμενο αυτό ξεκίνησε από εμφανίσεως του ανθρώπου στη γη και ουκ ολίγες φορές προτάθηκε ως κύριο κοινωνικό ή πολιτικό αίτημα- δεν είναι με άλλα λόγια καινούργιο φαινόμενο : απλώς στις μέρες μας είναι ραγδαίως εξελισσόμενο και αδύνατον να ανασχεθεί. Επιγραμματικώς, οι κύριες συνέπειες αυτής της παγκοσμιοποίησης είναι οι εξής:

1. Δημιουργία παγκόσμιας αγοράς, παγκοσμιοποιημένης παραγωγής και παγκοσμιοποιημένης κατανάλωσης, άλλως παγκοσμιοποιημένης οικονομίας
2. Τεράστιες μετακινήσεις ατόμων, καλλίτερα πληθυσμών, που δεν μπορούν μήτε να προβλεφθούν μήτε να ανασχεθούν.
3. Παγκοσμιοποίηση της γνώσης, παγκοσμιοποίηση της έρευνας, παγκοσμιοποίηση της Σκέψης
4. Ανάπτυξη της επικοινωνίας σε τέτοιο βαθμό που αλλοιώνει το μέχρι τώρα τρόπο αντίληψης του χώρου και του χρόνου, έννοιες με φιλοσοφικές διαστάσεις. Βεβαίως η πολιτισμική επικοινωνία των λαών θα επιφέρει και νέες φιλοσοφικές θεσμίσεις των κοινωνιών, δύσκολο να προβλεφθούν.

Αποτέλεσμα αυτών είναι :

1. Η στροφή στην «πραγματική οικονομία», με άλλα λόγια εγκατάλειψη της ψευδαισθητικής συνταύτισης της Οικονομίας με το δυτικού τύπου χρηματοπιστωτικό σύστημα και εγκατάλειψη του τρόπου με τον οποίον η Κεντρική Τράπεζα τυπώνει νομίσματα και ελέγχει – ή ήλεγχε – μέχρι σήμερα- τη διεθνή οικονομία.⁵
2. Η επιτακτική ανάγκη καταμερισμού εργασίας και ρόλων –όλων των αναγκών περί Πολιτισμού σε όλες τις εκφάνσεις του συμπεριλαμβανομένων - σε παγκόσμια αυτή τη φορά κλίμακα

Μέσα λοιπόν σε αυτήν τη νέα πραγματικότητα η νεωτερική πρόταση περί εθνών-κρατών, που άλλωστε από γενέσεώς τους καρκίνοβατούσαν ως στηριγμένα σε εκ των πραγμάτων χειμερικές προδιαγραφές, τίθεται υπό αμφισβήτηση, τουλάχιστον ως προς τη λειτουργικότητάς της. Πολλοί αναλυτές φέρουν σε συζήτηση εναλλακτικά πολιτικά συστήματα οργάνωσης και διακυβέρνησης. Εν πάση περιπτώσει, είτε δηλ. έτσι είτε αλλιώς

³ Εισήγηση σε ημερίδα με θέμα «Οικονομική κρίση και τρόποι αντιμετώπισής της» που διοργανώθηκε από το Επιμελητήριο Ζακύνθου στις 17 Μαΐου 2009

⁴ αλλά και κάθε είδους εκπαιδευτικών κέντρων που ενισχύουν αναπτυξιακώς τις «περιφέρειες»

⁵ αυτό δείχνει η πρόσφατη οικονομική κρίση, η απογοήτευση των πιστών των χρηματιστηρίων που το πετρέλαιο δεν έφτασε, όπως είχαν προβλέψει, τα 300 δολάρια το βαρέλι, η χλιαρή μεν αλλά σε κάθε περίπτωση αρχή της αμφισβήτησης του δολαρίου ως νόμισμα διεθνών συναλλαγών, κ.λ.π.

(για να μην πλατειάσω με πολιτικές αναλύσεις⁶), είναι αδήριτος η ανάγκη εγκατάλειψης του μοντέλου του κράτους που η κάθε του γωνιά εξαρτάται απολύτως από μια κεντρική δημόσια (πολιτική και δημοσιούπαλληλική) γραφειοκρατική εξουσία. Η ανάγκη της ανάπτυξης των «περιφερειών» ως ισότιμες συνιστώσες του παγκοσμιοποιημένου ανταγωνιστικού γεωπολιτικοοικονομικού συστήματος, που άλλωστε σε μεγάλο βαθμό, δείχνει να βρίσκει τη ισορροπία του ερήμην των κεντρικών κρατικών πολιτικών⁷, είναι ανάγκη που αφορά στη βιωσιμότητα τόσο των ιδίων των περιφερειών αυτών, όσο και των κρατών στα οποία ανήκουν. Αν θέλουμε να αναλύσουμε τους λόγους, αυτοί είναι πολλοί, με κυριότερους την ανάγκη συμμετοχής όλης της κρατικής επικράτειας στο παγκοσμιοποιημένο πλέον οικονομικο-κοινωνικό γίνεσθαι (ανάπτυξη παραγωγής, καταμερισμός εργασίας και ρόλων στην «πραγματική οικονομία», κ.λ.π.) και την απαίτηση περί κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, κεντρικό αίτημα της Ενωμένης Ευρώπης, για να ανασχεθεί η υπερσυγκέντρωση του πληθυσμού σε μερικές μεγάλες πόλεις. Στη χώρα μας το καταστρεπτικό αυτό φαινόμενο (η υπερσυγκέντρωση πληθυσμών σε λίγες μεγάλες πόλεις) έχει πάρει τραγικές διαστάσεις, παρότι τα τελευταία χρόνια κάτι πάει να γίνει, δραματικά όμως ατελώς. Τούτο δε γιατί η ανάπτυξη των περιφερειών ως συνιστώσες του παγκόσμιου οικονομικού και κοινωνικού γίνεσθαι προϋποθέτει οικονομική και σε μεγάλο βαθμό πολιτική αυτοτέλειά τους («πολιτική» ως προς την αυτοδιαχείρισή τους). Η κεντρική όμως γραφειοκρατική εξουσία σθεναρώς ανθίσταται. Χωρίς όμως αυτήν την αυτονομία δεν θα ικανοποιηθεί μήτε η πανευρωπαϊκή πλέον επιταγή περί οικονομικής συνοχής, μήτε αυτή περί κοινωνικής συνοχής.

Ένας από τους κύριους⁸ μοχλούς της δημιουργίας αυτής της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Ευρώπη (τελευταία συζητείται και η έννοια της εδαφικής συνοχής) όπως και ένας από τους κύριους μοχλούς της μετεξέλιξης των περιφερειών σε ισότιμες οικονομικοκοινωνικές οντότητες στο διεθνές πλέον γίνεσθαι, είναι η ανάπτυξη τοπικών πανεπιστημίων. Όπως η Παιδεία υπήρξε κομβικής σημασίας τόσο στην ανάπτυξη της Ευρώπης ως ξεχωριστής και ιστορικής οντότητας, όσο και των επί μέρους μέχρι τώρα κρατών-εθνών της, που την διαμόρφωσαν, έτσι και είναι κομβικής σημασίας στην ανάπτυξη των περιφερειών της. Στην εκ των πραγμάτων, με άλλα λόγια, σημερινή ανάγκη ταυτόχρονα τοπικής και οικουμενικής ανάπτυξης των μέχρι τώρα αποκαλούμενων «περιφερειών» - που είναι ήδη φανερό ότι αποτελούν ήδη κατ' ουσίαν ευρωπαϊκές και όχι στενώς κρατικές «περιφέρειες» - απαιτείται να δοθεί βάρος στην ζωτική παρουσία και απρόσκοπτη ανάπτυξη Παιδείας και Εκπαιδευτικών συστημάτων.

Ούτε και εδώ δεν μπορούμε να πούμε πως δεν έχει γίνει κάτι. Ήδη από τη δεκαετία του -80 έγινε προσπάθεια δημιουργίας περιφερειακών Πανεπιστημίων, αλλά και εδώ καταδήλως η προσπάθεια ελλιπής, παρότι πολλά εξ αυτών εξ αιτίας της αυταπάρνησης – στη κυριολεξία-μερικών επιστημόνων έχουν αναδειχθεί σε σημαίνουσες διεθνείς παρουσίες. Η σχεδόν «ρετσινιά» του «περιφερειακού» τα ακολουθούσε και τα ακολουθεί. Γιατί; Μα αφ' ενός γιατί δεν αρκούν αυτά και μόνο για να αποκτήσει οντότητα μια «περιφέρεια», αφ' ετέρου γιατί πρέπει να υλοποιηθούν με τρόπο βιώσιμο και ορθολογικό. Δεν συμβαίνει όμως σε ικανοποιητικό βαθμό ούτε το ένα ούτε το άλλο. Δεν είναι δυνατόν οι περιφέρειες να εκλιπαρούν στήριξη από το κεντρικό κράτος, όταν μάλιστα αναπτύσσουν δικά τους οικονομικά μεγέθη, ούτε τα Πανεπιστήμιά τους να στηρίζονται σε ιπτάμενους καθηγητές, να στεγάζονται σε υποβαθμισμένα κτήρια ή να μη διαθέτουν καν κτήρια, οι δε τοπικές

⁶ σε κάθε πάντως περίπτωση το μέλλον της Ευρώπης, για να εξακολουθεί να υπάρχει περισσότερο από αναφορά στους σχολικούς χάρτες, είναι η ομοσπονδopoίηση της

⁷ παρότι τελευταία γίνονται σοβαρές κεντρικές πολιτικές ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή, Π.χ. η «Ένωση για τη Μεσόγειο», πρωτοβουλία Ν.Σαρκοζί

⁸ αλλά όχι ο μόνος βεβαίως

κοινωνίες να τα βλέπουν κοντόφθαλμα, ως τρόπο δηλ. πρόσκαιρης οικονομικής ενίσχυσής τους μέσω των ενοικιαζομένων διαμερισμάτων και των καφετεριών. Πρέπει να καταλάβουν ότι δεν είναι αυτός ο ρόλος τους. Η τοπική ανάπτυξη για να είναι βιώσιμη και εξελισσόμενη, πρέπει να στηρίζεται σε στέρεες βάσεις και η ανάπτυξη πανεπιστημίων είναι γ' αυτό καθοριστικός παράγων⁹.

Σήμερα εκ των πραγμάτων θα αναπτυχθεί αργά ή γρήγορα(και όταν λέω αργά ή γρήγορα, εννοώ σε δύο, τρία ή τέσσερα χρόνια) ιδιωτική εκπαίδευση - όπως και αν αυτή ονομάζεται- που θα επιδιώξει να γίνει ελκυστικότερη από άποψη παρεχόμενης εκπαίδευσης αλλά και φθηνότερη για τις ελληνικές οικογένειες, που σήμερα στενάζουν κάτω από μια κατ' επίφαση δημόσια και δωρεάν παιδεία (στις ευρωπαϊκές χώρες που έχει αναπτυχθεί ιδιωτική εκπαίδευση, η οικονομική επιβάρυνση των οικογενειών είναι καταδήλως μικρότερη). Η Δημόσια εκπαίδευση λοιπόν πρέπει να γίνει ανταγωνιστικότερη, για να εξακολουθήσει να υπάρχει και πρέπει να εξακολουθήσει να υπάρχει ως το κύριο πεδίο αναφοράς της Παιδείας στη χώρας μας –για πολλούς και διαφόρους λόγους, που δεν είναι του παρόντος να αναλύσουμε. Με τους σημερινούς όρους όμως αυτό είναι αδύνατον. Απαιτούνται πρώτ' απ' όλα φοιτητικές εστίες – και δεν πρόκειται να χάσει από αυτό η τοπική κοινωνία. Τα οφέλη θα είναι σύντομα πολλαπλάσια από αυτά της ενοικίασης δωματίων στους φοιτητές. Απαιτούνται λειτουργικοί εκπαιδευτικοί χώροι, σε μορφή ίσως campus, απαιτούνται και ανταγωνιστικά κίνητρα διαβίωσης φοιτητών και εκπαιδευτικών. Στην υπόλοιπη Ευρώπη ωραία πανεπιστημιακά campus σε περιοχές πριν ασήμαντες, προσφέρουν υψηλή εκπαίδευση και δυνατότητες διαβίωσης φοιτητών με χαμηλό κόστος. Αναφέρω χαρακτηριστικά εμπειρία μου πριν πολλά χρόνια, όταν σε ένα χωριό της Γαλλίας, στο Albi, συνάντησα ένα καταπληκτικό πανεπιστημιακό campus – με υψηλού επιπέδου αρχιτεκτονική, καταπληκτικές αίθουσε διδασκαλίας και αμφιθέατρα, ωραία φοιτητική εστία – όπου με χαμηλό κόστος σπούδαζαν φοιτητές (αν θυμάμαι καλά θα πρέπει να αντιστοιχούσε με σημερινά 400-500 € το κόστος σπουδών, διαμονής και τροφής). Εξυπακούεται ότι έκτοτε το Albi αναπτύσσεται σε μεγάλο βαθμό, τόσο ως πανεπιστημιακό κέντρο όσο με όλα τα άλλα χαρακτηριστικά της οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης. Το πανεπιστημιακό αυτό κέντρο είχε κτιστεί με αυτοχρηματοδότηση σε μεγάλο βαθμό και με συνευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η Πολιτεία- να μην είμαστε άδικοι- κάτι έχει κάνει και προς αυτήν την κατεύθυνση : έχει νομοθετήσει από το 2005 – θέλω να ελπίζω όχι ως υποχρεωμένη να ακολουθήσει εκόν άκον τα παραδείγματα των άλλων ευρωπαϊκών κρατών- τη δυνατότητα σύμπραξης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Σημειωτέον ότι αυτός ο τρόπος παραγωγής έργων δημοσίας ωφελείας ξεκίνησε στη Γαλλία το 2^ο τρίτο του 19^{ου} αιώνα, η Ιταλία έφτιαξε καταπληκτικούς αυτοκινητοδρόμους με χρηματοδότηση της Fiat ήδη από τις δεκαετίες του-50 και του-60, εμείς μόλις τη δεκαετία του -90 ανακαλύψαμε αυτόν τον τρόπο – με τη διαδικασία των «συμβάσεων παραχώρησης»- και φτιάξαμε την Αττική οδό, το αεροδρόμιο Ελ.Βενιζέλος, τη γέφυρα Ρίου-Αντιρίου και άλλα μεγάλα έργα που αλλάζουν την όψη και τη λειτουργικότητα

⁹ Οφείλω μια εξήγηση: μιλώ συνέχεια για «πανεπιστήμια» και όχι για TEI – που όμως είναι κατ' ουσίαν Πανεπιστήμια, συνεπεία των ετών σπουδών σε αυτά και των προδιαγραφών λειτουργίας τους - ή άλλων «επαγγελματικών» σχολών. Αυτό το κάνω γιατί απλούστατα ακόμα και οι μικρότερες αυτές «επαγγελματικές» σχολές, όπως λέγονται, πρέπει να εξελιχθούν σε «πανεπιστήμια». Τούτο γιατί είμαστε μάρτυρες μιας άνευ ιστορικού προηγούμενου προόδου της θεωρίας και της πρακτικής, σε τέτοιο δηλ. βαθμό που ο όποιος ειδικευμένος σε κάτι γρήγορα θα γίνει ανειδίκευτος. Για να μη συμβεί αυτό θα πρέπει να διαθέτει κατ' αρχήν και κατ' εξοχήν ισχυρό θεωρητικό υπόβαθρο που θα του επιτρέπει να παρακολουθεί – δια βίου- την εξέλιξη της ίδιας του της πρακτικής. Η παρακολούθηση αυτής της πρακτικής θα εξασφαλίζεται από τα κέντρα δια βίου εκπαίδευσης που ήδη δημιουργούν τα Πανεπιστήμια και άλλοι φορείς. Λέγεται συχνά πως κακώς επιδιώκουμε να μπαίνουν όλο και περισσότερα παιδιά σε πανεπιστήμια. Θα έλεγα το αντίθετο. Θα πρέπει να επιδιώκουμε να μπαίνουν – και να βγαίνουν – όλο και περισσότερα παιδιά από τα πανεπιστήμια. Στον διεθνή καταμερισμό εργασίας – και έτσι πρέπει να βλέπουν το μέλλον τους τα παιδιά μας- ο ρόλος της Ευρώπης είναι, ή ήταν μέχρι τώρα, η παραγωγή γνώσης και έρευνας. Ακόμα είναι ανόητο να λέμε ότι η παιδεία πρέπει να αλλάξει, δηλ. να βελτιωθεί, από τα «κάτω», δηλ. από τα Δημοτικά και τα Γυμνάσια. Τι αλλαγή να κάνεις όταν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές, που εκπαιδεύονται στα πανεπιστήμια, είναι ημιμαθείς; Αυτούς πρέπει πρώτα να αλλάξεις, δηλ. τα Πανεπιστήμια.

της χώρας μας¹⁰. Όμως και παρά του ότι από το 2006 στο κεντρικό δικτυακό τόπο του ΥΠΕΠΘ αναγράφεται πως δίδεται προτεραιότητα στη κατασκευή εκπαιδευτικών κτηρίων με τη διαδικασία ΣΔΙΤ (Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα) –που σίγουρα θα ανέπτυσσε αμέσως και πολλαπλώς την οικονομία των περιφερειών, μη ξεχνάμε πως στην Ελλάδα οι κατασκευές αποτελούσαν ανέκαθεν την лоκομοτιβα της οικονομικής της ανάπτυξης – δεν έχει γίνει ακόμα τίποτα και αμφιβάλω πολύ αν θα γίνει ποτέ κάτι. Οι αιτίες γι' αυτό είναι πολλές : μη ειδικευμένο προσωπικό στις κρίσιμες θέσεις χειρισμού των διαδικασιών, πλήθος ανεπίλυτων νομικών προβλημάτων – νυν αλλά και κυρίως μελλοντικών, εξ' αιτίας της στριφνής νομοθεσίας της χώρας μας και του νομικού ευνουχισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των διαφόρων παραγωγικών φορέων, της διοίκησης των Πανεπιστημίων, κ.λ.π. Στο βάθος κρύβεται η προ-πολιτική εμμονή μας στην παντοδυναμία ενός σοβιετικού τύπου κεντρικού κράτους, κράτος ανταγωνιστικού προς τους υπόλοιπους πολίτες.¹¹

Εν κατακλείδι : να δούμε το μέλλον όχι προσκολλημένοι στο παρελθόν, δηλ. σε ιδεοληψίες που παγιώνουν την ανταγωνιστική σχέση κράτους-πολιτών , ο ρόλος του κράτους να επαναπροσδιοριστεί με κατεύθυνση την πρόσδοση περαιτέρω αυτονομιών στις Περιφέρειες και ελευθερία δράσεων στις Τοπικές Αυτοδιοικήσεις και στους κοινωνικούς φορείς - αυτό που γίνεται δηλ. και στον υπόλοιπο κόσμο. Γενναϊόδωρη τέλος στήριξη στη δημιουργία ανταγωνιστικών πανεπιστημίων και πανεπιστημιακών κέντρων σε όλη τη χώρα, με παροχή κινήτρων για την προσέλκυση υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικό προσωπικό (που η χώρα διαθέτει, ευτυχώς, άφθονο). Πεδίον δόξης λοιπόν λαμπρόν για την κυβέρνηση που θα τολμήσει τέτοιες γενναίες μεταρρυθμίσεις .

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ :

1. *Ο σχεδιαζόμενος σήμερα «Καλλικράτης» θα βοηθήσει προς αυτήν την κατεύθυνση και είναι φανερό ότι ο υποφαινόμενος συμφωνεί στην υλοποίησή του, καθ' όσον συνάδει με τις γενικότερες σκέψεις που εκτέθηκαν παραπάνω.*
2. *Οι τελευταίες προτάσεις του Υφυπουργού Κου Πανάρετου, περί δημιουργίας τοπικών μεταλλυκειακών κολλεγίων – όπου η εισαγωγή θα γίνεται άνευ εξετάσεων και θα αποτελούν ενδιάμεσα εκπαιδευτικά κέντρα-γέφυρες μεταξύ δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης- αποτελούν δόκιμη λύση που θα συνεισφέρει τόσο στη θεραπεία των εγγενών στρεβλώσεων που παρουσιάζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας, όσο και στην αναγκαία πλέον ανάπτυξη των περιφερειών. Θα πρέπει ως εκ τούτου να τύχει ιδιαίτερης προσοχής, με τόλμη και φαντασία : αποτελούν θεσμό απολύτως επιτυχημένο στις ΗΠΑ και δεν θα πρέπει να έχουμε γι' αυτό παλιομοδίτικες αγκυλώσεις.*
3. *Πέραν των παραπάνω, η πρόταση του Κου Πανάρετου, θα ξεκαθαρίσει και το τοπίο των ΤΕΙ, χωρίζοντάς τα*
 - α) σε αυτά που είναι πανεπιστημιακού επιπέδου – και που θα πρέπει αμέσως να ονομαστούν Πανεπιστήμια, γιατί αυτό κατ' ουσίαν είναι συμφώνως των διεθνών*

¹⁰ Χωρίς να επικροτώ τις προτεραιότητες που ετέθησαν, κάθε άλλο μάλιστα.

¹¹ Είναι χαρακτηριστική η διαπίστωση πως αντέχουμε την οικονομική κρίση καθόσον η «παραοικονομία» έχει σημαντικό μερίδιο στην οικονομική ζωή της χώρας

*δεδομένων (τέσσερα έτη σπουδών, ανωτάτου επιπέδου εκπαιδευτικό προσωπικό και πανεπιστημιακού επιπέδου περιεχόμενο σπουδών) και
β) σε αυτά που για το συμφέρον της τοπικής κοινωνίας τους και των φοιτητών τους και για την ουσιαστική συνδρομή τους στην ανάπτυξη της περιφέρειάς τους και της χώρας μας, θα πρέπει να μετατραπούν σε καταρτισιακά κέντρα («κολλέγια» κατά τον όρο που εισαγάγει ο Κος Πανάρετος) αλλά που θα δίνουν και τη δυνατότητα σε όσους επιθυμούν να μεταπηδήσουν σε συναφή Πανεπιστήμια. (Η πρόταση του Κου Πανάρετου περί αυτού είναι απολύτως σαφής και εμπειριστατωμένη).*

«ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΠΟΥΔΩΝ¹²

ΑΘΗΝΑ 2009

Επειδή τελευταία αναγγέλλεται ότι η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, προτίθεται να προβεί στη δημιουργία φορέα πιστοποίησης σπουδών και επαγγελματικών δικαιωμάτων, κρίνω σκόπιμο να προσπαθήσω να διαλευκάνω τα ζητήματα αυτά και να ζητήσω από τους αρμοδίους να τα δουν καθαρότερα και απαλλαγμένα από τους περιρρέοντες μύθους :

1. Εδώ και πολλά χρόνια, στην Ελλάδα επικρατεί η βεβαιότητα πως τα «επαγγελματικά δικαιώματα» δίδονται από το «κράτος», από το Υπουργείο Παιδείας ή από «συναρμόδια Υπουργεία». Αυτό είναι εν μέρει αλήθεια, δυστυχώς. Εν μέρει, καθόσον δεν συμβαίνει αυτό σε όλες τις περιπτώσεις, δυστυχώς δε, καθόσον όπου συμβαίνει συμβαδίζει με τις πρακτικές των τριτοκοσμικών κρατών. Διεθνώς πλέον, τα επαγγελματικά δικαιώματα, δηλαδή την ευθύνη άσκησης συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, τα δίδουν επαγγελματικά και κυρίως επιστημονικά επιμελητήρια – στις περιπτώσεις επιστημονικών δραστηριοτήτων – και έτσι πρέπει να γίνεται και στη χώρα μας.
2. Οι Σχολές των ΤΕΙ ζητούν, από το Υπουργείο Παιδείας, «επαγγελματικά δικαιώματα», το ίδιο ζητά και η αντίστοιχη Ομοσπονδία διδασκόντων σε αυτά, νομίζοντας πως έτσι λύεται το ζήτημα της επαγγελματικής απασχόλησης των αποφοίτων τους . Κατ' αναλογία, οι μέχρι τώρα πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας, ευχαρίστως συντηρούν αυτόν τον μύθο, υπόσχονται , κατόπιν «πιέσεων», την έκδοση αυτών των «επαγγελματικών δικαιωμάτων», αργούν και λίγο, για να κάνουν την παραχώρησή τους περισσότερο ποθητή και στο τέλος τα παραχωρούν. Έτσι όλοι φεύγουν ευχαριστημένοι ! Όμως, αυτά τα «επαγγελματικά δικαιώματα» δεν αποτελούν παρά βεβαίωση των αρμοδιοτήτων που πιθανόν να δοθούν στους αποφοίτους, από τα Επιμελητήρια, ή , φευ, από τα συναρμόδια Υπουργεία. Θα έπρεπε να ονομάζονται λοιπόν όχι «επαγγελματικά δικαιώματα» αλλά «πιστοποίηση αντικειμένου σπουδών» και μάλιστα χωρίς πιστοποίηση επιπέδου σπουδών, καθ' όσον το επίπεδο των ΤΕΙ είναι ασαφές.

Αν λοιπόν δεν θέλουμε να συντηρούμε – ηθελημένα ή αθέλητα – μύθους και ασάφειες, με ότι αυτό συνεπάγεται – και συνεπάγεται δυστυχώς πολλά – θα πρέπει το ταχύτερο δυνατόν να προβούμε με πολιτικό θάρρος και ήθος στα εξής :

1. Να δημιουργήσουμε όπου δεν υπάρχουν τέτοια, επαγγελματικά και επιστημονικά επιμελητήρια κύρους – το κράτος υποχρεούται να διαφυλάττει και να ελέγχει το κύρος τους αυτό- που θα δίνουν τα όποια επαγγελματικά δικαιώματα και αρμοδιότητες.
2. Το κράτος, το Υπουργείο Παιδείας εν προκειμένω, οφείλει να βάλει τάξη στις εκπαιδευτικές βαθμίδες της χώρας, χωρίς να αφήνει ασάφειες και να πιστοποιεί το επίπεδο όλων ανεξαιρέτως των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της. Αυτά τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα βεβαίως θα πρέπει να είναι εναρμονισμένα με τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα

¹² Έγγραφο προς ΥΠΕΠΘ

όλου του υπόλοιπου προηγμένου κόσμου, σε όλες τις ηπείρους. Η μόνη δε ασφαλής μέθοδος γι' αυτό, είναι τα έτη σπουδών, σε συνδυασμό με τις προδιαγραφές του εκπαιδευτικού προσωπικού, βεβαίως και το περιεχόμενο των σπουδών. Τα ΤΕΙ δεν μπορούν να παραμένουν έτσι σε ασαφές επίπεδο : τέσσερα έτη σπουδών, με ακαδημαϊκές προδιαγραφές εκπαιδευτικού προσωπικού, συνιστούν Πανεπιστήμια, Πανεπιστήμια 4ετούς φοιτήσεως. Βεβαίως, τα Τμήματα ΤΕΙ με αντικείμενο σπουδών που δεν απαιτεί πανεπιστημιακή εκπαίδευση, θα πρέπει να μετατραπούν σε διετή ή τριετή καταρτισιακές, δηλ. μη πανεπιστημιακές σχολές ή να καταργηθούν.

3. Τα επαγγελματικά τέλος δικαιώματα και οι επαγγελματικές αρμοδιότητες που θα δίδονται από τα Επιστημονικά και Επαγγελματικά Επιμελητήρια, θα πρέπει να στηρίζονται κατ' αρχήν και κατ' εξοχήν στα έτη σπουδών των αποφοίτων – είναι το ασφαλέστερο διεθνές κριτήριο, σε συνδυασμό με τις προδιαγραφές του εκπαιδευτικού προσωπικού - αλλά και όπου χρειάζεται και σε άλλα κριτήρια, όπως π.χ. μεταπτυχιακές εξειδικεύσεις, επαγγελματική εμπειρία ή ό,τι άλλο. Το Υπουργείο όμως Παιδείας, σε συνεργασία με τα Επιμελητήρια αυτά, οφείλει να δίνει την δυνατότητα στους αποφοίτους των διαφορετικών κάθε φορά επιπέδων – με βάση τα έτη σπουδών σε αυτά - Πανεπιστημίων και Σχολών, να μεταπηδούν σε άλλο επίπεδο, είτε συμπληρώνοντας την επαγγελματική τους εμπειρία, είτε συμπληρώνοντας τις σπουδές τους.

Έχω την αίσθηση ότι η νέα πολιτική ηγεσία της χώρας μας και η νέα ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, έχουν την διάθεση, το πολιτικό σθένος και τις ικανότητες να τακτοποιήσουν την υφιστάμενη αταξία και να εναρμονίσουν την υφιστάμενη παιδεία με τα διεθνώς τεκταινόμενα σε όλα τα επίπεδα, ανταποκρινόμενοι στις ανάγκες της χώρας μας και στις εξελίξεις των επιστημών, της θεωρίας και της πρακτικής. Ελπίζω αυτή η αίσθηση να αποδειχτεί βεβαιότητα.